

A Bodrozug – Kopasz-hegy – Taktaköz (HUBN10001)

különleges madárvédelmi terület Natura 2000 fenntartási terve

Zöld Akció Egyesület
Miskolc
2021.

Szakmai koordinátor

Farkas Tünde
Huber Attila
Virók Viktor

Közreműködő szakértők

Balácsi Péter
Demeter Zoltán
Farkas Roland
Haszonits Győző
Jóna Zoltán
Málnás Kristóf
Pitó Andor
Süveges Kristóf
Szatmári Lajos
Szabolcs Márton
Szegedi Zsolt
Takács Attila

A fenntartási terv az Agrárminisztérium költségvetési fejezet „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzat keretéből elvégzendő természetvédelmi állapot felmérési, kármegelőzési és kezelési intézkedések meghatározására irányuló feladatok ellátásának keretében készült.

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

I. Natura 2000 fenntartási terv

TARTALOM

1. A terület azonosító adatai	6
1.1. Név.....	6
1.2. Azonosító kód	6
1.3. Kiterjedés.....	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	6
1.4.1. Jelölő fajok	6
1.4.2. Jelölő élőhelyek	8
1.5. Érintett települések	8
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	10
1.7. Tervezési és egyéb előírások	11
1.7.1 Természetvédelmi kezelési terv	11
1.7.2. Településrendezési eszközök	12
1.7.3. Körzeti erdőterv és üzemterv	14
1.7.4. Tájégségi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek	14
1.7.5. Halgazdálkodási tervek.....	15
1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv	15
2. Veszélyeztető tényezők.....	15
3. Kezelési feladatok meghatározása	24
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	24
3.2. Kezelési javaslatok	59
3.2.1. Élőhelyek kezelése.....	59
3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok	59
3.2.1.3. Gyepek	61
3.2.1.3. Erdők.....	65
3.2.1.4. Egyéb élőhelyek	78
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés	87
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	88
3.2.4. Kutatás monitorozás	88
3.2.5. Melléklet	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	91
3.3.1. Agrártámogatások	91
3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer	93
3.3.2. Pályázati források	94
3.3.3. Egyéb	94
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	94
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	94
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	95
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	95
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
1.1. Környezeti adottságok	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
1.1.1. Éghajlati adottságok.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
1.1.2. Vízrajzi adottságok	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
1.1.3. Talajtani adottságok	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
1.2. Természeti adottságok	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

nem létezik.	
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	106
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok ...	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
1.3. Területhasználat	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás	175
1.3.2. Tulajdoni viszonyok	175
1.3.3. Területhasználat és kezelés	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
1.3.3.1. Mezőgazdaság	176
1.3.3.2. Erdészet	177
1.3.3.3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat	183
1.3.3.4. Vízgazdálkodás	186
1.3.3.6. Ipar	190
1.3.3.5. Turizmus	178
1.3.3.7. Infrastruktúra	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
2. Felhasznált irodalom	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3. Térképek	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Bodrogzug – Kopasz-hegy – Taktaköz különleges madárvédelmi terület (KMT)
-------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBN10001
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	19911,88 ha
--------------------------------	-------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő élőhelyek és fajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2020. évi változatát vettük alapul.

1.4.1. Jelölő fajok

- Bőjti réce (*Anas querquedula*) – fészkelő állomány
- Bőjti réce (*Anas querquedula*) – vonuló állomány
- Barátréce (*Aythya ferina*) - fészkelő állomány
- Barátréce (*Aythya ferina*) – vonuló állomány
- Cigányréce (*Aythya nyroca*) – fészkelő állomány
- Cigányréce (*Aythya nyroca*) – vonuló állomány
- Fattyúszerkő (*Chlidonias hybridus*)
- Kormos szerkő (*Chlidonias niger*)
- Bakcsó (*Nycticorax nycticorax*)
- Piroslábú cankó (*Tringa totanus*)
- Jégmadár (*Alcedo atthis*)
- Kanalas réce (*Anas clypeata*) – fészkelő állomány
- Kanalas réce (*Anas clypeata*) – vonuló állomány
- Csörgő réce (*Anas crecca*)
- Tökés réce (*Anas platyrhynchos*) – fészkelő állomány
- Tökés réce (*Anas platyrhynchos*) – vonuló állomány
- Nyári lúd (*Anser anser*) – fészkelő állomány
- Nyári lúd (*Anser anser*) – vonuló állomány

- Vörös gém (*Ardea purpurea*)
- Bölömbika (*Botaurus stellaris*)
- Uhu (*Bubo bubo*) – fészkelő állomány
- Uhu (*Bubo bubo*) – kóborló állomány
- Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)
- Fekete gólya (*Ciconia nigra*)– fészkelő állomány
- Fekete gólya (*Ciconia nigra*)– vonuló állomány
- Barna rétihéja (*Circus aeruginosus*)
- Haris (*Crex crex*)
- Nagy kócsag (*Egretta alba*)
- Sárszalonna (*Gallinago gallinago*)
- Daru (*Grus grus*)
- Törpegém (*Ixobrychus minutus*)
- Barna kánya (*Milvus migrans*)
- Kanalasgém (*Platalea leucorodia*)
- Feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*)
- Kis vizicsibe (*Porzana parva*)
- Pettyes vizicsibe (*Porzana porzana*)
- Kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*) – fészkelő állomány
- Kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*) – vonuló állomány
- Réti cankó (*Tringa glareola*)
- Fülemlésitke (*Acrocephalus melanopogon*)
- Billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*) – fészkelő állomány
- Billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*) – vonuló állomány
- Kendermagos réce (*Anas strepera*)
- Nagy lilik (*Anser albifrons*)
- Kis lilik (*Anser erythropus*)
- Vetési lúd (*Anser fabalis*)
- Parlagi sas (*Aquila heliaca*)– fészkelő állomány
- Parlagi sas (*Aquila heliaca*)– kóborló állomány
- Üstökösgém (*Ardeola ralloides*)
- Réti fülesbagoly (*Asio flammeus*) – fészkelő állomány
- Réti fülesbagoly (*Asio flammeus*)–telelő állomány
- Kontyos réce (*Aythya fuligula*)
- Kerceréce (*Bucephala clangula*)
- Kékes rétihéja (*Circus cyaneus*)
- Szalakóta (*Coracias garrulus*)
- Közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*)
- Balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*)
- Fekete harkály (*Dryocopus martius*)
- Kis kócsag (*Egretta garzetta*)
- Rétisas (*Haliaeetus albicilla*)– fészkelő állomány
- Rétisas (*Haliaeetus albicilla*)– kóborló állomány

- Tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)
- Kis őrgébics (*Lanius minor*)
- Kékbegy (*Luscinia svecica*)
- Kis bukó (*Mergus albellus*)
- Halászsas (*Pandion haliaetus*)
- Barkós cinege (*Panurus biarmicus*)
- Darázsölyv (*Pernis apivorus*)
- Kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*)– fészkelő állomány
- Kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*) – kóborló állomány
- Pajzsos cankó (*Philomachus pugnax*)
- Hamvas küllő (*Picus canus*)
- Vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*)
- Guvat (*Rallus aquaticus*)
- Gulipán (*Recurvirostra avosetta*)
- Fügőcinege (*Remiz pendulinus*)
- Karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*)

1.4.2. Jelölő élőhelyek

Különleges madárvédelmi terület, nem releváns.

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet tartalmazza. A NATURA 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a NATURA 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Alsóberecki	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	49,64	0,25	7,24
Bodrogkeresztúr	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1580,88	7,94	52,94
Bodrogkisfalud	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	729,3	3,67	49,61
Bodrogolaszi	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	218,81	1,10	10,62
Felsőberecki	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	66,69	0,33	18,91
Mezőzombor	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1752,28	8,80	45,19
Olaszliszka	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1726,74	8,67	43,74
Sárazsadány	Borsod-Abaúj-Zemplén	496,69	2,49	32,46

	megye			
Sárospatak	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1690,84	8,49	12,28
Sátoraljaújhely	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	2855,97	14,34	38,33
Szegi	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	396,75	1,99	43,84
Szegilong	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	12,22	0,06	1,76
Szerencs	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	598,4	3,01	16,31
Tarcal	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	3713,7	18,65	69,14
Tiszaladány	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1505,96	7,56	67,89
Tokaj	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1372,89	6,89	48,69
Vajdácaska	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	177,01	0,89	7,77
Vámosújfalú	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	516,93	2,60	37,20
Viss	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	160,2	0,80	15,07
Zalkod	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	289,96	1,46	28,31
Összesen:		19911,88	100	

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés/átfedés (ha)	Kitejedés- átfedés (%)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
Tájvédelmi körzet	183/TK/86	Tokaj-Bodrozug Tájvédelmi Körzet	5058 ha Ebből fokozottan védett: 724 ha	25,4	165/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet
Természetvédelmi Terület	310/TT/07	Long-erdő Természetvédelmi Terület	1123,2 ha	5,6	27/1996. (X. 9.) KTM rendelet
Egyéb (átfedő) Natura 2000 terület	HUBN20071	Bodrozug és Bodrog hullámtere különleges természetmegőrzési terület	7371,56 ha	37	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 14/2010 (V.11) KvVM rendelet
Egyéb (átfedő) Natura 2000 terület	HUBN20072	Tokaji Kopasz-hegy különleges természetmegőrzési terület	350,77 ha	1,8	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 14/2010 (V.11) KvVM rendelet
Egyéb (átfedő) Natura 2000 terület	HUBN20081	Long-erdő különleges természetmegőrzési terület	3159,72 ha	15,9	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 14/2010 (V.11) KvVM rendelet
Ex lege védett láp		Pásztor-tó, Görbe-tóicsatorna, Ökör-tó és környéke, Bálvány-tó, Nagy-tó, Zsérc-tó, Taktaközi-csatornák, Kenyész-tó-lapos, Tormás-tó,		<1	1996. évi LIII. törvény

Típus	Kód	Név	Kiterjedés/átfedés (ha)	Kitejedés-átfedés (%)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
		Kengyel-lapos, Tiszaladányi-Holt-Tisza			
Ramsari terület		Bodrogzug	4073,2 ha	20,5	1993. évi XLII. törvény
Világörökség terület		Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék kultúrtáj		100	5/2012. (II. 7.) NEFMI rendelet
Országos Ökológiai hálózat övezete		Országos Ökológiai hálózat magterület, ökológiai folyosó és puffterület	19911,88 ha Teljes egészében az Országos Ökológiai Hálózat része. A legnagyobb része magterület, kisebb rész puffterület és ökológiai folyosó.	100	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről
Tájképvédelmi övezet			19911,88 ha	100	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1 Természetvédelmi kezelési terv

A Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzetre és a Long-erdő Természetvédelmi Területre vonatkozóan készült természetvédelmi kezelési terv, de jogszabályi kihirdetése még nem történt meg.

1.7.2. Településrendezési eszközök (Országos Rendezési tervkataszter szerint)

Település	Típus	Határozatszám
Alsóberecki	Rendelet a településképféldméről	9/2017. (XII.29.) rendelet
Bodrogkeresztúr	Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településképféldméről	8/2018. (XII.18.) rendelet 5/2019. (IV.30.) rendelet
Bodrogkisfalud	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településképféldméről	54/1999. (X.26.) határozat 5/2001. (IV.24.) rendelet 8/2019. (V.13.) rendelet
Bodrogolaszi	HÉSZ Rendelet a településképféldméről	5/2003. (IV.5.) rendelet 9/2017. (XII.14.) rendelet
Felsőberecki	HÉSZ Rendelet a településképféldméről	4/2006. (III.30.) rendelet 12/2017. (XII.29.) rendelet
Mezőzombor	Rendelet a településképféldméről Településképi Arculati Kézikönyv	11/2017 (XII.30.) rendelet
Olaszliszka	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településképféldméről	16/2001. (VII.9.) határozat 4/2003. (IX.17.) rendelet 10/2017 (XII.14.) rendelet
Sárazsadány	Településfejlesztési koncepció Rendelet a településképféldméről	30/2001. (VII.9.) határozat 8/2017 (XII.14.) rendelet
Sárospatak	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településképféldméről Településképi Arculati Kézikönyv	11.200/169/2010. (VI. 25.) határozat 10/2017. (IV.28.) rendelet 25/2017 (XII.18.) rendelet
Sátoraljaújhely	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településképféldméről Településképi Arculati Kézikönyv	100/2003/1651 (V. 22.) határozat 8/2005. (V.2.) rendelet 21/2019. (X.31.) rendelet
Szegi	Rendelet a településképféldméről Településképi Arculati Kézikönyv	3/2019. (V.2.) rendelet
Szegilong	Rendelet a településképféldméről	3/2019. (V.13.) rendelet
Szerencs	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ)	19/2004 (I.24.) határozat 1/2006.(I.31.) rendelet

Település	Típus	Határozatszám
	Rendelet a településkép védelméről	5/2019. (IV.30.) rendelet
Tarcal	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településkép védelméről Településképi Arculati Kézikönyv	77/2002. (IV.16.) határozat 5/2005.(IV.12.) rendelet 24/2017. (XII.27.) rendelet
Tiszaladány	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településkép védelméről Településképi Arculati Kézikönyv	62/2003. (XI.29.) határozat 4/2007.(II.8.) rendelet 13/2017. (XII.28.) rendelet
Tokaj	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településkép védelméről Településképi Arculati Kézikönyv	171/03. (IX.24.) határozat 18/2017. (XII.1.) rendelet 21/2017. (XII.28.) rendelet
Vajdácská	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településkép védelméről Településképi Arculati Kézikönyv	52/2006. (IX. 14.) határozat 6/2007 (VII. 2.) rendelet 9/2017. (XII.28.) rendelet
Vámosújfalú	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településkép védelméről Településképi Arculati Kézikönyv	29/2001 (VII.09.) határozat 15/2003. (IX.17.) rendelet 16/2017. (XII.15.) rendelet
Viss	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településkép védelméről Településképi Arculati Kézikönyv	10/2003. (II.13.) határozat 9/2004. (VIII.03.) rendelet 11/2017. (XII.29.) rendelet
Zalkod	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településkép védelméről	34/2002. (VIII. 30.) határozat 7/2003. (V. 28.) rendelet 11/2017. (XII.18.) rendelet

1.7.3. Körzeti erdőterv és üzemterv

A madárvédelmi terület teljes területe 19907,61 ha, melyből az erdőtervezett erdők összes kiterjedése 3192,28 ha-t ér el. Az erdőtervezett erdők 3 erdőtervezési körzet határaiba esnek. Legnagyobb területi részesedéssel a Sárospataki erdőtervezési körzet rendelkezik (1656,04 ha). A másik két körzetben [Bodrogközi erdőtervezési körzet (757,12 ha), Szerencsi erdőtervezési körzet (779,12 ha)] szinte egyenlő területméreteket találunk. Az erdőtervezett erdők területe összesen 20 településhatárban terül el. Kiemelkedő területi részesedéssel bír Sátoraljaújhely (1302 ha), tekintélyes mennyiségű erő tartozik még Olaszliszka (470,91 ha), Sárospatak (298,98 ha), és Bodrogkeresztúr (229,27 ha) településhatárokhoz is. A körzetek erdőtervezése már a 2009. évi XXXVII. tv. hatályba lépése után indult, esetükben az erdőtervezési folyamathoz a 45/2015. (VII. 28.) FM rendelet alapján részletes Natura 2000 javaslatok (a körzetben található Natura 2000 területeken előforduló közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzéséhez, fenntartásához és helyreállításához szükséges biotikai adatok és az elérendő célállapot leírása) készültek.

Érőtervezési körzetek	Érintett települések	Érintett erdőterület (ha)	Következő erdőtervezés éve
Bodrogközi erdőtervezési körzet	Alsóberecki, Felsőberecki, Olaszliszka, Sáradsadány, Vajdácaska, Vámosújfalú, Viss, Zalkod	757,12	2028
Sárospataki erdőtervezési körzet	Bodrogolaszi, Sárospatak, Sátoraljaújhely	1656,04	2026
Szerencsi erdőtervezési körzet	Bodrogkeresztúr, Mezőzombor, Prügy, Szegi, Szerencs, Taktabáj, Tarcál, Tiszaladány, Tokaj	779,12	2022
Összesen		3192,28	-

A madárvédelmi terület erdőtervezett erdeinek erdőtervezési körzet és településhatár szerinti megoszlása

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

A vadgazdálkodási körzetek és a körzeti vadgazdálkodási tervek megszűntek. Helyettük létrejöttek a vadgazdálkodási tájegységek, a vadgazdálkodási tájegységekről szóló 13/2016. (III. 2.) FM rendelet alapján, amelyekre a tájegységi vadgazdálkodási tervek vonatkoznak.

A vadgazdálkodási üzemtervezés 2017-től kezdve nem 10 éves, hanem 20 éves. A vadászterületek vadgazdálkodási üzemtervei 2037. február 28-ig érvényesek.

A tervezési terület főként a Zemplén-bodrogközi (206), kisebb részben a Bükkalja-taktaközi (205) vadgazdálkodási tájegységhez tartozik. Összesen 9 vadászterület érinti, melyek közül egyedül az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság által kezelt 658901 számú terület, mely a Bodrogzugban található, bír különleges rendeltetéssel; a többi mind vadgazdálkodási célt szolgál.

Többi vadgazdálkodó: Kenézli Dózsa Vadásztársaság (Kenézlő), Sárospataki Kossuth Vadásztársaság (Sárospatak), Bodrog Vadásztársaság (Sátoraljaújhely), Hegyalja Vadgazdálkodók Vadász Egyesülete (Szerencs), Szerencsi Mezőgazdasági Zrt. (Szerencs), Tiszamenti Gazdálkodók Vadász Egyesület (Szerencs), Taktaközi Gazdálkodók Vadásztársaság (Tarcál), Taktaközi Nimród Vadásztársaság (Tiszaladány).

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A halgazdálkodási tervek 5 évre szólnak és elérhetők B-A-Z. Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztályán.

A területen számos, közel 80 felszíni víz található a Bodrog-folyó térségében. A Bodrog mentén, főként a Bodrogzugban, számos holtág, medermaradvány halgazdálkodásra jogosultja az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság. Ezekre példa a Long-erdőben a Hosszú-tó, a Bodrog mentén az Áres-tó, Fekete-tó, vagy épp a bodrogzugi Nagy-tó, Bogdány-tó, Kakukk-tó, Nagy-Nádas-tó.

Kiemelhető a balsai Tisza-Rétköz Horgászegyesület, amely a Bodrogon és néhány nagyobb holtágon (pl.: Vajdácskai, Bodroghalászi, Svábközi, Hosszúréti) tölt be halgazdálkodói szerepet.

Sárospatak környékén a Bodrogmenti Sporthorgász Egyesület több vízfelületen lát el hasonló feladatot (Berek-holtág, Csepel-tó), a Ronyván pedig a sátoraljaújhelyi Tokaji Ferenc Sporthalász és Horgász Egyesület a halgazdálkodó szervezet.

A Taktán a tiszalúci Sporthorgász Egyesület, a Taktaközi Öntöző-főcsatornán a tokaji székhelyű Vízügyi Dolgozók Horgász Egyesülete a halgazdálkodó. A Prügy melletti Hódos-tó a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzet része.

Emellett számos további horgászegyesület (pl.: Zempléni Pisztráng Egyesület: Alsóberecki-holtág), magánszemély (pl. Vámosújfalu melletti holtágak), esetleg cég (pl. Bodrog-tó Kft. Alsóberecki Bodrog-holtág) lát el halgazdálkodói szerepet 1-1 felszíni víz esetében. Több vízfelület esetében viszont nincs aktuális jogosult.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

A tervezési terület legnagyobb része a 2-4 Bodrogköz és a 2-5 azonosító számú Tokaj-hegyalja alegységhez, míg délnyugati pereme a 2-7 Hernád-Takta alegységhez tartozik. A területre a 3 alegység Vízyűjtő-gazdálkodási tervei vonatkoznak.

Meghatározóak a Bodrogra vonatkozó vízgazdálkodási előírások.

A Tokaji-hegyen csak kisebb időszakos felszíni vizek és a Murat-völgy kicsiny bányatava található. Kifejezetten erre a területre vonatkozó előírások nincsenek vízyűjtő-gazdálkodási tervben.

A taktaközi egység vízgazdálkodási szempontból legjelentősebb vízteste az egykori medermaradványok mesterséges összeköttetésével létrehozott Taktaközi-öntöző-főcsatorna.

Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság 2016. április.

<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy közösségi jelentőségű fajra milyen módon gyakorol hatást?
A01	Mezőgazdasági művelés alá vonás (kivéve lecsapolás és égetés)	M, L		A belvizes foltok beszántása a táplálkozó területeinek csökkenését okozza: piros lábú cankó (<i>Tringa totanus</i>), gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>) gólyatöcs (<i>Himantopus himantopus</i>), illetve fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), sárszalonka (<i>Gallinago gallinago</i>).
A02	Mezőgazdasági művelési mód változása (kivéve lecsapolás és égetés)	L		A gémtelpekkel szomszédos gyepék felszántása, illetve a szomszédos szántókon magas növekedésű haszonnövények vetése nem kedvez a frissen kirepülő fiatalok számára: bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), kanalagém (<i>Platalea leucorodia</i>), üstökös gém (<i>Ardeola ralloides</i>), kis kócsag (<i>Egretta garzetta</i>).
A05	Kis táji elemek felszámolása (pl. sövények, kőfalak, nyílt árkok, források, magányos fák) mezőgazdasági parcellák összevonása céljából	L		A parcellák közötti cserjesávok eltűnése nem kedvez az alábbi fajoknak: tövisszűrő gébics (<i>Lanius collurio</i>), kis örgébics (<i>Lanius minor</i>), karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>).
A06	Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)	H, M, L		A gyepterületek cserjésedése, beerdősülése a haris (<i>Crex crex</i>) élőhelyét csökkenti. A Nagy-Kopaszon és a Bodrogszigeten is a szórványgyümölcsösök, legelők és kaszálók felhagyása, beerdősülése a darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>) táplálkozó területének beszűkülését eredményezi. A legelők és kaszálók felhagyása, cserjésedése a fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>) és a daru (<i>Grus grus</i>) táplálkozó területének csökkenését okozza.
A08	Gyepterület kaszálása vagy vágása	L		A gyepterületek nem megfelelő helyen és időben végzett kaszálása vagy vágása során károsodhatnak a piros lábú cankó (<i>Tringa totanus</i>), nyári lúd (<i>Anser anser</i>), sárszalonka (<i>Gallinago gallinago</i>), pettyes vízicsibe (<i>Porzana porzana</i>), haris (<i>Crex crex</i>) fészekaljai, egyedei.
A09	Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés	L		Megszűnik a magas növekedésű, megfelelő takarást biztosító vegetáció a haris (<i>Crex crex</i>) élőhelyén.

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy közösségi jelentőségű fajra milyen módon gyakorol hatást?
A11	Mezőgazdasági célú égetés.	H, M, L		a gyepek felégetése során a tűz átterjed a költőtelepeknek, fészkelőhelyeknek otthont adó nádasokra is és azok leégnek: bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>), kanalasgém (<i>Platalea leucorodia</i>), üstökös-gém (<i>Ardeola ralloides</i>), kis kócsag (<i>Egretta garzetta</i>), kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>), illetve barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>). fülemülesítke (<i>Acrocephalus melanopogon</i>), kékbegy (<i>Luscinia svecica</i>), barkós cinege (<i>Panurus biarmicus</i>), függőcinege (<i>Remiz pendulinus</i>), guvat (<i>Rallus aquaticus</i>), kis vízcicsibe (<i>Porzana parva</i>). A tavaszi égetések során a tűz átterjedhet a fészkelőhelyet jelentő fákra, elpusztítva azokat: parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>).
A17	Aratás és termőföldek vágása	M, L		A nád aratása során károsulhatnak potenciális fészkelőhelyeik: bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>), kanalasgém (<i>Platalea leucorodia</i>), üstökös-gém (<i>Ardeola ralloides</i>), kis kócsag (<i>Egretta garzetta</i>), barkós cinege (<i>Panurus biarmicus</i>), kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>), guvat (<i>Rallus aquaticus</i>).

A21, A23	Növényvédő szerek és egyéb kártevők elleni védelem alkalmazása a mezőgazdaságban	M, L		<p>A csávázott vetőmagok okozhatnak mérgezést: nyári lúd (<i>Anser anser</i>), daru (<i>Grus grus</i>), nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>), kis lilik (<i>Anser erythropus</i>), vetési lúd (<i>Anser fabalis</i>).</p> <p>A rágcsálóirtó szerek miatt mérgezés következhet be a zsákmányállatokon keresztül, vagy közvetlenül is: uhu (<i>Bubo bubo</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>) esetében.</p> <p>A rovarölő szerek mérgezik a szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>), tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>), kis örgébics (<i>Lanius minor</i>), karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>) egyedeit.</p> <p>A zsákmányállatok elleni egyéb védekezés csökkenti a táplálékforrást.</p>
A31, A33	Lecsapolás mezőgazdasági művelés alá vonás céljából. A vízháztartás vagy a víztestek fizikai módosítása mezőgazdasági célból (kivéve gátak létesítése és működtetése)	M, L		<p>Nem megfelelő vízkormányzás esetén pl. a Bodrogszeg térsége alkalmatlanná válhat fészkelésre a faj számára: piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>), gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>) gólyatöcs (<i>Himantopus himantopus</i>), sárszalonna (<i>Gallinago gallinago</i>), pettyes vízicsibe (<i>Porzana porzana</i>).</p>
B06, B07, B08, B09, B10	Erdészet	H, M, L		<p>A fakitermelés több formában is veszélyeztetheti az élőhelyeket és fajokat. A letermelés kiterjedése és mértéke, a közelítési mód, a hagyásfák mennyisége, az aljnövényzet eltávolítása, a felújítás sikeressége mind közrejátszanak az élőhelytípusok megfelelő természetességű állapotban való fennmaradásában, ezáltal a fajok élőhelyének minőségében.</p> <p>Az erdészeti tevékenységekkel együtt járó zavarások, a legális, vagy illegális fakitermelések, az idős erdők véghasználata jelentik a problémát: barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), a fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>) esetében</p> <p>Szükséges számukra az erdőkben az idős fák és a lábbonálló, valamint a fekvőholtfa jelenléte: közép fakopáncs (<i>Dendrocopos medius</i>), fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>), hamvas küllő (<i>Picus canus</i>).</p>

D06	Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek)	M, L		Az elektromos és egyéb légvezetékeknek ütközés, illetve az elektromos tartóoszlopok áramütése a nagyobb testű madárfajokat jobban veszélyezteti: uhu (<i>Bubo bubo</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>), kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>), szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>), darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>).
E01	Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)	M, L		Gyakorlatilag az összes madárfaj esetében veszélyt jelent az utakon történő közlekedés, mely során esetenként elütik az ott áthaladó, pihenő, vagy táplálékszerzés közben az utakat keresztező egyedeket. A jelölő madárfajok közül veszélyeztetett a töviszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>), kis örgébics (<i>Lanius minor</i> , karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i> , jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>), uhu (<i>Bubo bubo</i>), réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>).
F02	Építkezés vagy átalakítás (pl. lakott területé vagy településé) meglévő városi vagy rekreációs területeken	L		A Tokaji-hegy löszfalainak bolygatása során sérülhetnek költőüregei a jégmadárnak (<i>Alcedo atthis</i>).
F07	Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek	M, L		A turisták turistautakon kívüli megjelenése és a siklóernyőzés a fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>) költését zavarja. A rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>) költési sikerét közepes mértékben veszélyezteti az emberi jelenlét a vízi és szárazföldi turizmus révén is.
G07	Vadászat	M, L		A tőkés récét (<i>Anas platyrhynchos</i>), mint egyetlen vadászható klasszikus récefajt, közepes mértékben veszélyezteti a vadászat. A tévesztések és a tőkés récével együttes jelenléte miatt a vadászat kis mértékben veszélyezteti a további fajokat: bőjti réce (<i>Anas querquedula</i>), barátréce (<i>Aythya ferina</i>), cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>), csörgő réce (<i>Anas crecca</i>), kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>), kontyos réce (<i>Aythya fuligula</i>), kerцерéce (<i>Bucephala clangula</i>). Ide sorolható a vadászható nyári lúd (<i>Anser anser</i>), illetve az örvös galamb helyett elejtett kék galamb (<i>Columba oenas</i>) is.
G13	Állatok mérgezése (kivéve	M		A vadgazdálkodáshoz kapcsolható, pl. kóbor kutyák, vagy dúvad fajok elleni

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy közösségi jelentőségű fajra milyen módon gyakorol hatást?
	ólommérgezés)			mérgezések a dögből is táplálkozó madárfajokat veszélyezteti: parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>).
H08	Egyéb emberi beavatkozások és zavarások	M		A parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>) és rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>) költési sikerét közepes mértékben veszélyezteti az emberi jelenlét, mely leginkább a fészkelési időszak elején zavarja.
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	H		A vizes élőhelyeken terjedő fásszárúak (<i>Amorpha fruticosa</i> , <i>Fraxinus pennsylvanica</i>) körülzárják az alábbi fajok költőhelyeit: fattyúszerkő (<i>Chlidonias hybridus</i>), kormos szerkő (<i>Chlidonias niger</i>), feketenyakú vöcsök (<i>Podiceps nigricollis</i>). A haris (<i>Crex crex</i>) élőhelyeként szolgáló gyepek záródásának, cserjésedésének egyik fő okozója az észak-amerikai eredetű gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) terjedése.
I04	Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok	H		A kolokán (<i>Stratiotes aloides</i>) az árvizek hiánya miatt nem tud a fészkelőhelyekről kijutni, így felhalmozódik, megszüntetve a fattyúszerkő (<i>Chlidonias hybridus</i>), kormos szerkő (<i>Chlidonias niger</i>), feketenyakú vöcsök (<i>Podiceps nigricollis</i>) fészkelőhelyeit.
L02	Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)	M		A táplálkozó területeknek számító gyepek beerdősülése veszélyt jelent az alábbi fajokra: parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>). A vizes élőhelyeken terjedő őshonos fásszárúak (<i>Salix</i> és <i>Populus</i> fajok) körülzárják a fattyúszerkő (<i>Chlidonias hybridus</i>), kormos szerkő (<i>Chlidonias niger</i>), feketenyakú vöcsök (<i>Podiceps nigricollis</i>) költőhelyeit. A rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>) számára is nehezíti a táplálékszerzést a vízfelületek benövényesedése.
L04	Természetes eutrofizáció vagy savasodás	L		Nyári áradás esetén az árvíz által elöntött rétek és bomló növényzet eutrofizációja során felszaporodó mérgező algák, baktériumok okozhatnak némi pusztulást az alábbi fajokban: böjti réce (<i>Anas querquedula</i>), barátaréce (<i>Aythya ferina</i>),

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy közösségi jelentőségű fajra milyen módon gyakorol hatást?
				cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>), csörgő réce (<i>Anas crecca</i>), kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>), kontyos réce (<i>Aythya fuligula</i>), kerceréce (<i>Bucephala clangula</i>), tőkés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>). Nyár végén és őszi vonuláskor a tavak eutrofizációja során felszaporodó mérgező algák, baktériumok is okozhatnak némi pusztulást: nyári lúd (<i>Anser anser</i>), feketenyakú vöcsök (<i>Podiceps nigricollis</i>), kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>), réti cankó (<i>Tringa glareola</i>), kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>), nyári lúd (<i>Anser anser</i>), nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>), kis lilik (<i>Anser erythropus</i>), vetési lúd (<i>Anser fabalis</i>), kontyos réce (<i>Aythya fuligula</i>), kis bukó (<i>Mergus albellus</i>), vörösnyakú vöcsök (<i>Podiceps grisegena</i>).
L06	Állat- növényfajok közötti köölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás)	és H, M, L		A területen pl. az immunizálás következtében a természetesnél nagyobb egyedszámban jelenlevő róka, vagy épp a borz és az aranysakál, illetve a vaddisznó, dolmányos varjú kárt tesznek a fészekaljban: bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), piros lábú cankó (<i>Tringa totanus</i>), vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), haris (<i>Crex crex</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), sárszalonna (<i>Gallinago gallinago</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>), kanalasgém (<i>Platalea leucorodia</i>), billegetőcankó (<i>Actitis hypoleucos</i>), üstökös-gém (<i>Ardeola ralloides</i>), kis kócsag (<i>Egretta garzetta</i>), barkós cinege (<i>Panurus biarmicus</i>), kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>), gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>), parlagi pityer (<i>Anthus campestris</i>), lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>) gólyatöcs (<i>Himantopus himantopus</i>) erdei pacsirta (<i>Lullula arborea</i>).

M08	Áradás (természetes folyamat)	M		<p>Nyári árvíz esetén a Bodrogzug térsége alkalmatlanná válhat fészkelésre: bőjti réce (<i>Anas querquedula</i>), barátréce (<i>Aythya ferina</i>), cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), piros lábú cankó (<i>Tringa totanus</i>), jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>) kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>), tőkés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>). nyári lúd (<i>Anser anser</i>), sárszalonka (<i>Gallinago gallinago</i>), kis vízicsibe (<i>Porzana parva</i>) pettyes vízicsibe (<i>Porzana porzana</i>) billegetőcankó (<i>Actitis hypoleucos</i>) kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>), pajzsos cankó (<i>Philomachus pugnax</i>) guvat (<i>Rallus aquaticus</i>) gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>) gólyatöcs (<i>Himantopus himantopus</i>).</p>
-----	-------------------------------------	---	--	---

N02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	H, M, L		<p>Aszályos években kevesebb víztest (fészkelő- és táplálkozóhely) állhat rendelkezésére: bőjti réce (<i>Anas querquedula</i>), barátréce (<i>Aythya ferina</i>), cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>), jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>), kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>), csörgő réce (<i>Anas crecca</i>), tőkés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>), nyári lúd (<i>Anser anser</i>), vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), sárszalonka (<i>Gallinago gallinago</i>), kanalagém (<i>Platalea leucorodia</i>), kis vízicsibe (<i>Porzana parva</i>), pettyes vízicsibe (<i>Porzana porzana</i>), kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>), réti cankó (<i>Tringa glareola</i>), kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>), nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>), kis lilik (<i>Anser erythropus</i>), vetési lúd (<i>Anser fabalis</i>), üstökösgém (<i>Ardeola ralloides</i>), kontyos réce (<i>Aythya fuligula</i>), kerceréce (<i>Bucephala clangula</i>), kis kócsag (<i>Egretta garzetta</i>), kis bukó (<i>Mergus albellus</i>), halászsas (<i>Pandion haliaetus</i>), kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>), pajzsos cankó (<i>Philomachus pugnax</i>), vörösnyakú vöcsök (<i>Podiceps grisegena</i>), guvat (<i>Rallus aquaticus</i>), gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>), gólyatölcs (<i>Himantopus himantopus</i>).</p> <p>Az aszályos tavaszok különösen veszélyeztetik: fattyúszerkő (<i>Chlidonias hybridus</i>), kormos szerkő (<i>Chlidonias niger</i>), feketenyakú vöcsök (<i>Podiceps nigricollis</i>).</p> <p>Aszályos években kevesebb elárasztott sekély terület állhat a daru (<i>Grus grus</i>) rendelkezésére, ahol éjszakázni tud.</p> <p>Aszályos években alacsony lehet a költési siker és magas a fióka mortalitás a barna kányánál (<i>Milvus migrans</i>).</p>
N09	Egyéb változások az abiotikus viszonyokban a klímaváltozás következtében	M		<p>Az árvizek hiánya miatt nem alakul ki megfelelő mennyiségű és minőségű költőhely: fattyúszerkő (<i>Chlidonias hybridus</i>), kormos szerkő (<i>Chlidonias niger</i>), feketenyakú vöcsök (<i>Podiceps nigricollis</i>).</p>

Jelmagyarázat: H: magas jelentőségű, M: közepes jelentőségű, L: alacsony jelentőségű

Potenciális veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy közösségi jelentőségű fajra milyen módon gyakorol hatást?
C01	Ásványkitermelés (pl. kőzet, érc, kavics, homok, kagyló)	L		A költőhelyként szolgáló, felhagyott kőbányák esetleges újrainyitása veszélyeztetheti az uhut (<i>Bubo bubo</i>) a Tokaji-hegy környékén.

Jelmagyarázat: H: magas jelentőségű, M: közepes jelentőségű, L: alacsony jelentőségű

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Azonosító adatok

Terület neve:	Bodrogzug – Kopasz-hegy - Taktaköz
Terület típusa:	különleges madárvédelmi terület (KMT)
Terület azonosítója:	HUBN10001
Terület kiterjedése:	19911,88 ha

Jelölő fajok:

- Bőjti réce (*Anas querquedula*) – fészkelő állomány
- Bőjti réce (*Anas querquedula*) – vonuló állomány
- Barátréce (*Aythya ferina*) - fészkelő állomány
- Barátréce (*Aythya ferina*) – vonuló állomány
- Cigányréce (*Aythya nyroca*) – fészkelő állomány
- Cigányréce (*Aythya nyroca*) – vonuló állomány
- Fattyúszerkő (*Chlidonias hybridus*)
- Kormos szerkő (*Chlidonias niger*)
- Bakcsó (*Nycticorax nycticorax*)
- Piroslábú cankó (*Tringa totanus*)
- Jégmadár (*Alcedo atthis*)
- Kanalas réce (*Anas clypeata*) – fészkelő állomány
- Kanalas réce (*Anas clypeata*) – vonuló állomány
- Csörgő réce (*Anas crecca*)
- Tőkés réce (*Anas platyrhynchos*) – fészkelő állomány

- Tőkés réce (*Anas platyrhynchos*) – vonuló állomány
- Nyári lúd (*Anser anser*) – fészkelő állomány
- Nyári lúd (*Anser anser*) – vonuló állomány
- Vörös géme (*Ardea purpurea*)
- Bölömbika (*Botaurus stellaris*)
- Uhu (*Bubo bubo*) – fészkelő állomány
- Uhu (*Bubo bubo*) – kóborló állomány
- Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)
- Fekete gólya (*Ciconia nigra*)– fészkelő állomány
- Fekete gólya (*Ciconia nigra*)– vonuló állomány
- Barna rétihéja (*Circus aeruginosus*)
- Haris (*Crex crex*)
- Nagy kócsag (*Egretta alba*)
- Sárszalonna (*Gallinago gallinago*)
- Daru (*Grus grus*)
- Törpegém (*Ixobrychus minutus*)
- Barna kánya (*Milvus migrans*)
- Kanalasgém (*Platalea leucorodia*)
- Feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*)
- Kis vizicsibe (*Porzana parva*)
- Pettyes vizicsibe (*Porzana porzana*)
- Kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*) – fészkelő állomány
- Kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*) – vonuló állomány
- Réti cankó (*Tringa glareola*)
- Fülemlülesítke (*Acrocephalus melanopogon*)
- Billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*) – fészkelő állomány
- Billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*) – vonuló állomány
- Kendermagos réce (*Anas strepera*)
- Nagy lilik (*Anser albifrons*)
- Kis lilik (*Anser erythropus*)
- Vetési lúd (*Anser fabalis*)
- Parlagi sas (*Aquila heliaca*)– fészkelő állomány
- Parlagi sas (*Aquila heliaca*)– kóborló állomány
- Üstökösge (*Ardeola ralloides*)
- Réti fülesbagoly (*Asio flammeus*) – fészkelő állomány
- Réti fülesbagoly (*Asio flammeus*)–telelő állomány
- Kontyos réce (*Aythya fuligula*)
- Kerceréce (*Bucephala clangula*)
- Kékes rétihéja (*Circus cyaneus*)
- Szalakóta (*Coracias garrulus*)
- Közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*)
- Balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*)
- Fekete harkály (*Dryocopus martius*)
- Kis kócsag (*Egretta garzetta*)
- Rétisas (*Haliaeetus albicilla*)– fészkelő állomány
- Rétisas (*Haliaeetus albicilla*)– kóborló állomány
- Tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)

- Kis őrgébics (*Lanius minor*)
- Kékbegy (*Luscinia svecica*)
- Kis bukó (*Mergus albellus*)
- Halászsas (*Pandion haliaetus*)
- Barkós cinege (*Panurus biarmicus*)
- Darázsölyv (*Pernis apivorus*)
- Kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*)– fészkelő állomány
- Kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*) – kóborló állomány
- Pajzsos cankó (*Philomachus pugnax*)
- Hamvas küllő (*Picus canus*)
- Vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*)
- Guvat (*Rallus aquaticus*)
- Gulipán (*Recurvirostra avosetta*)
- Függeőcinege (*Remiz pendulinus*)
- Karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*)

Natura 2000 fenntartási terv készütsége, elérhetősége: Készítés alatt

Veszélyeztető tényezők:

- A01 - Mezőgazdasági művelés alá vonás (kivéve lecsapolás és égetés)
- A02 - Mezőgazdasági művelési mód változása (kivéve lecsapolás és égetés)
- A05 – Kis táji elemek felszámolása (pl. sövények, kőfalak, nyílt árkok, források, magányos fák) mezőgazdasági parcellák összevonása céljából
- A06 – Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)
- A08 – Gyepterület kaszálása vagy vágása
- A09 - Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés
- A11 - Mezőgazdasági célú égetés
- A17 - Aratás és termőföldek vágása
- A21 – Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban
- A23 – Egyéb, kártevők elleni védelem alkalmazása (kivéve talajművelés) a mezőgazdaságban
- A31 - Lecsapolás mezőgazdasági művelés alá vonás céljából
- B06 – Fakitermelés (kivéve tarvágás)
- B07 – Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmelékét is
- B08 – Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)
- B09 - Előregedett erdők csökkentését célzó erdőkezelés
- B10 – Illegális fakitermelés
- B21 - Mechanikai növényvédelmi módszerek erdészeti alkalmazása, kivéve a lombkoronaszint ritkítását
- C01 - Ásványkitermelés (pl. kőzet, érc, kavics, homok, kagyló)
- D06 – Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek)
- E01 – Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)
- E04 - Repülőgépek, helikopter és egyéb nem szabadidős légi járművek útvonalai
- F02 - Építkezés vagy átalakítás (pl. lakott területé vagy településé) meglévő városi vagy rekreációs területeken
- F07 – Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek

- G07–Vadászat
- G13 - Állatok mérgezése (kivéve ólommérgezés)
- H08 - Egyéb emberi beavatkozások és zavarások
- I02 - Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)
- I04 - Problémát jelentő őshonos növény
- L02 - Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)
- L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás
- L06 – Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás)
- M08 - Áradás (természetes folyamat)
- N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében
- N09 - Egyéb változások az abiotikus viszonyokban a klímaváltozás következtében

Általános célkitűzések

- A kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelytípusok és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása.
- A Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve az ennek megőrzését, fenntartását biztosító gazdálkodás feltételeinek biztosítása.
- A területen belüli természetes élőhelyek fragmentációjának csökkentése, élőhelyi kapcsolatok erősítése, kialakítása.
- A nem honos fafajú erdőállományok (pl. erdei fenyvesek, vörös tölgyesek, akácosok, fekete diósok, nemesnyárasok és amerikai kőrisesek) fokozatos átalakítása a termőhelyre jellemző honos erdőállományra.
- A természetközeli erdőművelési technológiák fokozatos bevezetése a teljes erdőterületen.
- A környező természeti területekkel meglévő ökológiai kapcsolatok fenntartása, szükség esetén helyreállítása.
- A terület táji és természeti adottságainak megőrzésével, fenntartásával a középhegységi és a síkvidéki területek közötti ökológiai kapcsolatok fenntartásában betöltött összekötő, közvetítő szerepének fenntartása, erősítése.
- A terület apróvadállományának megerősödését szolgáló, valamint a fészkelő madárfajokat veszélyeztető predátor- és dúvadállomány kontrollját biztosító vadgazdálkodás támogatása.
- A területen lévő középfeszültségű vezetékek és oszlopok madárvédelmi eszközökkel történő felszerelése, ill. meglévő szabadvezetékek földkábelrel történő kiváltása szükséges.
- Egyes prioritás-fajok vonatkozásában (pl. parlagi sas, haris, fekete gólya, darázsölyv, uhu, telepesen fészkelő fajok, stb.) a fészkelőhelyek lokális védelme, zavartalanságuk biztosítása.
- A térségre jellemző gyepterületek természetes állapotának fenntartása a megfelelő gyephasznosítás és kezelés biztosításával.
- A legeltetési gyephasználat a tervezési terület síkvidéki részein prioritást kell élvezzen, a természetvédelem eszközrendszerével történő támogatása szükséges.
- Nem hasznosított gyepterületek esetében a szukcessziós folyamatok gátlása, a fás-és cserje vegetáció, valamint a nem őshonos inváziós fajok és a nád terjedésének megakadályozása.
- Szántóföldek esetében fenn kell tartani a térségre jellemző, hagyományos növénykultúrák területi részesedését, és támogatni kell az alacsony intenzitású természetstechnológia alkalmazását.
- Kerülni kell, illetve megakadályozandó az intenzív technológián alapuló és a hagyományos táj-és élőhelystruktúrába nem illeszkedő nagy területigényű monokultúrák (energia-ültetvények) térnyerése.

- A területen előforduló fasorok, facsoportok, erdősávok fenntartása, természetességi állapotuk őshonos fafajokkal történő javítása.
- A területen előforduló időszakos vízállások megtartása, a vizes élőhelyfejlesztésekkel kapcsolatos műtárgyak üzemeltetése, kezelésük hosszú távú biztosítása.
- A vizes élőhelyek ökológiai vízigényének és természeteshez közeli vízjárásának biztosítása a fészkelő vízimadár-fajok és az azok táplálékbázisát alkotó vízi szervezetek ökológiai igényeinek megfelelően.
- A nyílt vízfelület, a hínárnövényzet és a változatos összetételű mocsári növényzet arányának területrészek szerinti fenntartása, optimalizálása, helyreállítása.
- Nádasok időbeni és térbeni változatoságának biztosítása a téli nádatatás szabályozásával.
- Az időszakos vízborítású területek arányának növelése, parti madarak fészkelési lehetőségeinek fejlesztése.
- Szándékos vagy gondatlanságból fakadó madármérgezések teljes felszámolása.
- A mezőgazdasági földhasználatra visszavezethető, a táplálékláncon keresztül ható vegyi terhelés kockázatának megszüntetése, ezzel együtt a zsákmányállat-közösséget is alkotó ízeltlábú-közösségek állományainak megerősítése.
- A Taktaközben, a vonuló-telelő vadlúdállományok táplálkozó-területeként kiemelt fontosságú mezőgazdasági környezetben a kedvező növénykultúrák területarányának biztosítása.
- Új, táji léptékben ható, a nyílt, tagolatlan pusztai környezethez kötődő madárfajok állományát veszélyeztető vonalas létesítmények kiépítésének megakadályozása, a meglévő, napjainkra gazdasági funkcióját veszített vonalas létesítmények felszámolása.
- Nagy területigényű, a madarak megtelepedését, vonulását károsan befolyásoló energetikai beruházások (pl. szélérőműpark, fotovoltikus naperőműpark) nem támogatottak.
- A terület természetvédelmi kezelését megalapozó kutatások, vizsgálatok elősegítése, támogatása.
- A terület természeti értékeinek oktatási, környezeti nevelési, ismeretterjesztési célú bemutatása (a természetvédelmi kezelő által kialakított tanösvény és annak infrastruktúrájának a fenntartásával).
- A terület infrastrukturális és ipari fejlesztésekkel szembeni védelme.

Erdei élőhelyekhez kötődő, odúlakó madárfajok: A220 uráli bagoly (*Strix uralensis*); A238 közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*); A236 fekete harkály (*Dryocopus martius*); A234 hamvas küllő (*Picus canus*)

Közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*)

Állomány nagyság: 80-100 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Fekete harkály (*Dryocopus martius*)

Állomány nagyság: 40-50 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Hamvas küllő (*Picus canus*)

Állomány nagyság: 15-25 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Uráli bagoly (*Strix uralensis*)

Állomány nagyság: 3-4 pár

Populáció: C

Trend: növekvő - stagnáló

Veszélyeztető tényezők:

Az erdős élőhelyekhez kötődő, odúlakó fajok szempontjából az erdőgazdálkodás, azon belül is az álló és fekvő holtfa eltávolítás és az idős, odvas fák kiselektálása, az intenzív erdőgazdálkodás végzése jelenti a legjelentősebb veszélyeztető tényezőt. A károsító erdőgazdálkodási tevékenység nagyobb részben a bejelentetett, tervszerű erdőgazdálkodást végző erdőgazdálkodókhoz kapcsolódik, de kisebb arányban az illegális fakitermelés is jelen van a területen. Az őshonos erdőállományokban létrehozott idegenhonos fajokból álló erdősítések jelenléte és a természetes erdőállományok inváziós fajok miatt történő átalakulása is fontos veszélyeztető tényező. A hatások jelentős része a táplálékbázis visszaszorulásán és a fészkelőhelyek csökkenésén keresztül hat, miközben az erdei munkaműveletek a zavarás érzékeny fajok esetében (pl. uráli bagoly) a fészkelőhelyek megsemmisülését is okozhatják.

Az infrastrukturális elemek közül elsősorban a középvezetékű vezetékek káros hatásai jelentősek, mely a madárfajok közvetlen pusztulását okozhatják. Térségi szinten, a táplálékbázison keresztül a mezőgazdaságban alkalmazott kemikáliák is veszélyeztetik az egyedek életműködéseit, szaporodását.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
Élőhelyek változása, leromlása (általános)	A természetes erőszerkezet hiánya, leromlása, véghasználatok nagy aránya.	Idős, odvas fák	Cél az erdők természeteshez közeli faj- és korösszetételének megőrzése, helyreállítása és fejlesztése, a természetes folyamatok során képződő álló és fekvő holtfa megfelelő mennyiségű jelenlétnek biztosítása.	A legfontosabb veszélyeztető tényezőnek az intenzív erdőgazdálkodás számít. Így a fajok számára az örökerdő illetve faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba, minél nagyobb területen történő áttérés lenne az optimális kezelés a cél elérése érdekében.	Folyamatos	Erdészet	
Struktúra	Lábon álló és fekvő holtfa alacsony mennyisége vagy teljes hiánya	Holtfa	A középkorú és idősebb állományokban (>40 év) min. 5-20 m ³ /ha lábon száradó és fekvő holtfa biztosítása	Hatósági előírás Egészségügyi termelések visszafogása Érintetlenül hagyandó hagyásfacsoportok, szórt hagyásfák kijelölése	10 év	Erdészet	
Veszélyeztető tényező	Az elektromos vezetékek számos	Akadálymentes légtér	Az elektromos áram és ütközések	Szolgáltatókkal való folyamatos	Folyamatos, illetve a szolgáltatók	Energetika, építésügy,	Akadálymentes Égbolt

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
minimalizálása (elektromos vezetékek)	jelölő madárfaj esetében okoznak pusztulást.		okozta pusztulásokat a tervezés, kivitelezés során meg kell előzni, vagy szigeteléssel, láthatósági berendezések használatával kell csökkenteni annak negatív hatásait, ideértve a meglévő szabadvezetékek földkábelrel történő kiváltását is.	kapcsolattartás, a tervezés, kivitelezés során.	fejlesztéséhez (pl. vezetékszakaszok cseréje, felújítása) valamint természetvédelmi projektekhez kapcsolódóan.	közlekedés	kezdeményezés keretében országos léptékű tevékenységek kerülnek egyeztetésre.

Erdei élőhelyekhez kötődő, gallyfészkes madárfajok (Natura 2000 területen fészkelő állomány): A030 fekete gólya (*Ciconia nigra*); A072 darázsölyv (*Pernis apivorus*); A073 barna kánya (*Milvus migrans*); A404 parlagi sas (*Aquila heliaca*); A075 rétisas (*Haliaeetus albicilla*); A215 uhu (*Bubo bubo*); A220 uráli bagoly (*Strix uralensis*)

Fekete gólya (*Ciconia nigra*)

Állomány nagyság: 8-10 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Darázsölyv (*Pernis apivorus*)

Állomány nagyság: 1-5 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Barna kánya (*Milvus migrans*)

Állomány nagyság: 5-6 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Parlagi sas (*Aquila heliaca*)

Állomány nagyság: 1-3 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Rétisas (*Haliaeetus albicilla*)

Állomány nagyság: 4-8 pár

Populáció: C

Trend: növekvő - stagnáló

Uhu (*Bubo bubo*)

Állomány nagyság: 3-5 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Uráli bagoly (*Strix uralensis*)

Állomány nagyság: 3-4 pár

Populáció: C

Trend: növekvő - stagnáló

Veszélyeztető tényezők:

Az erdős élőhelyekhez kötődő, gallyfészket építő madárfajok szempontjából az erdőgazdálkodás, azon belül is a nagy területeket érintő véghasználatok, az egykorú erdőállományok kialakítása, valamint az erdőgazdálkodási tevékenységek során történő zavarások jelentik a legjelentősebb veszélyeztető tényezőket. A nagy, egybefüggő erdőterületeket fenntartó, vegyes kor és fajaj összetételű örökerdő és az azokban természetes arányban előforduló idős, fészkepítésre alkalmas fák hiánya miatt nem állnak rendelkezésre jó természetességű fészkelőhelyek. A károsító erdőgazdálkodási tevékenység nagyobb részben a bejelentetett, tervszerű erdőgazdálkodást végző erdőgazdálkodókhoz kapcsolódik, de kisebb arányban az illegális fakitermelés is jelen van a területen. Az őshonos erdőállományokban

létrehozott idegenhonos fajokból álló erdősítések jelenléte és a természetes erdőállományok inváziós fajok miatt történő átalakulása is fontos veszélyeztető tényező. A hatások jelentős része az idős erdőállományok visszaszorulásán és a fészkelőhelyek csökkenésén keresztül hat, miközben az erdei munkaműveletek - a zavarás következtében - a fészkelőhelyek megsemmisülését is okozhatják. Mindkét faj számára fontosak a nyílt, vagy mozaikos tájelemek is, melyek táplálkozó területet jelentenek. Ezek záródása, becserjésedése mind a hegylábi, mind a dombság belsejében lévő területeken a táplálkozó területek beszűkülését okozza. Az infrastrukturális elemek közül elsősorban a középvezetékű vezetékek káros hatásai jelentősek, mely a madárfajok közvetlen pusztulását okozhatják. Térségi szinten, a táplálékbázison keresztül a mezőgazdaságban alkalmazott kemikáliák is veszélyeztetik az egyedek életműködéseit, szaporodását.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
Élőhelyek változása, leromlása (általános)	A természetes erőszerkezet hiánya, leromlása, véghasználatok nagy aránya.	Idős, fészkelésre alkalmas erdőállomány	Cél az erdők természeteshez közeli faj- és korösszetételének megőrzése, helyreállítása és fejlesztése, a természetes folyamatok során jelenlévő idős fák megfelelő mennyiségű jelenlétének biztosítása.	A legfontosabb veszélyeztető tényezőnek az intenzív erdőgazdálkodás számít. Így a fajok számára az örökerdő, illetve faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba, minél nagyobb területen történő áttérés lenne az optimális kezelés a cél elérése érdekében.	Folyamatos	Erdészeti	
Struktúra	Egykorú erdőállományok	Idős, fészkelésre alkalmas fák	Őshonos fajokból álló elegyes, többszintű erdőállományok kialakítása	Hatósági előírásokon keresztül az Véghasználatok, szelektáló és	10 év	Erdészeti	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
				nevelővágások visszafogása			
Veszélyeztető tényező minimalizálása (fészkes fák kivágása)	Adathiány, kommunikációs hiány, hatósági korlátozás hiánya miatt a fészket tartó fa kivágása, erdészeti munkavégzések során a költés zavarása.	Fészkes fa	Az aktuális fészkelések ismerete, a fészkek környezetére vonatkozó korlátozások kiadása.	Rendszeres fészektérképezés, nyomon követés, valamint hatósági előírásokon keresztül az erdőtervezési folyamat során, illetve egyedi korlátozási határozatok kiadásával.	Folyamatos	Erdészet	
Veszélyeztető tényező minimalizálása (elektromos vezetékek)	Az elektromos vezetékek számos jelölő madárfaj esetében okoznak pusztulást.	Akadálymentes légtér	Az elektromos áram és ütközések okozta pusztulásokat a tervezés, kivitelezés során meg kell előzni, vagy szigeteléssel, láthatósági berendezések használatával kell csökkenteni annak negatív hatásait, ideértve a meglévő szabadvezetékek földkábelrel	Szolgáltatókkal való folyamatos kapcsolattartás, a tervezés, kivitelezés során.	Folyamatos, illetve a szolgáltatók fejlesztéséhez (pl. vezetékszakaszok cseréje, felújítása) valamint természetvédelmi projektekhez kapcsolódóan.	Energetika, építésügy, közlekedés	Akadálymentes Égbolt kezdeményezés keretében országos léptékű tevékenységek kerülnek egyeztetésre.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
			történi kiváltását is.				

Vizes élőhelyekhez kötődő madárfajok (fészkelő állományok): A055 böjti réce (*Anas querquedula*); A059 barátréce (*Aythya ferina*); A060 cigányréce (*Aythya nyroca*); A196 fattyúszerkő (*Chlidonias hybridus*); A197 kormos szerkő (*Chlidonias niger*); A162 piroslábú cankó (*Tringa totanus*); A229 jégmadár (*Alcedo atthis*); A056 kanalas réce (*Anas clypeata*); A053 tőkés réce (*Anas platyrhynchos*); A043 nyári lúd (*Anser anser*); A153 sárszalonka (*Gallinago gallinago*); A008 feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*); A120 kis vizicsibe (*Porzana parva*); A119 pettyes vizicsibe (*Porzana porzana*); A004 kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*); A168 billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*); A051 kendermagos réce (*Anas strepera*); A118 guvat (*Rallus aquaticus*); A132 gulipán (*Recurvirostra avosetta*); A006 vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*); A023 bakcsó (*Nycticorax nycticorax*); A029 vörös gém (*Ardea purpurea*); A021 bölömbika (*Botaurus stellaris*); A081 barna rétihéja (*Circus aeruginosus*); A027 nagy kócsag (*Egretta alba*); A022 törpegém (*Ixobrychus minutus*); A034 kanalasgém (*Platalea leucorodia*); A293 fülemülesitke (*Acrocephalus melanopogon*); A024 üstökös-gém (*Ardeola ralloides*); A026 kis kócsag (*Egretta garzetta*); A272 kékbegy (*Luscinia svecica*); A323 barkóscinege (*Panurus biarmicus*); A393 kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*); A336 függőcinege (*Remiz pendulinus*)

Böjti réce (*Anas querquedula*)

Állomány nagyság: 100 pár

Populáció: A

Trend: stagnáló

Barátréce (*Aythya ferina*)

Állomány nagyság: 100 pár

Populáció: A

Trend: stagnáló

Cigányréce (*Aythya nyroca*)

Állomány nagyság: 70-100 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Fattyúszerkő (*Chlidonias hybridus*)

Állomány nagyság: 50-150 pár

Populáció: A

Trend: csökkenő

Kormos szerkő (*Chlidonias niger*)

Állomány nagyság: 30-100 pár

Populáció: A

Trend: csökkenő

Piroslábú cankó (*Tringa totanus*)

Állomány nagyság: 50-100 pár

Populáció: A

Trend: stagnáló

Jégmadár (*Alcedo atthis*)

Állománynagyság: 20-25 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Nyári lúd (*Anser anser*)

Állománynagyság: 250-500 pár

Populáció: B

Trend: növekvő

Kis vízicsibe (*Porzana parva*)

Állománynagyság: 100 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*)

Állománynagyság: 15-20 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Gulipán (*Recurvirostra avosetta*)

Állománynagyság: 0-5 pár

Populáció: C

Trend: fluktuáló

Vörös gém (*Ardea purpurea*)

Állománynagyság: 30-75 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Nagy kócsag (*Egretta alba*)

Állománynagyság: 40-400 pár

Populáció: B

Kanalas réce (*Anas clypeata*)

Állománynagyság: 50 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Sárszalonka (*Gallinago gallinago*)

Állománynagyság: 0-50 pár

Populáció: B

Trend: fluktuáló

Pettyes vízicsibe (*Porzana porzana*)

Állománynagyság: 0-50 pár

Populáció: B

Trend: fluktuáló

Kendermagos réce (*Anas strepera*)

Állománynagyság: 5-10 pár

Populáció: C

Trend: növekvő - stagnáló

Vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*)

Állománynagyság: 0-30 pár

Populáció: C

Trend: fluktuáló

Bölömbika (*Botaurus stellaris*)

Állománynagyság: 50-60 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Törpegém (*Ixobrychus minutus*)

Állománynagyság: 100-120 pár

Populáció: B

Tőkés réce (*Anas platyrhynchos*)

Állománynagyság: 2000 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*)

Állománynagyság: 5-10 pár

Populáció: B

Trend: csökkenő

Kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*)

Állománynagyság: 300 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Guvat (*Rallus aquaticus*)

Állománynagyság: 100 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Bakcsó (*Nycticorax nycticorax*)

Állománynagyság: 50-320 pár

Populáció: A

Trend: fluktuáló

Barna rétihéja (*Circus aeruginosus*)

Állománynagyság: 50-70 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Kanalgém (*Platalea leucorodia*)

Állománynagyság: 5-25 pár

Populáció: B

Trend: fluktuáló

Fülemülesítke (*Acrocephalus melanopogon*)

Állománymagyság: 20-25 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Kékbegy (*Luscinia svecica*)

Állománymagyság: 10-20 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Függőcinege (*Remiz pendulinus*)

Állománymagyság: 30-40 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Trend: stagnáló

Üstökösgém (*Ardeola ralloides*)

Állománymagyság: 0-10 pár

Populáció: C

Trend: fluktuáló

Barkóscinege (*Panurus biarmicus*)

Állománymagyság: 60 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Trend: fluktuáló

Kis kócsag (*Egretta garzetta*)

Állománymagyság: 1-30 pár

Populáció: C

Trend: fluktuáló

Kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*)

Állománymagyság: 0-30 pár

Populáció: C

Trend: fluktuáló

Veszélyeztető tényezők:

A vizes élőhelyek kiterjedésének és vízborításának a csökkenése a legjelentősebb tényező, mely veszélyezteti a felsorolt fajokat. Ez a tényező a terület általános kiszáradásában mutatkozik meg. Ennek okai sokrétűek, részben klimatikus szárazodásról beszélünk, részben közvetlen antropogén eredetű beavatkozások okozzák a vizes élőhelyek nagyfokú veszélyeztetését. A Bodrogsziget területén ennek ellenkezője is előfordul nyári áradások során. Az árvízről származó többlet víz a területen fészkelő fajok fészekaljainak, fiókáinak pusztulását okozza. Szintén az árvízhez kapcsolódó veszélyeztető tényező a növényi biomasza lebomlása során jelentkező toxikus baktériumok, algák jelenléte. Az inváziós növényfajok miatt történő vizes élőhelyeken bekövetkező élőhely beszűkülés és átalakulás is fontos veszélyeztető tényező. A földön fészkelő fajok sikeres szaporodását nagyban veszélyezteti a gyepekhez köthető predátorok és dűvadak jelenléte (elsősorban aranyakál, vörös róka, kóbor kutya és macska, nyestkutya, varjúfélék, vaddisznó stb.)

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
----------	----------	--------------------	------------	-----------------------------------	----------	-----------------	------------

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
Élőhelyek változása, leromlása (általános)	A vizes élőhelyekhez köthető fészkelő madárfajok állományát a vizes élőhelyek leromlása, megszűnése kiszáradása/elöntése jelentősen veszélyezteti. Fészkelő fajok esetében az élőhelyek korai kiszáradása is kedvezőtlen hatással bír a fészkelési sikerre, de a túlzott elöntés sem kedvező.	Optimális vízellátással rendelkező vizes élőhely	Cél a nevesített fajok állományainak megőrzése és fejlesztése a vizes élőhelyeken tapasztalható kedvezőtlen folyamatok minimalizálása révén.	A térségben megvalósított vizes élőhely-rekonstrukciókkal érintett területek fenntartása (műtárgyak karbantartása, szükség esetén felújítása). Az ár- és belvízvédelmi rendszerek térségi felülvizsgálata, kiemelten a vízmegtartásra vonatkozó ágazati tervezéssel.	Folyamatosan. Vizes rehabilitáció esetén 10 évenkénti felülvizsgálat. A vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés ciklusát követve.	Természetvédelem, vízügy, mezőgazdaság	
Élőhelyek változása, leromlása (mocsarak)	A vizes élőhelyek kiterjedését csökkenti a nyíltvízi élőhelyek bezáródása, mely részben a kiszáradással, illetve a környező gyepek kezeletlen állapotával (legeltetés hiánya) függ össze. A Bodrogszeg területén őshonos, de inváziós viselkedést mutató kolokán (<i>Stratagoclepe</i>)	Nyílt vizes felületek	A vizes élőhelyek megőrzése, a kedvezőtlen folyamatok minimalizálása.	A mocsarak körül található gyepterületeket, egyéb lágyszárú vegetáció legeltetésével, esetleg kaszálásával, a mocsarak körüli fászfűzű vegetáció eltávolításával lehetővé válik a tavak kiürülése. A természetvédelmi	Folyamatosan, illetve bérleti szerződések ciklusaihoz igazodóan	Természetvédelem, vízügy	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
	<i>aloides</i>) állománydinamikája jelentősen függ a vizes élőhelyek körüli élőhelyek növényzetétől. Mértéktelen elszaporodása során feltöltődnek a tavak és jelentősen lecsökken a fészkelőhelyek nagysága, valamint a táplálékbázist jelentő állatfajok diverzitása.			vagyonkezelésben lévő területeken a bérleti szerződések területi egységeiben és előírásaiban lehet szabályozni a tevékenységet.			
Élőhelyek változása, leromlása (inváziós fajok)	A vizes élőhelyeken megjelenő és terjedő inváziós fajok - kiemelten a gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) általános élőhelyleromlást okoz.	Inváziós fajktól mentes környezet	A felsorolt fajok élőhelyét képező tavak, mocsarak, mocsárrétek fenntartó használatával, a vizek szegélyének kezelésével az inváziós növényfajok terjedésének megakadályozása.	A terület fenntartó kezelésével az inváziós fajok terjedése megakadályozható hatósági eszközökkel (a 269/2007. Korm. rendelet előírásai, illetve a bérleti szerződések alapján a földhasználónak védekezési kötelezettsége van), valamint a nemzeti park	Folyamatosan, bérleti szerződések ciklusaihoz, valamint pályázati projektekhez igazodóan.	Természetvédelem, mezőgazdaság, erdészet, vízügy	Az inváziós faj terjedése elsősorban a vízfolyások, csatornák, árkok mentén jelentkezik.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
				igazgatóság saját vagyongazdálkodási területein a bérleti rendszerben történő szabályozáson, illetve saját kezelések által.			
Állomány nagyság (predáció)	A vizes élőhelyekhez kötődő fajok sikeres szaporodását nagyban veszélyezteti a vizes élőhelyeken megjelenő nagyvadállomány (elsősorban vaddisznó), valamint a területek korai kiszáradása (belvíz feltöltésének lecsapolása) révén a fészkaljak veszélyeztetettsége fokozódik.	Predátoroktól mentes környezet	A fajok fészkelésének biztosítása, a predációs nyomás csökkentésével. A nagyvadállomány csökkentése a jelzett fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, illetve elérése érdekében.	Hatósági eszközök.	Folyamatos	Vadászat	A nagyvadállomány kezelését nem lehet Natura 2000 terület vizes élőhelyeinek szintjén kezelni, csak komplex, vadgazdálkodási egység szintű intézkedések hozhatnak eredményt.

Nádasokhoz, gyékényesekhez kötődő madárfajok (fészkelő állományok): A043 nyári lúd (*Anser anser*); A120 kis vízicsibe (*Porzana parva*); A118 guvat (*Rallus aquaticus*); A006 vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*); A023 bakcsó (*Nycticorax nycticorax*); A029 vörös gém (*Ardea purpurea*); A021 bölömbika (*Botaurus stellaris*); A081 barna rétihéja (*Circus aeruginosus*); A027 nagy kócsag (*Egretta alba*); A022 törpegém (*Ixobrychus minutus*); A034 kanalasgém (*Platalea leucorodia*); A293 fülemülesitke (*Acrocephalus melanopogon*); A024 üstökös-gém (*Ardeola ralloides*); A026 kis kócsag (*Egretta garzetta*); A272 kékbegy (*Luscinia svecica*); A323 barkóscinege (*Panurus biarmicus*); A393 kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*); A336 függőcinege (*Remiz pendulinus*)

Nyári lúd (*Anser anser*)

Állomány nagyság: 250-500 pár

Populáció: B

Trend: növekvő

Kis vízicsibe (*Porzana parva*)

Állomány nagyság: 100 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Guvat (*Rallus aquaticus*)

Állomány nagyság: 100 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*)

Állomány nagyság: 5-10 pár

Populáció: B

Trend: csökkenő

Függőcinege (*Remiz pendulinus*)

Állomány nagyság: 30-40 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*)

Állomány nagyság: 0-30 pár

Populáció: C

Trend: fluktuáló

Bakcsó (*Nycticorax nycticorax*)

Állomány nagyság: 50-320 pár

Populáció: A

Trend: fluktuáló

Vörös gém (*Ardea purpurea*)

Állomány nagyság: 30-75 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Bölömbika (*Botaurus stellaris*)

Állomány nagyság: 50-60 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Barna rétihéja (*Circus aeruginosus*)

Állomány nagyság: 50-70 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Nagy kócsag (*Egretta alba*)

Állomány nagyság: 40-400 pár

Törpegém (*Ixobrychus minutus*)

Állomány nagyság: 100-120 pár

Kanalasgém (*Platalea leucorodia*)

Állomány nagyság: 5-25 pár

Populáció: B
Trend: fluktuáló

Fülemülesítke (*Acrocephalus melanopogon*)
Állomány nagyság: 20-25 pár
Populáció: C
Trend: stagnáló

Kékbegy (*Luscinia svecica*)
Állomány nagyság: 10-20 pár
Populáció: C
Trend: stagnáló

Populáció: B
Trend: stagnáló

Üstökösgém (*Ardeola ralloides*)
Állomány nagyság: 0-10 pár
Populáció: C
Trend: fluktuáló

Barkóscinege (*Panurus biarmicus*)
Állomány nagyság: 60 pár
Populáció: C
Trend: stagnáló

Populáció: B
Trend: fluktuáló

Kis kócsag (*Egretta garzetta*)
Állomány nagyság: 1-30 pár
Populáció: C
Trend: fluktuáló

Kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*)
Állomány nagyság: 0-30 pár
Populáció: C
Trend: fluktuáló

Veszélyeztető tényezők:

A nádasokhoz kötődő madárfajok legjelentősebb veszélyeztető tényezője a nádgazdálkodáshoz és a szomszédos területeken folyó gyepgazdálkodáshoz kapcsolódik. A nád kontrollálatlan aratása, döntése a fészkek és maga a fészkelőhely megsemmisülését okozza. Különösen nagy veszélyt jelent a felsorolt fajokra a nádasok és gyepök égetése. A nádasokban fészkelő fajok sikeres szaporodását nagyban veszélyezteti a vizes élőhelyekhez köthető predátorok és dűvadak jelenléte (elsősorban aranysakál, vörös róka, varjúfélék, vaddisznó stb.). Továbbá veszélyezteti a nádasokhoz kötődő fajok költési sikerét és táplálékbázisát a vizes élőhelyek kiterjedésének és vízborításának a klímaváltozáshoz köthető aszályos időszakok hatására történő csökkenése.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
Élőhelyek változása, leromlása (nádasok)	A nádasok és különösen a többéves avas nád kiterjedését jelentősen csökkenti a kontrollálatlan	Nagy kiterjedésű avas nádasok	A nagy kiterjedésű, összefüggő nádasokkal jellemezhető vizes élőhelyeinek	A nádasok leégését a tavaszi időszakban fokozott természetvédelmi őrszolgálat	Folyamatosan, illetve hatósági eljárásokhoz igazodóan	Mezőgazdaság, vadászat	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
	nádatás és égetés. A tevékenység az alkalmas fészkelőhelyek területi kiterjedésének csökkenését okozza. Költési időszakban történő égetések során közvetlen pusztulásokat idéz elő.		megőrzése, a kedvezőtlen folyamatok minimalizálása.	jelenlétével lehet hatékonyan megakadályozni, időben észlelni. A nádatások térbeli és időbeli szabályozására a hatósági eljárásokon keresztül van lehetőség.			
Élőhelyek változása, leromlása (általános)	A vizes élőhelyekhez köthető fészkelő madárfajok állományát a vizes élőhelyek leromlása, megszűnése kiszáradása jelentősen veszélyezteti. Fészkelő fajok esetében az élőhelyek korai kiszáradása is kedvezőtlen hatással bír a fészkelési sikerre, de a túlzott elöntés sem kedvező.	Optimális vízellátással rendelkező vizes élőhely	Cél a nevesített fajok állományainak megőrzése és fejlesztése a vizes élőhelyeken tapasztalható kedvezőtlen folyamatok minimalizálása révén.	A térségben megvalósított vizes élőhely-rekonstrukciókkal érintett területek fenntartása (műtárgyak karbantartása, szükség esetén felújítása). Az ár- és belvízvédelmi rendszerek térségi felülvizsgálata, kiemelten a vízmegtartásra vonatkozó ágazati tervezéssel.	Folyamatosan. Vizes rehabilitáció esetén 10 évenkénti felülvizsgálat. A vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés ciklusát követve.	Természetvédelem, vízügy, mezőgazdaság	
Állomány nagyság	A vizes élőhelyekhez	Predátoroktól	A fajok	Hatósági eszközök.	Folyamatos	Vadászat	A

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
(predáció)	kötődő fajok sikeres szaporodását nagyban veszélyezteti a vizes élőhelyeken megjelenő nagyvadállomány (elsősorban vaddisznó), valamint a területek korai kiszáradása (belvíz feltok esetében lecsapolása) révén a fészekaljok veszélyeztetettsége fokozódik.	mentes környezet	fészkelésének biztosítása, a predációs nyomás csökkentésével. A nagyvadállomány csökkentése a jelzett fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, illetve elérése érdekében.				nagyvadállomány kezelését nem lehet Natura 2000 terület vizes élőhelyeinek szintjén kezelni, csak komplex, vadgazdálkodási egység szintű intézkedések hozhatnak eredményt.

Cserjés, fás növényzetben fészkelő madárfajok: A338 tövisszúró gébics (*Lanius collurio*); A307 karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*); kékbegy (*Luscinia svecica*); függőcinege (*Remiz pendulinus*)

Tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)

Állomány nagyság: 400-500 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*)

Állomány nagyság: 300-500 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Kékbegy (*Luscinia svecica*)

Állomány nagyság: 10-20 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Függőcinege (*Remiz pendulinus*)

Állomány nagyság: 30-40 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Veszélyeztető tényezők:

A cserjésekhez kötődő fajok szempontjából a szegélyélőhelyek (mezsgyék, árkok, fasorok) felszámolódása, a kisparcellás tájszerkezet átalakulása és a nagytáblás, monokultúrák kialakulása a legfontosabb veszélyeztető tényező. A parcella szerkezet megváltozása, a kisebb területek összevonása és a korábbi azokat elhatároló táji elemek, mint például a száraz és üde cserjesávok és földutak felszámolása e fajok fészkelőhelyeinek csökkenését okozzák. Kiemelhető veszélyeztető tényező a cserjések irtási időszakának helytelen megválasztása is. Szántóterületek közötti fészkelőhelyek esetében a növekvő műtrágya és vegyszer kijuttatás, a vetéskultúrák átalakulása (pl. ipari növények, kapáskultúrák, energetikai célú ültetvények térnyerése), az ezzel járó intenzív természetstechnológia gyakorlata emelendő ki, mint negatív hatótényező. E hatások jelentős része a táplálékbázis visszaszorulásán keresztül hat, miközben a cserjéseket érintő munkaműveletek számos esetben a fészkelőhelyek megsemmisülését okozzák. A táplálkozó területként használt gyepek esetében leginkább azok eltűnése, felhagyása okoz problémát a kezelés tartós elmaradása a gyepekhez kötődő madárfajok eltűnését eredményezheti. Az infrastrukturális elemek közül elsősorban a közutak káros hatásai jelentősek, melyeken a nagy sebességgel közlekedő gépjárművek a madárfajok közvetlen pusztulását okozhatják.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
Élőhelyek minőségi és mennyiségi mutatói (fáaszárú vegetáció csökkenése)	A fás, cserjés vegetációhoz köthető fajok szaporodási sikeressége romlik a megfelelő méretű és minőségű fészkelőhelyek hiányában.	Sűrű cserjések	A táj fontos alkotóelemét biztosító fás, cserjés szegélyek megőrzése, helyreállítása és fejlesztése.	Élőhelyek megőrzése, illetve élőhelyfejlesztés (cserjések, fasorok telepítése). A megőrzés elsősorban természetvédelmi őrszolgálati feladat (ellenőrzés, védelem), míg a fás szegélyek kialakítása fejlesztésként jelentkezik (agrár-környezetvédelmi intézkedések, esetleg aktuálisan futó, célzott természetvédelmi fejlesztések, projektekhez kötődően pl. LIFE projektek).	Folyamatos, illetve agrár-környezetgazdálkodási programok meghirdetéséhez, valamint projekt ütemezéshez kapcsolódóan.	Mezőgazdaság	A szegélyek fejlesztésével a jelölő madárfajok táplálékbázisát képező fajok állományai is megerősödnek (gerinctelen fauna).
Élőhelyek minőségi és mennyiségi	A településekhez illeszkedően, illetve az	Biztonságos, akadálymentes légtér	Az infrastrukturális fejlesztésekkel érintett	Hatósági intézkedések (hatásbecslési	Folyamatos, illetve adott beruházási projekt ütemezéséhez	Közlekedés, energetika	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
mutatói (infrastrukturális fejlesztések)	úthálózathoz kapcsolódóan infrastrukturális fejlesztések valósulnak meg vagy tervezettek (pl. új burkolt utak, mezőgazdasági telephelyek, napelem- illetve szélenergiás parkok). Ezek megvalósulása esetén az agrárterületek összkiterjedése csökken, mely révén a jelölő madárfajok táplálkozó és kis részben szaporodóhelye szűkül, illetve növekedhet a gázolások, ütközéses esetek száma.		területvesztés minimalizálása, a jelölő fajok életterének a szűkülésének és közvetlen veszélyeztetésének megakadályozása.	eljárási, illetve engedélyezési eljárásokban a maximális kármérséklő intézkedések érvényesítése). Térségi tervezés (pl. településrendezési eszközök) során a természetvédelmi érdekek érvényesítése.	illeszkedve.		

Kaszálókhoz, legelőkhöz, hagyasfákhoz kötődő madárfajok: A222 réti fülesbagoly (*Asio flammeus*); A122 haris (*Crex crex*); A231 szalakóta (*Coracias garrulus*); A404 parlagi sas (*Aquila heliaca*); A339 kis őrgébics (*Lanius minor*); A082 kékes rétihéja (*Circus cyaneus*); A429 balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*)

Réti fülesbagoly (*Asio flammeus*)

Állomány nagyság: 0-10 pár

Populáció: C

Trend: fluktuáló

Haris (*Crex crex*)

Állomány nagyság: 20-60 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Szalakóta (*Coracias garrulus*)

Állomány nagyság: 5-20 pár

Populáció: C

Trend: növekvő - stagnáló

Parlagi sas (*Aquila heliaca*)

Állomány nagyság: 1-3 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Kis őrgébics (*Lanius minor*)

Állomány nagyság: 40-50 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Kékes rétihéja (*Circus cyaneus*)

Állomány nagyság: 30-50 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*)

Állomány nagyság: 10-10 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Veszélyeztető tényezők:

A kaszált vagy legeltetett területeken leginkább a gyepgazdálkodás felhagyása okoz problémát. A kezelés tartós elmaradása a szukcessziós folyamatok felgyorsulását és így a gyepekhez kötődő madárfajok eltűnését eredményezheti. A túllegetetés a Natura 2000 területen alárendelt, illetve csak lokálisan jelentkezik, ráadásul egyes fajok esetében preferencia is mutatkozik az ilyen élőhely típusokkal szemben. A nyílt, pusztai táj megőrzését veszélyeztetik az erdősitések is, különösen a nagy kiterjedésű gyepek környezetében, területén. Jelentős problémát okoznak az inváziós növényfajok, melyek közül különösen a fásszárúak terjedése okozza a gyepterületek csökkenését. A nyílt pusztai élőhelyeken a hagyasfák kivágás, leégés, széldöntés következtében történő eltűnése a fészkelőhelyek csökkenését okozza. A fészkelőhelyet jelentő lágyszárú vegetáció kezelése során probléma lehet az intenzív és nem megfelelő időpontban, nem megfelelő módon és eszközzel végzett kaszálás. Az infrastrukturális elemek közül elsősorban a középvezetékű vezetékek káros hatásai jelentősek, mely a madárfajok közvetlen pusztulását okozhatják. Térségi szinten jelentkezik az illegális mérgezések (elsősorban ragadozómadár fajok pusztulását okozva). A földön fészkelő fajok sikeres szaporodását

nagyban veszélyeztetik a gyepekhez köthető predátorok és dűvadak jelenléte (elsősorban aranyakál, vörös róka, kóbor kutya és macska, nyestkutya, varjúfélék, vaddisznó, stb.)

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
Élőhelyek minőségi és mennyiségi mutatói (gyepek hasznosítása)	A gyepek művelésének a felhagyása mind a legelők, min a kaszálók esetében jellemző. A legelőket részben felhagyták a kaszálókból egyre kisebb területet kaszálnak. A kedvezőtlenebb esetekben nem hasznosítják vagy más művelést (beszántás, erdősítés) vezetnek be. A madárfajok szempontjából a hatás a fészkelőhely és a táplálékbázis átalakulásán keresztül hat (pl. mocsárrétek	Extenzív kezelés alatt álló üde gyepek	A mozaikos tájszerkezethez illeszkedő természetvédelmi szempontból optimális intenzitású gyepgazdálkodás erősítése.	A természetvédelmi vagyongazdálkodásban lévő gyepeken extenzív legeltetés kialakítása, kaszálók visszaalakítása (saját állománnyal vagy bérlőkön keresztül). Az agrár-környezetgazdálkodási támogatások elérhetővé tétele a földhasználók számára (zonális és horizontális programok. Állami tulajdonú földrészletek állattartáshoz kötődő bérbeadása. A gyepek leégését fokozott természetvédelmi őrszolgálat jelenlétével lehet hatékonyan ellenőrizni (térsgyi partnerek bevonásával).	Folyamatos, illetve agrár-környezetgazdálkodási programok meghirdetéséhez kapcsolódóan.	Mezőgazdaság, természetvédelem, erdészet, vízügy	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
	eltűnése, gerinctelen fauna visszaszorulása). A legeltetés visszaszorulásával nő a leégés veszélye is.						
Élőhelyek minőségi és mennyiségi mutatói (gyepek hasznosítása)	A gyepekezelések során nem megfelelő időben történő kaszálás. A hatás a szaporodási sikert csökkenti és növelheti a fiókamortalitást a földön fészkelő fajok esetében.	Kaszált, üde gyepek	Cél évente lokalizálni az egyes földön fészkelő fajok revírjeit. A gazdálkodók tájékoztatása, a revírek területén térbeli és időbeli korlátozások előírása.	Az adott évben rendszeres revírtérképezés. Kaszálások bejelentése során a szükséges korlátozások előírása.	Folyamatos, évente a kaszálási-fészkelési időszak folyamán	Mezőgazdaság, természetvédelem, erdészet, vízügy	
Élőhelyek változása, leromlása (inváziós fajok)	A gyeses élőhelyeken megjelenő és terjedő inváziós fajok általános élőhelyleromlást, valamint az élőhely olyan mérvű átalakulását okozzák, mely az ahhoz kötődő fajok eltűnését eredményezhetik.	Inváziós fajktól mentes környezet	A gyepek fenntartó használatával az inváziós növényfajok terjedésének a megakadályozása. Kiemelt jelentőségű gyepterületeken törekedni kell a legjelentősebb fajok teljes eliminációjára	A terület fenntartó kezelésével az inváziós fajok terjedése megakadályozható hatósági eszközökkel (a 269/2007. Korm. rendelet előírásai, illetve a bérleti szerződések alapján a földhasználónak védekezési kötelezettsége van).	Folyamatosan, illetve a nemzeti park igazgatóság vagyonkezelésében lévő területek esetében 5-10 éves tervek alapján (de kiemelt figyelemmel a korai észlelés és beavatkozás elvére új betelepülő faj esetében azonnal).	Mezőgazdaság, természetvédelem, erdészet, vízügy	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
			(elsősorban természetvédelmi vagyongazdálkodásban lévő területeken).				
Állomány nagyság (predátorok)	A földön fészkelő fajok sikeres szaporodását nagyban veszélyezteti a gyepkező köthető predátorok és dúvadak jelenléte (elsősorban aranysakál, vörös róka, kóbor kutya és macska, nyestkutya, varjúfélék, vaddisznó)	Predátoroktól mentes környezet	A fajok fészkelésének biztosítása, a predációs nyomás csökkentésével. A predátorok csökkentése a jelzett fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, illetve elérése érdekében.	Hatósági eszközök, illetve célzott programokhoz kapcsolódva.	Folyamatos, illetve projekt ütemezéshez igazodva.	Vadászat	A vadállomány kezelését nem lehet Natura 2000 terület szintjén kezelni, csak komplex, vadgazdálkodási egység szintű intézkedések lehetnek eredményesek.
Élőhelyek minőségi és mennyiségi mutatói (hagyásfák, fasorok)	A hagyásfákhoz, fasorokhoz köthető fajok szaporodási sikeressége romlik a megfelelő méretű és minőségű fészkelőhelyek hiányától.	Hagyásfa	A táj fontos alkotóelemét biztosító hagyásfák, fasorok megőrzése, pótlása.	Élőhelyek megőrzése, illetve élőhelyfejlesztés (magányos fák, fasorok telepítése). A megőrzés elsősorban természetvédelmi őrszolgálati feladat (ellenőrzés, védelem), míg a fás szegélyek kialakítása fejlesztésként	Folyamatos, illetve agrár-környezetgazdálkodási programok meghirdetéséhez, valamint projekt ütemezéshez kapcsolódóan.	Mezőgazdaság	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
				jelentkezik (agrár-környezetvédelmi intézkedések, illetve célzott természetvédelmi fejlesztések, projektekhez kötődően. Mesterséges költőhelyek (műfészkek, költő ládák) kihelyezése a célfajoknak.			
Élőhelyek minőségi és mennyiségi mutatói (infrastrukturális fejlesztések)	A településekhez illeszkedően, illetve az úthálózathoz kapcsolódóan infrastrukturális fejlesztések valósulnak meg vagy tervezettek (pl. új ipari és mezőgazdasági telephelyek, napelem- illetve szélenergia parkok). Ezek megvalósulása esetén a gyepterületek összkiterjedése	Nagy kiterjedésű koherens füves élőhelyek	Az infrastrukturális fejlesztésekkel érintett területvesztés minimalizálása, a jelölő fajok életterének a szűkülésének megakadályozása.	Hatósági intézkedések (hatásbecslési eljárási, illetve engedélyezési eljárásokban a maximális kármérséklő intézkedések érvényesítése). Térségi tervezés (pl. településrendezési eszközök) során a természetvédelmi érdekek érvényesítése.	Folyamatos, illetve adott beruházási projekt ütemezéséhez illeszkedve.	Mezőgazdaság, természetvédelem	

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
	csökken, mely révén a jelölő madárfajok táplálkozó és kis részben szaporodóhelye szűkül.						
Veszélyeztető tényező minimalizálása (elektromos vezetékek)	Az elektromos vezetékek számos jelölő madárfaj esetében okoznak pusztulást.	Akadálymentes légtér	Az elektromos áram okozta pusztulásokat a tervezés, kivitelezés során meg kell előzni, vagy szigeteléssel kell csökkenteni annak negatív hatásait, ideértve a meglévő szabadvezetékek földkábelrel történő kiváltását is.	Szolgáltatókkal való folyamatos kapcsolattartás, a tervezés, kivitelezés során.	Folyamatos, illetve a szolgáltatók fejlesztéséhez (pl. vezetékszakaszok cseréje, felújítása) valamint természetvédelmi projektekhez kapcsolódóan.	Energetika, építésügy, közlekedés	Akadálymentes Égbolt kezdeményezés keretében országos léptékű tevékenységek kerülnek egyeztetésre.

Antropogén és urbanizált élőhelyeken fészkelő madárfajok: A031 fehér gólya (*Ciconia ciconia*); A215 uhu (*Bubo bubo*)

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)

Állomány nagyság: 140-160 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Uhu (*Bubo bubo*)

Állomány nagyság: 3-5 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Veszélyeztető tényezők:

Mindkét fajra jellemző, hogy fészkelésük antropogén hatásra kialakult létesítményekhez kötött (bányák, településeken belüli építmények, kémények, oszlopok), így költésüket leginkább szintén antropogén tevékenységek veszélyeztetik. Kiemelhető az áramütés, vezetékekkel, szögesdrótokkal való ütközésekből fakadó mortalitás. E fajok állománycsökkenését továbbá a táplálkozóhelyek megszűnése és leromlása okozza. Mindkét faj szívesen fogyaszt rágcsálókat, így veszélyeztetettek a táplálékbázisukon keresztül is, különösen ha azt a települések, esetleg hulladéklerakók közvetlen közeléből szerzik (pl. egér és patkányméreg). A modern építészet a hagyományos utcakép és épületek eltűnésével jár, miközben a fészekrakásra alkalmas oszlopok, fák és széles kémények száma csökken. A bányák bővítése, ismételt művelésbe vonása veszélyeztetheti a fészkelőhelyet.

Mivel mindkét faj táplálkozó területe és így a revír nagy része a Natura 2000 terület gyeses, vizes élőhelyeihez kötött, az ott részletezett célkitűzések e fajokra is vonatkoznak.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
Veszélyeztető tényező minimalizálása (elektromos vezetékek)	Az elektromos vezetékek számos jelölő madárfaj esetében okoznak pusztulást.	Akadálymentes légtér	Az elektromos áram okozta pusztulásokat a tervezés, kivitelezés során meg kell előzni, vagy szigeteléssel kell csökkenteni	Szolgáltatókkal való folyamatos kapcsolattartás, a tervezés, kivitelezés során.	Folyamatos, illetve a szolgáltatók fejlesztéséhez (pl. vezeték szakaszok cseréje, felújítása) valamint természetvédelmi projektekhez kapcsolódóan.	Energetika, építésügy, közlekedés	Akadálymentes Égbolt kezdeményezés keretében országos léptékű tevékenységek kerülnek egyeztetésre.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
			annak negatív hatásait, ideértve a meglévő szabadvezetékek földkábelrel történő kiváltását is.				
Élőhelyek változása, leromlása (fészkelőhelyek urbanizált környezetben)	Modernizáció, fejlesztések miatt a hagyományos településkép átalakulása, illetve a meglévő fészkelőhelyek konfliktusforrássá válása.	Fészkelésre alkalmas felületek	A Natura 2000 területen és annak peremén található urbanizált részeknek, településeken, tanyákon a meglévő tradicionális fészkelőhelyek megőrzése, a fészkelési lehetőségek biztosítása	Hatósági eszközök (fészekáthelyezés) valamint szolgáltatókkal történő egyeztetések (pl. a gólyák számára fészkelési lehetőséget nyújtó oszlop-típusok cseréjével, műfészkek telepítése; fészekmagasítók kihelyezése a vezetékeszakadások és zárlatok megelőzése érdekében.	Folyamatos, illetve a szolgáltatók fejlesztéséhez (pl. vezetékszszakaszok cseréje, felújítása) valamint természetvédelmi projektekhez kapcsolódóan. A faj fészkelését veszélyeztető problémás fészkek teljes áthelyezése középtávon reális (5-10 év).	Energetika, építésügy, közlekedés, bányászat	

Agrárterületekhez kötődő vonuló madárfajok: A043 nyári lúd (*Anser anser*); A127 daru (*Grus grus*); A041 nagy lilik (*Anser albifrons*); A042 kis lilik (*Anser erythropus*); A039 vetési lúd (*Anser fabalis*)

Nyári lúd (*Anser anser*)

Állománymagyság: 2000-2000 egyed
Populáció: B
Trend: stagnáló

Daru (*Grus grus*)

Állománymagyság: 2000-3000 egyed
Populáció: B
Trend: stagnáló

Nagy lilik (*Anser albifrons*)

Állománymagyság: 2000-2000 egyed
Populáció: C
Trend: stagnáló

Kis lilik (*Anser erythropus*)

Állománymagyság: 0-1 egyed
Populáció: C
Trend: stagnáló

Vetési lúd (*Anser fabalis*)

Állománymagyság: 0-1500 egyed
Populáció: C
Trend: fluktuáló

Kékes rétihéja (*Circus cyaneus*)

Állománymagyság: 30-50 egyed
Populáció: C
Trend: stagnáló

Veszélyeztető tényezők:

A gyepekhez és szántókhoz kötődő, nagyobb egyedszámban vonuló madárfajok szempontjából a mezőgazdaság intenzifikálása és a növényvédőszer alkalmazása jelenti a legjelentősebb veszélyeztető tényezőt. A hatások jelentős része a táplálékbázis visszaszorulásán, toxicitásán keresztül hat, miközben a munkaműveletek számos esetben a vonuló csapatok zavarását okozzák. Legjelentősebb veszélyt a csávázott vetőmagok fogyasztása jelenti. Az infrastrukturális elemek közül elsősorban a középfeszültségű vezetékek káros hatásai jelentősek, mely a madárfajok közvetlen pusztulását okozhatják.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
Veszélyeztető tényező minimalizálása (elektromos)	Az elektromos vezetékek számos jelölő madárfaj esetében okoznak	Akadálymentes légtér	Az elektromos áram okozta pusztulásokat a tervezés,	Szolgáltatókkal való folyamatos kapcsolattartás, a tervezés,	Folyamatos, illetve a szolgáltatók fejlesztéséhez (pl. vezeték szakaszok	Energetika, építésügy, közlekedés	Akadálymentes Égbolt kezdeményezés keretében országos léptékű tevékenységek

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök a célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
vezetékek)	pusztulást.		kivitelezés során meg kell előzni, vagy szigeteléssel kell csökkenteni annak negatív hatásait, ideértve a meglévő szabadvezetékek földkábelrel történő kiváltását is.	kivitelezés során.	cseréje, felújítása) valamint természetvédelmi projektekhez kapcsolódóan.		kerülnek egyeztetésre.

3.2. Kezelési javaslatok

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) a fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírások a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A Natura 2000 célok megvalósításához kapcsolódó, erdő- és gyepterületeket, valamint mezőgazdasági területek egyaránt érintő és gazdálkodáshoz köthető természetvédelmi javaslatokat kellően konkretizált és rendszerezett kezelési javasolt előírások kialakítása érdekében ún. kezelési egységek (KE) szerint dolgoztuk ki. A kezelési egységek több szempont alapján elkülönített, a különböző élőhelyi sajátosságokhoz és az erdők állományjellemzőihez igazodó, térben is lokalizálható egységek, melyek az esetek nagy hányadában nem követik sem az ingatlan-nyilvántartási határokat, sem az erdőrésztlet-határokat. E megközelítés indoka, hogy a Natura 2000 célok hosszú távú megvalósításához a valós élőhely és állományviszonyokra, valamint az aktuális területhasználati és/vagy gazdálkodási formákra alapozottan megfogalmazott irányelvekre van szükség.

A kezelési egységek meghatározásánál a madárvédelmi szempontokat, a madarak viselkedését figyelembe véve hozzávetőlegesen azonos jellemzőkkel bíró, s ezért többé-kevésbé azonos kezelést igénylő, térben is jól elhatárolható, több kritérium alapján levezethető egységeket igyekeztünk felállítani. Így egy egységben tárgyaljuk a síkvidéki üde és száraz gyepek területét; az üde és száraz cserjéseket; szántók és gyümölcsösök területét; a korosabb erdőket; az erdősítések, fiatalosok, vágásterületek területét; a nyílt vízfelületeket; a lábonálló és úszó vízparti, mocsári, lápi vegetáció borította vizes élőhelyeket; egyéb élőhelyek (tanyák, bányák, roncssterületek és utak) területét. A vonatkozó térkép a 3.2.5.1. fejezetben található. A fenntartási terv javaslatait a Világörökségi Kezelési Tervvel összhangban kell alkalmazni, hiszen minden előírás és javaslat szükséges a világörökség helyszín Kiemelkedő Egyetemes Értéke megőrzése szempontjából is. A fenti szempontrendszerrel kialakított kezelési egységek – mivel jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt tartalmaznak – lefedik a teljes tervezési területet. A gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatokat és a jogszabályi előírások miatt kötelezően betartandó előírásokat praktikus okok miatt a kezelési egységek szerinti ismertetés előtt, azokból kiemelve tárgyaljuk.

3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok

Az itt felsorolt javaslatok az összes kezelési egységre (KE) vonatkoznak.

Közlekedéssel kapcsolatos javaslatok:

- A területen az új utak nyomvonalát lehetőség szerint a NATURA 2000 területen kívülre, vagy meglévő utak nyomvonalára javasolt tervezni, de minden esetben az Aggteleki Nemzeti Park igazgatósággal (továbbiakban igazgatóság) szükséges előzetesen egyeztetni.

Látogatással, turisztikával, bemutatással kapcsolatos javaslatok:

- A terület a jelzett turistautakon és az erdészeti utakon gyalogosan szabadon látogatható. (Kivéve: Az egyes fajok élő- és fészkelőhelyeinek látogatását a természetvédelmi kezelő időszakosan korlátozhatja). Kerékpárral - a közutak kivételével – csak a külön jelzéssel ellátott turistautakon szabad közlekedni.
- Vízitúrázni csak a meglévő vízi tanösvények nyomvonalán, a Bodrogsziget kijelölt vízitúra útvonalain, csak az igazgatóság által kiadott engedély birtokában lehet.
- Turisztikai célú fejlesztéseket minden esetben előzetesen egyeztetni javasolt az igazgatósággal.

Kutatással kapcsolatos javaslatok:

- Kutatás csak ellenőrzött módon, a természetvédelmi hatóság engedélyével, a természetvédelmi kezelő hozzájárulásával végezhető.

Településekre, épített környezetre, tájvédelmre vonatkozó javaslatok:

- A Natura 2000 kijelölést megelőzően elfogadott településrendezési tervek esetén a Natura 2000 területen található, meglévő épületek, építmények vonatkozásában (vízmű, major, tanya, stb.) a Natura 2000 terület fenntartási céljainak elérését nem veszélyeztető vagy nem sértő és a Natura 2000 terület jelölésekor jogszerűen, jogerős engedélynek megfelelően folytatott tevékenység folytatható.
- A településrendezési tervben szabályos módon, Natura 2000 kihirdetés előtt elfogadott beépítésre szánt terület kiterjedése és szabályozása esetében az adott területen a rendezési tervben meghatározott kiterjedésű területen, megadott beépítési százalékkal, meghatározott szabályozási értékekkel rendelkező épületek, építmények, komplexumok kialakíthatók. Azonban azoknak a paramétereknek a tekintetében, amelyeket a helyi építési szabályzat nem szabályoz, vagy egy intervallum megadásával szabályoz, ott a nemzeti park igazgatósággal is egyeztetett módon, hatósági engedélyezési eljárás keretében a Natura 2000 kijelölés céljait szolgáló korlátozások léphetnek életbe.
- Az új épületek, építmények, nyomvonalas létesítmények, berendezések létesítésekor, valamint a meglévők bővítése során gondoskodni kell a tájba illesztésről.
- A táji értékek megóvása érdekében minden olyan tevékenység megakadályozása, amely a tájkép átalakításával jár.

Egyéb javaslatok:

- A tervezési területen új szennyvíz-tisztítótelepek elhelyezésére nem javasolt
- Távközlési tornyok, szélérőművek, nagyméretű reklámtáblák elhelyezése nem javasolható a területen, illetve előzetes egyeztetés szükséges az illetékes nemzeti park igazgatósággal. (2016. évi LXXIV. Törvény)
- Az elektronikus hírközlési építmények, a postai létesítmények elhelyezése esetén a vonatkozó jogszabályok előírásai érvényesek.
- Szeméttelpek NATURA 2000 jelölő élőhelyeken nem létesíthetők, az illegális szeméttelrakásokat fel kell számolni. (2018. évi CXXXIX. törvény)
- A falopások megakadályozandók az érintett területeken.
- A területhasználat során nem kerülhetnek ki a környezetbe jelölő fajt és/vagy élőhelyet károsító anyagok (szennyvíz, műtrágya, vegyszerek, só stb.).
- Natura 2000 jelölő élőhelyen iparterület kialakítása nem engedélyezhető.

3.2.1.2. Gazdálkodáshoz köthető egyéb általános kezelési javaslatok

Vadászattal kapcsolatos javaslatok:

- Művelt (szántott) vadföldeken csak egyszikűek (kivéve energiafű) és pillangósok termesztettek. A művelés során fokozott figyelmet kell fordítani a gyomnövények terjedésének megelőzésére.
- Vadgazdálkodás során szóró gyepre csak az igazgatósággal egyeztetett helyszínre telepíthető. A preferált etető anyagok: kizárólag tiszta (kihelyezés előtt külön átrostált) szemes vagy csöves kukorica, valamint talajrárakódásoktól megtisztított répa, illetve darabos lédús takarmány (pl. alma).
- Egy-egy alkalommal, egy-egy szóróra legfeljebb 10 kg szemes-, vagy 100 kg lédús takarmány juttatható ki. A szórók környezetét folyamatosan figyelemmel kell kísérni, az esetlegesen megjelenő gyomnövényeket rendszeres kaszálással vagy kihúzással még magérlelés előtt el kell távolítani.
- Sózók – az egyes helyszínek fokozott feltúrásának és széttaposásának elkerülése érdekében – csak tuskósózó, sózóláda, vagy sózóvályú formájában üzemeltethetők.
- Zárttéri vadtartás és bármilyen vadkibocsátás hatósági engedélyhez kötött, a tervezési területen természetvédelmi szempontból nem támogatható, kivéve az őshonos fajok repatriációja céljából, az igazgatósággal egyeztetett módon történő tevékenységeket.
- A használaton kívüli, leromlott állapotú vadgazdálkodási-vadászati létesítmények elbontásáról és a bontott anyag elszállításáról a vadászatra jogosult gondoskodik.
- A vadászati és vadgazdálkodási létesítményeket természetes anyagokból, tájba illő módon kell megépíteni. E szempontokat a meglévő, felújításra szoruló létesítmények karbantartásakor, átalakításakor is érvényesíteni kell.
- Élőfára vagy élőfához rögzítve vadgazdálkodási létesítmény nem építhető.
- A művelt (kaszált) gyepterületeken levő nagyvadetető környékét rendezetten kell fenntartani: a téli etetési időszak után az etetőhely környékén szétszórt szénát össze kell gyűjteni, és év közben legalább egy alkalommal az etetőhely körül felverődő gyomokat magérlelés előtt le kell kaszálni.

Bányászattal kapcsolatos javaslatok:

- A területen új bányatelek nem fektethető, valamint külszíni bányanyitás nem támogatható.

3.2.1.3. Gyeppek

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Gyeppek esetében legfontosabb feladat a nyílt, inváziós és gyomfajoktól mentes, természetes növénytakaróval fedett élőhelyek megőrzése, fenntartása. Ezen cél elérése érdekében elengedhetetlen az antropogén hatásra kialakuló gyakori tüzesetek megelőzése, a megfelelő és kímélő agrotechnika kiválasztása, a közösségi jelentőségű fajok életmenetét, fészkelését és fiókanevelését figyelembe vevő kaszálási időpont megválasztása.

A vadgazdálkodási létesítmények (sózó, szóró, vadetető) gyepeken történő elhelyezését a gyomosító, a vadak koncentrált túsása, taposása okozta károsító hatása miatt el kell kerülni.

Vadgazdálkodás során szóró gyepekre csak az igazgatósággal egyeztetett módon és helyen telepíthető, a preferált etető anyagok: kizárólag tiszta (kihelyezés előtt külön átrostált) szemes vagy

csöves kukorica, valamint talajrárakódásoktól megtisztított répa, illetve darabos lédús takarmány (pl. alma).

A vadfajok által okozott gyepfeltúráások elegyengetése, minden esetben egyedi elbírálás, az igazgatósággal való előzetes egyeztetést és a természetvédelmi hatóságtól terület-helyreállítási engedély beszerzést igényel.

Gazdálkodáshoz köthető konkrét kezelési előírás-javaslatok

Gazdálkodáshoz köthető kötelezően betartandó előírások

A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet, az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet és az azt módosító 337/2013. (IX.25) Korm. rendelet előírásai kötelező érvényűek. Ezen előírásokat külön nem jelezzük a részletes javaslatok között.

A termőföldek hasznosítására és a földvédelemre vonatkozó rendelkezéseket a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény is megállapít, ezeket is be kell tartani.

306/2010 Kormányrendelet a levegő védelméről az égetésre vonatkozó előírások.

259/2011. (XII.7) Korm. rendelet, mely többek között a tűzvédelmi bírságról is szól.

Vízügyi szempontból a 1995. évi LVII. törvény, a 83/2014 (II.14.) Korm. rendelet, 120/1999. (VII.6.) Korm. rendelet, 223/2014. (IX.4.) Korm. rendelet a vízügyi igazgatási és a vízügyi, valamint a vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervek kijelöléséről.

234/2011. (XI. 10.) Korm. Rendelet 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról.

A területen számos VP támogatás pályázható - Lsd. 3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer fejezetben – mely segíti az előírás-javaslatok betartását.

Gazdálkodáshoz köthető önként vállalható kezelési javaslatok

1. Síkvidéki üde és száraz gyepek (kaszálók, legelők)

(a) Kezelési egység kódja: KE-1

(b) Kezelési egység meghatározása: Alföldi jellegű kaszálórétek, legelők tartoznak ide a Bodrog mentén és a Taktaközben.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ANÉR élőhelyek:

- B2 – Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (csak a pántlikafüvesek egy része)
- B5 – Nem zsombékoló magassásrétek
- D34 – Hegy- és dombvidéki mocsárrétek
- D6 – Ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet
- F1b – Cickóros puszták
- F2 – Szikes rétek
- F3 – Kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek
- OB – Jellegtelen üde gyepek
- OC – Jellegtelen száraz gyepek

Érintett NATURA 2000 élőhelyek:

- 6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai
- 6440 Folyóvölgyek *Cnidion dubii* társuláshoz tartozó mocsárrétjei
- 6510 Sík és dombvidéki kaszálórét (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), erdei pacsirta (*Lullula arborea*), haris (*Crex crex*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), kis örgébics (*Lanius minor*), nyári lúd (*Anser anser*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), nagy kócsag (*Egretta alba*), kis lilik (*Anser erythropus*), nagy lilik (*Anser albifrons*), parlagi sas (*Aquila heliaca*), réti fülesbagoly (*Asio flammeus*), kékes rétihéja (*Circus aeruginosus*), szalakóta (*Coracias garrulus*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), kék vércse (*Falco vespertinus*), nagy póling (*Numenius arquata*), parlagi pityer (*Anthus campestris*).

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

Szibériai nőszirm (*Iris sibirica*), kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), nyári tözike (*Leucosium aestivum*), pompás kosbor (*Orchis laxiflora subsp. elegans*), nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*).

(d) Javasolt előírások

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírási javaslat	Magyarázat
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.	
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.	
GY13	Kiszántás nem megengedett.	
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.	
GY15	Tűzpászták létesítése nem megengedett.	
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása	
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges	
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése	
GY44	A legeltetési sűrűség egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.	

GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.	
GY68	Legeltethető állatfajok: juh.	
GY69	Legeltethető állatfaj: kecske.	
GY70	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).	
GY71	Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.	
GY75	Kaszálás augusztus 1. után lehetséges.	Haris revírfoglalás esetén a NPI által kijelölt területen.
GY99	A kaszálatlan területet évente más helyen történő kialakítása.	
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálatlan időpont után szabad kezdeni.	
GY102	A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe bele tartozhatnak.	
GY105	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése	
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.	
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzetipark-igazgatósággal egyeztetni szükséges.	Csak az OB, OC élőhelyek
GY128	Kaszálás szárazúzással nem helyettesíthető.	
Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó előírás-javaslatok	
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	

(e) Élőhelyfejlesztési és élőhelyrekonstrukciós javaslatok:

A cserjésedő gyepekben élőhelyrekonstrukció, azaz részleges/szelektív cserjeirtás szükséges vegetációs és fészkelési időszakon kívül.

(f) Kezelési javaslatok indoklása

A 6510 Sík és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) és a 6440 Folyóvölgyek *Cnidion dubii* társuláshoz tartozó mocsárrétjei élőhelyek és az azokhoz kötődő fészkelő, valamint táplálkozó madárfajok megőrzése érdekében az aktuális vízállapotokat és a földön fészkelő madarak életmenetét is figyelembe vevő, kíméletes módszerrel történő kaszálás - esetleg sávos kaszálás - végezhető, melynek időpontját az itt élő jelölő fajok életmenetéhez és

szaporodásához alkalmazkodva kell megválasztani. Legeltetés csak a meghatározott fajokkal, időszakban és állatsűrűség mellett lehetséges, mert a túltartott állatállomány által okozott taposási és rágási kár károsítja a jelölő fajokat, rontja a gyepek természetes szerkezetét tömörödést és gyomosodást okoz. Haris fészkelőhelyen történő legeltetés a faj fészkelését veszélyezteti.

A felbukkanó inváziós fajok irtására a természetes gyepszerkezet, míg a cserjék visszaszorítására az árnyékolás megszüntetése miatt van szükség. A védett cserjefajokat, méretes vadgyümölcsfákat, odvas fákat madárvédelmi szempontból meg kell őrizni.

3.2.1.3. Erdők

A következőkben azon erdős élőhelytípusok kezelésére és fenntartására (esetenként rekonstrukciójára) vonatkozó természetvédelmi javaslatokat foglaljuk össze, melyek a madárvédelmi területen a jelölő madárfajok fészkelése szempontjából jelentősek. A kezelési javaslatok a lehetséges mértékben figyelembe veszik a közösségi jelentőségű növény- és állatfajok, valamint az egyéb (védett vagy lokálisan értékesnek minősíthető) fajok élőhelyi igényeit is. A kezelési javaslatok kapcsán ugyanakkor fontos kiemelni, hogy a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ (5) pontja értelmében „*a fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.*”

A megfogalmazásra kerülő kezelési javaslatok célja, hogy a tervezési terület földrajzi jellemzői, az előforduló közösségi jelentőségű értékek és a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat alapján javaslatot tegyenek a területfenntartás, területhasznosítás, illetve gazdálkodás jövőben kívánatos módjára. A fentebbi jogszabályi kivonat alapján a gazdálkodók számára ezek a természetvédelmi javaslatok jelen terv alapján külön kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak jövőbeni (a fenntartási terv irányelveivel összhangban kidolgozandó) támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat kötelezővé. A már más jogszabályok vagy hatósági eszközök alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azokat megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra (például az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvényből levezethető irányelvekre és kötelezettségekre) többnyire csak utalást tesz.

A kezelési egységek meghatározásánál a jelölő madárfajok élőhelyigényét és fizikai jelenlétét, mozgását, életmenetét figyelembe véve állítottuk fel a hozzávetőlegesen azonos jellemzőkkel bíró, s ezért többé-kevésbé azonos kezelést igénylő, térben is jól elhatárolható kezelési egységeket.

A tervezési területen az erdős kezelési egységek elhatárolása összességében egy szempont figyelembe vételével történt, mely a korosztályviszony. Mivel a legtöbb madárfaj számára fészkelési és táplálkozási szempontból a közelmúltban letermelt erdők nem jelentenek alkalmas élőhelyet, ezért ebben az esetben (úgymond korosztályi alapon) a vágásterületek, erdősítések és nemrégiben záródott fiatalosok (ÁNÉR-kódok: P1, P3, P8) elkülönítésére került sor a korosabb erdőktől. Az efféle korosztály szerinti kategóriák kialakításának oka, hogy a vágásos erdőgazdálkodás során kialakult vágásterületek és az azok ismételt beerdősülésével/beerdősítésével létrejövő kezdeti erdő-stádiumok (hozzávetőlegesen 25-30 éves korig) speciális állapotjellemzőkkel bírnak és bennük a zárt, idősebb erdők kezeléséhez képest jelentősen eltérő tevékenységek folynak.

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A területre készített körzeti erdőtervek 2007-ben készültek így bennük a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok hosszú távú fenntartásának szempontjai részben már megjelennek.

A jelölő erdős élőhelytípusok kedvező természetességi állapotú (természetes és természetszerű erdő, illetve esetleg származék erdő besorolású) állományainál törekedni kell a NATURA 2000 rendeltetés elsődleges rendeltetesként való megállapítására.

A sérülékeny termőhelyen álló, véderdő jellegű és általában természetvédelmi szempontból is jelentős erdők kisebb, önálló erdőrészekként nem leválasztható állományaiban – az erdőrészet egészéhez viszonyítva – differenciált erdőkezelést kell biztosítani. A véderdő jellegű foltok általában aktív gazdálkodás nélkül, a természetes erdődinamikai folyamatokra alapozva tartandók fenn, a kezelési feladatok e helyeken az idegenhonos fafajok folyamatos, vagy fokozatos cseréje, a vadkárosítás megelőzésére, a felújulási folyamat segítésére, illetve esetleg a közutak melletti 20-30 m széles erdősávok gondozására terjednek ki.

Az üzemmódok közül a területen kívánatos a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódok (átalakító, száraló, illetve faanyag-termelést nem szolgáló üzemmód) minél nagyobb területen való alkalmazása.

A beavatkozásokkal érintett erdők állománynevelése (tisztítások, esetleg gyéritések) során az őshonos elegyfajok egyedei kímélendők, visszahagyandók. Idegenhonos fafajokkal egyes erdőkben a munkákat az őshonos fafajok megtartásával, az idegenhonos fafajok rovására kell elvégezni. A nevelési munkák során kerülni kell az egyenletes hálózatot kialakító, szerkezet homogenizáló jellegű beavatkozásokat, törekedni kell a szerkezeti változatosság (alsó lombkoronaszint, cserjeszint, böhöncök, mikroélőhelyek, stb.) megtartására, fokozására.

A vágásos és átalakító üzemmódba sorolt erdőknél a termőhelyi viszonyok és az állományok egészségi állapota függvényében a lehető legmagasabb vágáskorok alkalmazását kell célul kitűzni. Az előforduló gyorsan növé fajok állományaiban (füzesek, nyarasok) 40-70 év közötti vágáskorok határozhatók meg.

Változatosabb állományokat eredményező (folyamatos erdőborítás melletti gazdálkodást/kezelést lehetővé tevő) természetes felújítási módok alkalmazása lehet az irány.

A természetmegőrzési területen belül az állománytípusok jövőbeni kívánatos arányát és térbeli mintázatát a potenciális természetes erdőtársulások eloszlása határozza meg. Az erdőterületeken belül található idegenhonos fafajú erdők főként vörös tölgyes, akácok, erdei fenyves, nemes nyarasok a ligeterdők helyén, vagy keményfás erdőterületen nőnek. Jövőbeni kívánatos átalakításuk az őshonos, termőhelynek megfelelő faállománytípusok növekedését eredményezné és ezzel a kijelölési szempontoknak jobban megfelelné. Az idegenhonos fafajú erdők fafajcserés átalakítása természetvédelmi szempontból távlatilag indokolt, így annak támogatási rendszeren keresztül való ösztönzése fontos feladat.

A távlati célállomány-típusok minden erdőterületen a termőhelyi viszonyoknak megfelelő, őshonos fő- és elegyfajok alkotta, a potenciális természetes erdőtársulásoknak megfelelő állománytípusok lehetnek. A terület jellemzői alapján a terület fontosabb célállomány-típusai a következők: KST (kocsányos tölgyesek, keményfás ártéri erdők), HNY-E (elegyes hazai nyaras), FÜ-E (elegyes füzes), J-EKL (juharos egyéb kemény lombos), K (kőrises).

Kulcseleme az erdők jó állapotban való fenntartásának az alkalmazott fakitermelési és közelítési technológia. A teljes fában vagy hosszúfában történő vonszolós közelítés nagyon sok kárt okozhat a visszamaradó állományban, az aljnövényzetben, az erdőtalajhoz kötötten előforduló mikroélőhelyekben és magában a talajban is. Minél nagyobb arányban szükséges tehát a faanyag megemelt formában való mozgatása, illetve a kíméletes közelítési módok (ideértve a lovas közelítést is) alkalmazása. Fontos szempont továbbá a fakitermelési munkák (faanyag-felkészítés, faanyag-mozgatás, vágásterület-rendezés) időpontjának, időjárási körülményeinek, illetve talajállapotának megválasztása: ezeket a feladatokat elsősorban a fő vegetációs és költési időszakon kívül (augusztus 15. és március 15. között) kell elvégezni.

Az erdők jó természetességi állapotának megőrzéséhez és fejlesztéséhez, valamint az erdei biodiverzitás-védelméhez hozzátartozik a mikroélőhelyek megtartása és bővítése is. A mikroélőhelyek részben termőhelyi eredetűek (pl. források, erek, patakok, kisvízállások), részben a faállomány-szerkezet függvényében vannak jelen (pl. álló és fekvő holtfa, facsonk, hasadt-törött fák,

üreges-odvas törzsek). Közülük kiemelkedő jelentősége van a holtfa különböző formáinak (jelenlététől számos élőlénycsoport léte, lokális megmaradása függhet), így a gazdálkodási célzatú beavatkozások során az álló és fekvő holtfa egy része (elsősorban a vastagabb, 15 cm törzsátmérő feletti holtfa, hektáronként 5-20 m³ mennyiségben) javasolt visszahagyni (az 5 m³ egészségügyi termelésre vonatkozik).

Az erdőkben folytatott gazdálkodási/kezelési célzatú beavatkozások során minden esetben tekintettel kell lenni a NATURA 2000 jelölő fajok (és természetesen más értékes, védett fajok) populációnak megőrzésére, életfeltételeik biztosítására. Az egyes növény- és állatfajok érdekében fogantatható intézkedések: a lelőhely, szaporodási hely és környékének gazdálkodás alóli (időszakos vagy teljes) mentesítése, az adott élőlénycsoport számára szükséges szubsztrát/közeg (pl. holtfa, odú, cserjeszint, táplálkozási kapcsolatok révén releváns fafaj) megtartása-megjelenítése, az egyéb veszélyeztető tényezők elhárítása.

Az országos problémaként jelentkező erdei vadkár helyi szinten is megmutatkozik: a térségbeli vaddisznó-populáció főleg taposással, a feltalaj feltúrásával-átforgatásával, makkfelszedéssel, a csemeték kitérésével okoz kárt, a gímszarvas rágási, kéreghántási kára jellemző. A felmerülő problémával szemben az egyetlen lehetséges – mielőbb megvalósítandó – megoldás a térségi szintű, vadlétszám-csökkentés.

Vadgazdálkodás során szóró tisztásra nem telepíthető, máshol preferált etető anyagok: kizárólag tiszta (kihelyezés előtt külön átrostált) szemes vagy csöves kukorica, valamint talajrárakódásoktól megtisztított répa, illetve darabos lédús takarmány (pl. alma).

Gazdálkodáshoz köthető konkrét kezelési előírás-javaslatok

Gazdálkodáshoz köthető kötelezően betartandó előírások

Az erdők fenntartására és a bennük folytatott gazdálkodásra, kezelésre vonatkozó általános (kötelezően betartandó) szabályokat az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény, valamint a végrehajtására kiadott 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet rögzíti. Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet előírásai szintén kötelező érvényűek, s a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. természetvédelmi szempontú szabályrendszerét – lévén, hogy a tervezési terület részben a 65/2007. (XII. 27.) KvVM rendelettel megerősített védettségű Tokaj-Bodrozug Tájvédelmi Körzet, valamint a 27/1996. (X. 9.) KTM rendelettel léterhozott Long-erdő Természetvédelmi Terület részét képezi – is be kell tartani. Mindezeket túl további, a természetmegőrzési terület egy-egy részterületére vonatkozó szabályokat rögzítenek a 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet alapján készített ún. erdőterv-rendeletek. Utóbbi rendeletek erdőgazdálkodásra vonatkozó – elég részletes és konkrét – szabályrendszerét az alábbiakban részletezzük.

A Szerencsi Erdőtervezési Körzet területére vonatkozó, az erdőterv 2013-2022 közötti érvényessége során kötelezően betartandó (releváns) erdőgazdálkodási szabályok a 85/2012. (VIII. 6.) VM rendelet-szerint.

A Bodroközi Erdőtervezési Körzet területére vonatkozó, az erdőterv 2019-2028 közötti érvényessége során kötelezően betartandó (releváns) erdőgazdálkodási szabályok a 85/2012. (VIII. 6.) VM rendelet-szerint.

A Sárospataki Erdőtervezési Körzet területére vonatkozó, az erdőterv 2017-2026 közötti érvényessége során kötelezően betartandó (releváns) erdőgazdálkodási szabályok a 85/2012. (VIII. 6.) VM rendelet-szerint.

Gazdálkodáshoz köthető önként vállalható kezelési javaslatok

3.2.1.3.1. Korosabb (20-25 évnél idősebb) erdőállományok

a) *Kezelési egység kódja:* KE-2

(b) *Kezelési egység meghatározása:* A kezelési egységbe soroltunk minden olyan erdőállományt, melyek állományképe nem a fiatalosokra, cserjésekre, egyéb sűrű állományok jellemzőit mutatja, hanem elkülönül a lombkoronaszint és az erdei madárfajok szempontjából alkalmas fészkelőhelyet képezhetnek. Tehát ide került fajtól függetlenül minden erdőtípus középkorú és idős állománya.

(c) *Kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:*

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- J4 – Fűz-nyár ártéri erdők;
- J6 – Keményfás ártéri erdők;
- K2 – Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek;
- L5 – Alföldi zárt kocsányos tölgyesek;
- M1 – Molyhos tölgyes bokorerdők;
- RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők;
- RC – Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők;
- RDa – Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők;
- RDb – Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők;
- S1 – Ültetett akácok
- S2 – Nemesnyárasok
- S3 – Egyéb tájidegen lombos erdők
- S4 – Ültetett erdei- és feketefenyvesek
- S5 – Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek
- S6 – Nem őshonos fafajok spontán állományai

Érintett NATURA 2000 élőhelyek:

- 91E0 Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*);
- 91F0 Nagy folyókat kísérő keményfás ligeterdők *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*)
- 91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeával* és *Carpinus betulusszal*;
- 91H0 Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*-szel

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), csíkos medvelepke (*Euplagia quadripunctaria*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), erdei béka (*Rana dalmatina*), közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*), hamvas küllő (*Picus canus*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), uráli bagoly (*Strix uralensis*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), örvös légykapó (*Ficedula albicollis*), parlagi sas (*Aquila heliaca*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), barna kánya (*Milvus migrans*), lappantyú (*Caprimulgus europaeus*), függőcinege (*Remiz pendulinus*), szoprán denevér

(*Pipistrellus pygmaeus*), durvavitorlájú denevér (*Pipistrellus nathusii*), horgasszörű denevér (*Myotis nattereri*), vízi denevér (*Myotis daubentonii*), rőt koraidenevér (*Nyctalus noctula*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*), eurázsiai hód (*Castor fiber*), vidra (*Lutra lutra*).

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

Kétlevelű sarkvirág (*Platanthera bifolia*), tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), törpemandula (*Amygdalus nana*), erdei szellőrózsa (*Anemone sylvestris*), csillagöszirózsa (*Aster amellus*), gyapjas öszirózsa (*Aster oleifolius*), gyapjas csüdfű (*Astragalus dasyanthus*), zöldike ujjaskosbor (*Coeloglossum viride*), illatos bibircsvirág (*Gymnadenia odoratissima*), hengeresfészű peremizs (*Inula germanica*), nagyfészű hangyabogáncs (*Jurinea glycacantha*), ibolyás gérbics (*Limodorum abortivum*), borzas vértő (*Onosma visianii*), vitézkosbor (*Orchis militaris*), piros madársisak (*Cephalanthera rubra*), bíboros kosbor (*Orchis purpurea*), tarka kosbor (*Orchis tridentata*), borzas csajkavirág (*Oxytropis pilosa*), magyar zörgőfű (*Crepis pannonica*), gumós macskahere (*Phlomis tuberosa*), zöldes sarkvirág (*Platanthera chlorantha*), hegyi kökörcsin (*Pulsatilla montana*), csinos árvalányhaj (*Stipa pulcherrima*), hosszúlevelű árvalányhaj (*Stipa tirsia*), szálkás pajzsika (*Dryopteris carthusiana*), nyári tőzike (*Leucojum aestivum*), debreceni torma (*Armoracia macrocarpa*), tiszaparti margitvirág (*Leucanthemella serotina*), kis színjátészólepke (*Apatura ilia*), zefír boglárka (*Plebejus sephirus*), magyar virágdíszbogár (*Anthaxia hungarica*), pompás virágbogár (*Protaetia aeruginosa*), rezes virágbogár (*Protaetia fieberi*), smaragdzöld virágbogár (*Protaetia affinis*), vízisikló (*Natrix natrix*), erdei pele (*Dryomis nitedula*),

(d) Javasolt előírások

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírási javaslat	Magyarázat
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.	
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.	
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.	
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.	
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).	
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.	
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.	
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.	

E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meg hagyása.	
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.	
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.	
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Madárfajtól függően a fészkek 100-300 m-es sugarú körzetében
E21	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m ³ /ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén többségében legalább 20 cm átmérőt elérő álló és/vagy fekvő holtfa folyamatos fenntartása.	
E22	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m ³ /ha, kifejezetten vastag (többségében 30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő- és bűvőhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása.	
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).	Az erdészeti hatósági nyilvántartásban szereplő meglévő utakon kívül
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.	
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.	
E28	Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.	
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.	
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.	
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolósos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.	
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.	
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználatára során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg	

	az idős állomány összetételét jellemző formában.	
E39	A mikroélőhelyek fenntartása.	
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.	
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.	Amennyiben az E88-as javaslatban megfogalmazott időszakon kívül fokozottan védett faj költésének zavartalanságát attól eltérő időszak biztosítja szakmai szempontból, a konkrét korlátozási javaslatok a körzeti erdőtervezések, vagy egyedi hatósági eljárások során kerülnek megfogalmazásra.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.	
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.	
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.	
E51	Felújítás tájhonos fajokkal, illetve célállománnyal.	
E52	Őshonos fajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása.	
E53	Természetes újulat esetében mesterséges felújítás nem alkalmazható.	
E55	Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása tájhonos fajokkal, illetve célállománnyal.	
E56	Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása tájhonos fajokkal, illetve célállománnyal.	
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos faj alkalmazása.	
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.	
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos faj felújításokban célállományként és	

	elegyfaként sem alkalmazható.	
E68	Totális gyomirtó szerek használata az illetékes hatóság engedélyével csak intenzíven terjedő, inváziós fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.	
E70	<p>Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, faszárú: augusztus-szeptember. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással 	Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus
E71	A tűzpáztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.	
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárazítás, kaszálás) alkalmazandók agresszíven terjedő fajok visszaszorítására.	
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.	
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.	
E80	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében időbeli korlátozás alkalmazása.	
E82	Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők.	
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágyszárú és faszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárazítás) történő megakadályozása.	
E84	Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészek korosztály-eloszlásának javítása. Térben változó erélyű nevelővágások végzése, az alsó szint és az átlagkornál fiatalabb egyedek kímélete.	Nagy kiterjedésű, egybefüggő erdőfelújítások, valamint a nagy kiterjedésű egykorú állományok kialakulásának elkerülése,

		egyenletes koreloszlás közelítése, állományok jelenlétének folyamatos biztosítása	idős
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.		
E86	A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.		
E87	Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód fenntartása.		
E88	Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető.	A kezelési egység területén főszabályként kezelendő	
E94	Egészségügyi fakitermelés elhagyása az erdő fennmaradását, egészségi állapotát jelentősen veszélyeztető erdővédelmi ok kivételével.		
E96	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkeknek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása.	A térbeli és időbeli korlátozást is a fokozottan védett madárfaj igényei alapján kell megállapítani. Iránymutató szakirodalom: Pongrácz – Horváth 2010.	
Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó előírás-javaslatok		
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.		
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.		

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós és/vagy élőhelyfejlesztési javaslatok nem merültek fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása, az erdők szerkezetének javítása, az álló és fekvő holtfa mennyiségének növelése) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a d) pont alatt szerepelnek

(f) Kezelési javaslatok indoklása

A nevelővágások végzése során az elegyes, változatos szerkezetű, mikrohabitatokban gazdag erdők kialakítása és fenntartása a cél, a megfogalmazott javaslatok ennek megfelelően ezekre a kérdésekre fókuszálnak. A véghasználatok kapcsán a vágásos üzemmódtól való minél nagyobb mértékű eltávolodást, a folyamatos erdőborítás felé való elmozdulást helyeztük a középpontba: a

felújítógátások szálalógátásokkal való felváltása, illetve az örökerdő gazdálkodás felé való átmenetet biztosító erdőművelési beavatkozások említése egyaránt ezt az irányt hangsúlyozza. A megfogalmazott javaslatok egyidejűleg szolgálják az idegenhonos fafajok fokozatos visszaszorítását és általában a tervezési terület erdőtakarója legnagyobb hányadát lefedő zonális erdők természetességi állapotának javítását is. A célkitűzések elérésének feltétele a nagyvadlétszám csökkentése, a vadhatás jelentős mértékű mérséklése. Mindezek által az erdők természetességi értékének növelése érhető el, mely a jelölő madárfajok állomány nagyságának megőrzését hosszú távon biztosíthatja.

3.2.1.3.2. Erdősítések, fiatalosok, vágásterületek

a) Kezelési egység kódja: KE-3

(b) Kezelési egység meghatározása: A gazdálkodás alá vont Tokaji-hegyi és Bodrog menti ártéri erdők, nemesnyárasok és egyéb idegenhonos fafajú erdők vágásos erdőgazdálkodás során (véghasználat után) kialakult olyan fázisai (üres vágásterületek, természetes újulattal fedett vágásterületek, mesterséges erdősítések, hézagos vagy zárt fiatalosok), amelyeknél a középkorú és/vagy idős faállomány hiánya miatt az alapvető élőhelyi jellegzetességek/specifikumok átmenetileg megszűnnek, a zárt állományok mikro-mezo léptékben értelmezhető klímája leromlik, a zárterdei lágyszárúak és állatfajok visszahúzódnak vagy eltűnnek, pionír és bolygatásjelző (esetleg adventív, inváziós) lágyszárúak és fásszárúak jelennek meg, vagy válnak dominánssá, meghatározóvá.

(c) Kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

Érintett ANÉR élőhelyek:

- P1 - Őshonos fafajú fiatalosok;
- P8 – Vágásterületek;

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Lappantyú (*Caprimulgus europaeus*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), .

Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Javasolt előírások

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírási javaslat	Magyarázat
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).	Fajok esetében merülhet fel.
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.	Fajok esetében merülhet fel.

E13	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	Tisztítások során érvényre juttatható szempont.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.	Hagyásfákra vonatkozóan érvényesítendő szempont.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.	Tisztítások során érvényre juttatható szempont. Elsősorban az őshonos elegyfák (köztük a pionír fafajok) és egyes cserjefajok megtartása érdekében lehet alkalmazni.
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkeknek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	A fészkelési időszakhoz igazodó időbeni korlátozást és annak térbeli hatályát az előforduló fokozottan védett madárfaj ökológiai igényei alapján kell megállapítani. Iránymutató szakirodalom (Pongrácz - Horváth 2010) alapján.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.	Tisztítások során érvényre juttatandó, általános érvényű szempont.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.	Tisztítások során érvényre juttatandó, általános érvényű szempont.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	Tisztítások során érvényre juttatandó, általános érvényű szempont.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.	Tisztítások során érvényre juttatandó, általános érvényű szempont.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása.	A lehetőségekhez képest a legnagyobb

		mértékben (holtfa, gyökértányérok, magas tuskók, stb.).
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.	Lehetőség szerint. Az alternatív megoldás a gallyak aprítása lehet.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	Mindenhol a termőhelynek megfelelő fő és elegyfajokkal.
E57	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.	
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.	
E61	Talajvédelmi rendeltetésű és felnyíló (erdőssztyepp jellegű) erdők esetében a felújítás során a táj- és termőhelyhonos fafajok tuskó- és gyökérsarj eredetű újulatának megőrzése.	Talajvédelmi rendeltetés esetén a természetes úton megjelent őshonos újulat mind megőrzendő.
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.	
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	A vágásterületeken és fiatalosokban esetleg jelentkező akácosodás megfékezésére.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:	
	• Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.	
	• Javasolt alkalmazási idő: lágú szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.	Akácársarjak ellen július – szeptember hónapokban.
	• Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.	Akácársarjak ellen.
	• Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.	
	• Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.	
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	A vegyszeres kezelésekkkel kombinálva, akácársarjak visszaszorítása érdekében.

E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.	
E75	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.	
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) történő megakadályozása.	
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós és/vagy élőhelyfejlesztési javaslatok annyiban merülnek fel, hogy vágásos erdőgazdálkodás korai fázisaiban (üres vágásterület, mesterséges erdősités, pótlás, folyamatos és befejezett erdősités ápolása) van a legtöbb lehetőség az élőhelyek állapotának javítását szolgáló egyik legmarkánsabb intézkedés, nevezetesen a fafajcsere végrehajtására (egyidejűleg az idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítására). A részletesebb javaslatok a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a d) pont alatt szerepelnek.

(f) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési javaslatok igazodnak a vágásterületek, erdősitések és a fiatal, záródó vagy záródott állományok sajátosságaihoz. A javaslatok lehetőséget biztosítanak a véghasználat utáni nyílt (vágás)területeken és a lékes beavatkozásokkal érintett helyszíneken az idegenhonos fafajok elleni fellépésre, szükség esetén akár a vegyszerhasználatra, illetve hangsúlyozzák az őshonos fafajú, elegyes, idegenhonos elemektől mentes fiatalosok kialakításának szükségességét és fontosságát. A célkitűzések elérésének feltétele a nagyvadlétszám csökkentése, a vadhatás jelentős mértékű mérséklése.

3.2.1.4. Egyéb élőhelyek

3.2.1.4.1. Cserjésedő területek és szegélyélőhelyek

(a) Kezelési egység kódja: KE-4

(b) Kezelési egység meghatározása: Spontán cserjésedő területek és erdőterületek szegélyében

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- M6 – Szyepcserjések;
- P2a – Üde és nedves cserjések;
- P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések;

- P2c – Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű fajok uralta állományok

Érintett NATURA 2000 élőhelyek:

- 40A0 Szubkontinentális peri-pannon cserjések

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*), lappantyú (*Caprimulgus europaeus*), kékbegy (*Luscinia svecica*), függőcinege (*Remiz pendulinus*).

Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Javasolt előírások

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírási javaslat	Magyarázat
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.	
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.	A Bodrogzug gyalogakácós élőhelyei esetén alkalmazandó
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása	
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges	
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése	
GY81	A gyepet évente legalább kétszer szükséges kaszálni.	
GY129	A területen található őshonos cserjék minimum 5 %-ának meghagyása kisebb csoportokban, mérettől függetlenül (kis- és nagytermetű cserjék egyaránt).	
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.	
GY131	A cserjék - későbbi kezelések megkönnyítése érdekében - talajszintben való kivágása.	
Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó előírás-javaslatok	
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	

(e) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok

Az értékes, de előrehaladott szukcesszionális állapotú, erősen cserjésedett gyepeken a cserjeirtás elvégzése után, folyamatos kaszálással a cserjéseket gyepévé kell alakítani a nyílt élőhelyek területi arányának megtartás érdekében. A Bodrogzug területén a gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) visszaszorításával lehet javítani a bokorfüzesek természetességi állapotát.

Ezeknek a területeknek a cserjeirtása után elsősorban a kaszálással történő hasznosítás javasolt. A vadgyümölcsfák megőrzését, az odvas fák kíméletét, cserjesávok, cserjecsoportok meghagyását 5-10%-ban madár-, tájkép- és rovarvédelmi szempontból egyaránt javasoljuk.

(f) Kezelési javaslatok indoklása

A tervezési területen az üde és száraz cserjések egyre nagyobb teret hódítanak el a gyepes élőhelyekből visszaszorításuk alapvető feladat. Az időbeni korlátozásra a cserjéseket előnyben részesítő énekesmadarak (tövisszűrő gébics, karvalyposzáta) fészkelési időszakára tekintettel van szükség. Ugyanakkor számos madárfaj a bokros szegélyeket előnyben részesíti, úgyhogy erdővel érintkező szegélyzónát, bokorcsoportokat hagyni kell.

3.2.1.4.3. Szántók, kertek, gyümölcsösök

a) Kezelési egység kódja: KE-5

(b) Kezelési egység meghatározása: a kezelési egységbe tartoznak az agrár élőhelyek, kiskertek, beleértve az intenzív szántóföldi kultúrákat is, melyeken gyakorta alakulnak ki belvizes foltok, illetve az intenzíven és extenzíven művelt szőlőket, gyümölcsösöket, melyekben gyepes sorközök esetén kisebb taposott gyepfoltok jelennek meg. Szintén ide tartoznak a nagytáblás lucernások, egyéb pillangós vetések.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ANÉR élőhelyek:

- T1 – Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák;
- T2 – Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák;
- T6 – Kisparcellás szántók;
- T7 – Intenzív szőlők;
- T8 – Extenzív szőlők és gyümölcsösök;
- T9 – Kiskertek;
- T10 – Fiatal parlag és ugar

Érintett NATURA 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Vöröshasú unka (*Bombina bombina*), zöld varangy (*Bufo viridis*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), tövisszűrő gébics (*Lanius collurio*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), erdei pacsirta (*Lullula arborea*), haris (*Crex crex*), kis örgébics (*Lanius minor*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), nagy kócsag (*Egretta alba*), nyári lúd (*Anser anser*), kis lilik (*Anser erythropus*), nagy lilik (*Anser albifrons*), vetési lúd (*Anser fabalis*), parlagi sas (*Aquila heliaca*), kékes rétihéja (*Circus aeruginosus*), szalakóta (*Coracias garrulus*), bőjti réce (*Anas querquedula*), barátréce (*Aythya*

ferina), cigányréce (*Aythya nyroca*), piros lábú cankó (*Tringa totanus*), kanalas réce (*Anas clypeata*), csörgőréce (*Anas crecca*), tőkésréce (*Anas platyrhynchos*), kendermagos réce (*Anas strepera*), kanalasgém (*Platalea leucorodia*), réti cankó (*Tringa glareola*), kékes rétihéja (*Circus cyaneus*), pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*), gulipán (*Recurvirostra avosetta*), kék galamb (*Columba oenas*), gólyatöcs (*Himantopus himantopus*), daru (*Grus grus*).

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

(d) Javasolt előírások

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírás-javaslatok	Magyarázat
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés nem megengedett.	
SZ10	Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható.	
SZ11	Szalma, széna: szalma-, széna depóniát és bála (különösen a felszíni vizektől mért 200 m távolságon belül és ártéren) a területről történő lehordása 30 napon belül.	
SZ12	Egyéb szerves hulladék (szár, levél, cefre): cefre mésszel keverve talajjavítás céljából csak engedéllyel helyezhető ki.	
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.	
SZ20	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.	
SZ21	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás nem megengedett.	
SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek nem alkalmazhatók.	
SZ49	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető.	
SZ50	Lejtőirányú művelés nem megengedett.	
Kód	Vizes területekre vonatkozó előírás-javaslatok	Magyarázat
V06	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen nádaratás nem végezhető.	
V42	A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell .	

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A Taktaköz területén található belvizes foltokon a víz minél nagyobb mennyiségű megtartása javasolt.

(f) Kezelési javaslatok indoklása

Agrárterületeken elsődleges cél a rovarokra, madarakra veszélyes kemikáliák kijuttatásának minimalizálása, talaj- és vízszennyezés elkerülése. A szántóterületek belvizes foltjain, fiatal ugaroltatott területeken kialakult nádasokra és belvízfoltokra vonatkozó javaslatokat az azokban fészkelő, táplálkozó madárfajok és az ott szaporodó kétéltűek védelmében fogalmaztuk meg.

3.2.1.4.4. Vizes élőhelyek

3.2.1.4.4.1. Nyílt vízfelületek

(a) Kezelési egység kódja: KE-6

(b) Kezelési egység meghatározása: Nagy, nyílt vízfelületekkel rendelkező álló és folyóvizek, halastavak.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ANÉR élőhelyek:

- U8 – Folyóvizek, patakok;
- U9 – Állóvizek

Érintett NATURA 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Sárgás szitakötő (*Stylurus flavipes*), erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*), tompa folyamikagyló (*Unio crassus*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), magyar bucó (*Zingel zingel*), törpecsík (*Sabanejewia aurata*), vágó csík (*Cobitis taenia*), balin (*Aspius aspius*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), széles durbinics (*Gymnocephalus baloni*), selymes durbinics (*Gymnocephalus schraetzer*), kockás sikló (*Natrix tessellata*), nyári lúd (*Anser anser*), kis lilik (*Anser erythropus*), nagy lilik (*Anser albifrons*), vetési lúd (*Anser fabalis*), bőjti réce (*Anas querquedula*), barátréce (*Aythya ferina*), cigányréce (*Aythya nyroca*), kanalas réce (*Anas clypeata*), csörgőréce (*Anas crecca*), tőkésréce (*Anas platyrhynchos*), kendermagos réce (*Anas strepera*), kontyosréce (*Aythya fuligula*), fáttyúszerkő (*Chlidonias hybridus*), kormos szerkő (*Chlidonias niger*), jégmadár (*Alcedo atthis*), feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*), kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*), vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*), billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*), kerceréce (*Bucephala clangula*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), kis bukó (*Mergus albellus*), halászsas (*Pandion haliaetus*), kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*), vízi denevér (*Myotis daubentonii*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*), eurázsiai hód (*Castor fiber*), vidra (*Lutra lutra*).

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

Lapos tavikagyló (*Pseudanodonta complanata*), kúpos kerekszájú csiga (*Borysthenia naticina*), kecskerák (*Astacus leptodactylus*), tiszavirág (*Palingenia longicauda*), feketelábú szitakötő

(*Gomphus vulgatissimus*), kétfoltú szitakötő (*Epithea bimaculata*), négypúpú karmosbogár (*Macronychus quadrituberculatus*), vízisikló (*Natrix natrix*)

(d) Javasolt előírások

Kód	Vizes élőhelyekre vonatkozó előírás-javaslatok	Magyarázat
V1	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.	
V17	Április 1. és július 15. között hínárvágás nem végezhető.	
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem telepíthető.	
V26	A területen élő és táplálkozó madarak riasztásának időbeli és területi korlátozásait a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett módon, a madárriasztási tervnek megfelelően lehet végezni.	Halastavakra vonatkozó javaslat
V42	A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell .	
V45	November 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembe vételével.	
V67	A területen mindennemű beavatkozást kerülendő, kezeletlen állapotban való fenntartás indokolt.	A halastavak kivételével minden más nyíltvízi élőhely esetében alkalmazandó, kivéve indokolt esetben árvízvédelmi beavatkozások.

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Alapvetően beavatkozás nélkül fenntartandó élőhely, rekonstrukcióra nincs szükség.

(f) Kezelési javaslatok indoklása

A különböző forrásból származó szennyezések táplálékbázisukon keresztül közvetetten veszélyeztetik a madárfajokat. A nádasokhoz kötődő, nádban fészkelő fajok védelme érdekében szükséges az időbeli és területi korlátozás, valamint az igazgatóság megelőző tájékoztatása. A területen pihenő vonuló és táplálkozó madárfajok védelme érdekében a halastavak területén szükséges a riasztás szabályozott és ellenőrzött módon történő végzése.

3.2.1.4.4.1. Mocsarak

(a) *Kezelési egység kódja:* KE-6

(b) *Kezelési egység meghatározása:* Lábonálló és úszó vízparti, mocsári, lápi vegetáció borított vízves élőhelyek.

(c) *Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:*

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- A24 – Lápi hínár;
- AC – Álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete;
- B1a – Nem tözegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások;
- B1b – Úszólápok, tözeges nádasok és télisásosok;
- B2 – Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet;
- B3 – Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, mételykórós mocsarak;
- B5 – Nem zsombékoló magassásrétek;
- BA – Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál;
- D6 – Ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet;
- OA – Jellegtelen fátlan vízves élőhelyek;
- U8 – Folyóvizek, patakok;
- U9 – Állóvizek

Érintett NATURA 2000 élőhelyek:

- 6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai;
- 3150 Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel;
- 3160 Természetes disztróf tavak és tavacskák

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Sárgás szitakötő (*Stylurus flavipes*), erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*), lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*), zöld acsa (*Aesna viridis*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), tompa folyamikagyló (*Unio crassus*), apró fillércsiga (*Anisus vorticulus*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), törpecsík (*Sabanejewia aurata*), vágó csík (*Cobitis taenia*), réticsík (*Misgurnus fossilis*), lápi póc (*Umbra krameri*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), erdei béka (*Rana dalmatina*), kis tavibéka (*Rana lessonae*), zöld varangy (*Bufo viridis*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), kockás sikló (*Natrix tessellata*), nyári lúd (*Anser anser*), kis lilik (*Anser erythropus*), nagy lilik (*Anser albifrons*), vetési lúd (*Anser fabalis*), böjti réce (*Anas querquedula*), barátréce (*Aythya ferina*), cigányréce (*Aythya nyroca*), kanalas réce (*Anas clypeata*), csörgőréce (*Anas crecca*), tőkésréce (*Anas platyrhynchos*), kendermagos réce (*Anas strepera*), kontyosréce (*Aythya fuligula*), fattyúszerkő (*Chlidonias hybridus*), kormos szerkő (*Chlidonias niger*), jégmadár (*Alcedo atthis*), feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*), kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*), vörösnakú vöcsök (*Podiceps grisegena*), billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*), piroslábú cankó (*Tringa totanus*), réti cankó (*Tringa glareola*), pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*), kerceréce (*Bucephala clangula*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), kis bukó (*Mergus albellus*), halászsas (*Pandion haliaetus*), kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*), bakcsó (*Nyctycorax nyctycorax*), vörösgém (*Ardea purpurea*), bölömbika (*Bataurus stellaris*), nagy kócsag (*Egretta alba*), kis kócsag (*Egretta garzetta*), törpegém (*Ixobrychus minutus*), üstökősgém (*Ardeola*

ralloides), kanalasgém (*Platalea leucorodia*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), kékes rétihéja (*Circus cyaneus*), haris (*Crex crex*), uhu (*Bubo bubo*), réti fülesbagoly (*Asio flammeus*), kis vízicsibe (*Porzana parva*), pettyes vízicsibe (*Porzana porzana*), guvat (*Rallus aquaticus*), fülemülesítke (*Acrocephalus melanopogon*), kékbegy (*Luscinia svecica*), barkóscinege (*Panurus biarmicus*), függőcinege (*Remiz pendulinus*), kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*), vízi denevér (*Myotis daubentonii*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*), eurázsiai hód (*Castor fiber*), vidra (*Lutra lutra*).

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

Fehér tündérrózsa (*Nyphaea alba*), orvosi kálmos (*Acorus calamus*), mocsári lednek (*Lathyrus palustris*), debreceni torma (*Armoracia macrocarpa*), magyar nadály (*Hirudo verbana*), lapos tavikagyló (*Pseudanodonta complanata*), kúpos kerekszájú csiga (*Borysthenia naticina*), kecskerák (*Astacus leptodactylus*), tiszavirág (*Palingenia longicauda*), feketelábú szitakötő (*Gomphus vulgatissimus*), kétfoltú szitakötő (*Epiptera bimaculata*), négyűpű karmosbogár (*Macronychus quadrituberculatus*), vízisikló (*Natrix natrix*).

(d) Javasolt előírások

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírási javaslat	Magyarázat
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.	
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges	
GY131	A cserjék - későbbi kezelések megkönnyítése érdekében - talajszintben való kivágása.	
Kód	Vizes élőhelyekre vonatkozó előírás-javaslatok	Magyarázat
V1	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.	
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet nem irtható (vágás, nádégetés, cserjék kivágása).	Azon tavak esetében, ahol gémtelpek találhatóak
V17	Április 1. és július 15. között hínárvágás nem végezhető.	
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem telepíthető.	
V42	A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell.	
V44	A hagyásfoltok kialakítása a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve történhet.	Gémtelpek védelme érdekében

V45	November 1. és február 15. között lehet nádatatást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembe vételével.	
V55	Nádgazdálkodás nem végezhető	Azon nádfoltokban, melyekben géntelepek találhatóak
V58	Nádat deponálni, válogatni a területen nem megengedett.	
V63	Élőhely-rekonstrukció	A bodrogzugi mocsarak kolokános állományainak csökkentése a tavak feltöltődési folyamatainak megállapítása érdekében
V67	A területen mindennemű beavatkozást kerülendő, kezeletlen állapotban való fenntartás indokolt.	Úszólápok, lápi hínárállományok esetében indokolt, mint fészkelőhelyek és egyéb fajok számára fontos élőhelyek védelme érdekében.

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Alapvetően beavatkozás nélkül fenntartandó élőhely, rekonstrukcióra a Bodrogzug területén van szükség, ahol a magaskórósok, magassásosok és harmatkásások, mint számos madárfaj fészkelő- és táplálkozóhelyének területéről minél nagyobb arányban szükséges a terjedő gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) és a hazai puhafa fajok visszaszorítása.

A tavakat körülvevő gyalogakácosok miatt nem képes kiürülni nyári áradáskor a kolokán (*Stratiotes aliodes*) biomasszája a tavakból és így a tavak feltöltődési folyamata felgyorsult, csökkentve a jelölő madárfajok számára fontos fészkelő- és táplálkozó terület méretét. A folyamat mérséklése, visszafordítása érdekében a tavak körül felnőtt fásszárú vegetáció minél nagyobb arányú eltávolítása, majd a partok szarvasmarhával, bivallyal történő legeltetése javasolt.

(f) Kezelési javaslatok indoklása

A különböző forrásból származó szennyezések táplálékbázisukon keresztül közvetetten veszélyeztetik a madárfajokat. A nádasokhoz kötődő, nádban fészkelő fajok védelme érdekében szükséges az időbeli és területi korlátozás, valamint az igazgatóság megelőző tájékoztatása. A területen fészkelő, pihenő, vonuló és táplálkozó madárfajok védelme érdekében szükséges a minél nagyobb mocsarak, hínárvegetáció, egyéb vizes élőhely fenntartása, melynek érdekében élőhely-rekonstrukciós beavatkozások szükségesek a területen tapasztalható előrehaladott szukcessziós folyamatok megállítás és az elszaporodott inváziós fajok megfékezése érdekében.

3.2.1.4.5. Egyéb élőhelyek

(a) Kezelési egység kódja: KE-7

(b) Kezelési egység meghatározása: bányák, roncsterületek, lakott területek, tanyák és utak

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- U10 – Tanyák, családi gazdaságok;
- U11 – Út- és vasúthálózat;
- U4 – Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók;
- U6 – Nyitott bányafelületek

Érintett NATURA 2000 élőhelyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok: Fehér gólya (*Ciconia ciconia*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), uhu (*Bubo bubo*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), szoprán denevér (*Pipistrellus pygmaeus*), durvavitorlájú denevér (*Pipistrellus nathusii*), horgasszörű denevér (*Myotis nattereri*), vízi denevér (*Myotis daubentonii*), rőt koraidenevér (*Nyctalus noctula*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*).

Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Javasolt előírások

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírási javaslat	Magyarázat
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása	

(e) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok

Ezen területekre nincs a kezelési javaslatokon kívül egyéb javaslatunk.

(f) Kezelési javaslatok indoklása

A gyomokkal, inváziós fajokkal fertőzött területeken kezelési cél a gyomok és inváziós fajok visszaszorítása, mivel azok szétterjedve a természetes élőhelyeket is megfertőzhetik.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés

Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés mind a gyeperes, mind az erdős élőhelyeken indokolt. Az egyes kezelési egységeknél külön kifejtettük a fejlesztési lehetőségeket. Ezekben túlmenően fontos lenne megoldást találni a tavak, holt medrek, erek gyors feliszapolódására, feltöltődésére, valamint a

víztesteket körülvevő fásszárúak - köztük jelentős területen a gyalogakác – kivágására. Fontos feladat a területen egyre nagyobb arányú beerdősülési folyamatok megfékezése, az idegen honos fásszárúak uralta élőhelyek megszüntetése, helyükön kaszálórétek, mocsárrétek kialakítása. E folyamat megállításában, visszaszorításában legeredményesebb módszernek a legeltetéssel és kaszálással történő hasznosítást tartjuk.

Erdőterületek esetén az élőhelyek helyreállítása elsősorban az erdőszerkezeti jellemzők javítását (mint fejlesztést) az erdőgazdálkodási tevékenység keretében, valamint (hatékonyabban) természetvédelmi erdőkezeléssel lehet biztosítani. Fontos a tervezési területen az amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*) és a zöld juhar (*Acer negundo*) terjedésének megállítása, a fertőzöttség csökkentése és ezáltal a meglévő ligeterdők természetességének a javítása, valamint az ültetvények területének csökkentése, idegenhonos nyárfaklónok telepítések mellőzése, kor és fafajhomogén állományok létrehozásának elkerülése, az ilyen állományok folyamatos átalakítása természetközeli erdőkké. A Tokaji-hegy területén fontos lenne a tájidegen fajok alkotta erdők fafaj cseréje, illetve a nem erdőtervezett területeken az idegenhonos fásszárú állományok letermelését követő vegyszeres irtás, mely csak cseppmentes technológiával a nemzeti park szakembereinek felügyelete mellett végezhető.

Általánosságban alkalmazható irányelvek az élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés területén:

- A terület természetes és természetközeli erdeinek fenntartása, felújítása, az erdők természetes folyamatainak (erdődinamika, szukcesszió, regeneráció) elősegítése, a tájidegen fafajú erdők természet-közelivé alakítása, a monokultúrák felszámolása;
- A természetes élővilágot veszélyeztető idegen, invazív fajok visszaszorítása;
- Az élőlényközösségek, valamint az ökológiai rendszerek természetes állapotban történő megőrzése, faj- és egyedszámuk bővítése, a természetes állapotokra jellemző biodiverzitás fenntartása;
- A védett és fokozottan védett, közösségi jelentőségű illetve veszélyeztetett állatfajok és életközösségek megőrzése, zavartalanságuk és életfeltételeik biztosítása;
- A természetes ökológiai rendszerekben a maximális természetes diverzitású állapot fenntartása;
- A természetközeli állapotok megőrzése mellett a természettudományos kutatások elősegítése.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Uráli bagoly (*Strix uralensis*), örvös légykapó (*Ficedula albicollis*)

Szükségesek a felsorol fajok számára az odvas, széthasadt törzseket is tartalmazó idős tölgyes-bükkös állományok (fészkelő-területek). Az uráli bagoly gallyfészkekben vagy odúban (mesterséges odúban is) fészkelő fajok, ezért elengedhetetlen az idős erdei állományrészek és facsoportok visszahagyása, az odvas-széthasadt törzsek kímélete a fakitermelések során. A fészkelő-helyek háborítatlanságának biztosítása is szükséges a költési időszakban február 1. és július 15. között, az örvös és kis légykapónál április 1-től.

Fekete harkály (*Dryocopus martius*), hamvas küllő (*Picus canus*) és közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*)

Szükséges meghagyni odvas, kiszáradt, korhadó, széthasadt törzseket is tartalmazó idős tölgyes-bükkös állományokat (fészkelő- és táplálkozó-területek), mert odúban fészkelő fajokról van szó.

Fontos az idős állományrészek és facsoportok visszahagyása; az odvas-korhadó törzsek kímélete a fakitermelések során; a fészkelőhelyek háborítatlanságának biztosítása a költési időszakban (március 15. – július 15.). A fehérrhátú fakopáncs élőhelyein – amennyiben a faállományviszonyok lehetővé teszik – a keletkező és elbomló holtfaanyag egyensúlya miatt hektáronként legalább 15 m³ mennyiségű fekvő holtfaanyagot kell visszahagyni.

Haris (*Crex crex*) élőhelyén fészkelési és fiókanevelési időszakban az igazgatóság által bemért revírekben a kakas körül kijelölt 150x150 m-es négyzetben augusztus 15. előtt tilos bármiféle gyepterületet folytatni (Tvt.). A tulajdonosnak vagy a vagyongazdálkodónak minden kaszálást legalább 5 nappal azok tervezett időpontja előtt be kell jelentenie az igazgatóság részére. A kaszálás bejelentését követően az igazgatóság haladéktalanul tájékoztatja a tulajdonost vagy földhasználót a rendelkezéssel érintett terület elhelyezkedéséről. (269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet)

Kígyászölyv (*Circaetus gallicus*) és darázsölyv (*Pernis apivorus*) fészektől számított 100 méter sugarú körön belül fakitermelés nem végezhető. A szaporodási és utódnevelési időszakban a lakott fészektől számított 200 méter sugarú körben kizárólag erdőtűz-védelmi tevékenység végezhető. Az igazgatóság a korlátozással érintett területek elhelyezkedéséről rendszeresen, de legalább évente tájékoztatja az erdészeti hatóságot és az érintett erdőgazdálkodót.

Parlagi sas (*Aquila heliaca*) és rétisas (*Haliaeetus albicilla*) fészektől számított 100 méter sugarú körben fakitermelés nem végezhető. A szaporodási és utódnevelési időszakban a lakott fészektől számított 300 méter sugarú körben kizárólag erdőtűz-védelmi tevékenység végezhető. Az igazgatóság a korlátozással érintett területek elhelyezkedéséről rendszeresen, de legalább évente tájékoztatja az erdészeti hatóságot és az érintett erdőgazdálkodót.

Uhu (*Bubo bubo*) fészkelőhelyein a takaró növényzet rendszeres eltávolításával szükséges biztosítani a fészkelésre alkalmas nyílt sziklafalak és löszfalak fennmaradását. A potenciális fészkelőhelyeken szükség esetén mesterségesen fészkelő-párkányok kialakítása javasolt.

Gémtelepeken költő fajok esetében szükséges a telepnek otthont adó nádasok tavaszi, fészkelési időszakban történő őrzése, a leégések megakadályozása.

A többi, fenntartási tervben említett közösségi jelentőségű madárfaj esetében az állományaik fennmaradása érdekében a kezelési egységeknél és a gazdálkodáshoz nem köthető javaslatoknál előírtak betartása elegendő a fajmegőrzéshez.

3.2.4. Kutatás monitorozás

Cél az egyes jelölés alapjául szolgáló madárfajok állomány nagyságának és annak változásának megállapítása. A Natura 2000 területen alkalmazott monitorozási módszerek az alábbiak:

- 1) Ritka és Telepesen Fészkelő Madarak /RTM/ monitorozása: elsősorban a térség karakterfajainak állomány-felvételzését célzó felmérés, mely 2003-tól minden évben, kismértékben változó fajlistával elvégzésre kerül.

Ismétlési gyakoriság: évente.

Felmért fajok:

- Uhu (*Bubo bubo*)
- Kígyászölyv (*Circaetus gallicus*)
- Haris (*Crex crex*)

- Uráli bagoly (*Strix uralensis*)
- Billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*)
- Parlagi sas (*Aquila heliaca*)

2) Vízimadár szinkron számlálás vonuló és fészkelő fajokra. Módszer: lehetőleg integrált felméréssel a vizsgálandó terület teljes területét lefedő vízimadár számlálást kell végezni egy adott napon több felmérő bevonásával egy időben. Célja, hogy adatokat nyerjünk a területen fészkelő, gyülekező, átvonuló, illetve telelő vízimadár populációk nagyságáról és elterjedéséről, továbbá hosszú távon trendeket határozhatunk meg a felmérésbe vont vízimadár fajokról.

Ismétlési gyakoriság: Korábban rendszertelenül végzett felmérés. Javasolt lenne évente elvégezni.

Felmérendő fajok:

- Billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*)
- Jégmadár (*Alcedo atthis*)
- Tőkés réce (*Anas platyrhynchos*)
- Böjti réce (*Anas querquedula*)
- Törpegém (*Ixobrychus minutus*)
- Halászsas (*Pandion haliaetus*)
- Pajzsos cankó (*Philomachus pugnax*)
- Réti cankó (*Tringa glareola*)

3) Téli sas-szinkron: 1995 óta folyó, a Natura 2000 terület egészét érintő felmérés, melynek során a térségben telelő, elsősorban ragadozó madárfajok állományairól nyerhetünk képet.

Felmért fajok:

- parlagi sas (*Aquila heliaca*)
- kékes rétihéja (*Circus cyaneus*)
- kerecsensólyom (*Falco cherrug*)
- rétisas (*Haliaeetus albicilla*)

4) Fehér gólya monitoring: a Natura 2000 területen táplálkozó fehér gólyák állományi adataira a településeken történő gólyafészkek felméréssel lehet információt gyűjteni. A program évek óta folyik az érintett Natura 2000 terület esetében. A felmérés információt szolgáltat a faj fészkeinek számáról, elhelyezkedéséről és a fiókaszámon keresztül az átlagos fiókaszámról, illetve a költési sikerre és a fióka mortalitásra.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

- A tervezési terület egésze a HUBN10001 Bodrogzug – Kopasz-hegy – Taktaköz különleges madárvédelmi terület, illetve egy részén átfed a HUBN20071 Bodrogzug és Bodrog-hullámtere, valamint a HUBN20072 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területekkel, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.
- A fent hivatkozott Natura 2000 terület részben országos jelentőségű védett természeti terület a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzettel és a Long-erdő Természetvédelmi Területtel is átfed, ezen kívül számos exlege védett láp is található rajta, melyekre elsősorban a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) vonatkozik.
- A Bodrogzug területe továbbá részét képezi a nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyeknek is, Ramsari Egyezményes terület, melyet a 1993. évi XLII. törvény szabályoz.
- Továbbá a terület az országos ökológiai hálózat és tájképvédelmi övezet részeit is magába foglalja, mely esetében a Tvt. mellett a 2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről irányadó.
- Az erdők esetében figyelembe kell venni a hatályos erdőtörvényt - jelenleg a 2009. évi XXXVII. törvényt, annak módosítását (2017. évi LVI. törvény) és Vhr.-jeit, Szerencsi, a Bodrogi és a Sárospataki Erdőtervezési Körzet erdőtervét.
- A terület jelentős részét érinti a Tokaj-Hegyaljai Kultúrtáj Világörökség magterülete és pufferterülete, melyre a 2011. évi LXXVII. törvény és annak módosításában (2015. évi CXV. törvény) található szabályozások, valamint a 485/2016. (XII. 28.) Korm. rendelet a Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék kultúrtáj világörökségi kezelési tervéről előírásai vonatkoznak.
- A tervezési terület jelentős kb. 41,41 %-a állami tulajdonban van, melynek nagyobb részben az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, kisebb részben az Északerdő Zrt., és az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság a vagyongazdálkodója.
- A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket együtt és egymással összhangban kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a 2015-2018 között folyamatosan megjelentetett pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még

nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végéhez közeledve – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. évre egy átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti évben várhatóan a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2022-től indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetőek el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.

Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem-kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előírascsoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, másodlagos erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A tervezési területen elérhető támogatások rövid ismertetése

Élőhelykezeléssel összefüggő mezőgazdasági támogatások

- 1) VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- 2) VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- 3) VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
- 4) VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
- 5) VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- 6) VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások
- 7) VP4-10.2.1.1.-15 A védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése

Erdészeti támogatások

- 1) VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- 2) VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása
- 3) VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása
- 4) VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések
- 5) VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások
- 6) VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése
- 7) VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése
- 8) VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése
- 9) VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása
- 10) VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek
- 11) VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése
- 12) VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

Egyéb támogatások

- 1) VP4-16.5.1-17 A fenntarthatóságot célzó tájgazdálkodás, terület- és tájhasználat váltás együttműködései
- 2) Az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételének szabályairól, valamint a szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartásának feltételeiről szóló 10/2015. (III. 13.) FM rendelet alapján Natura 2000 gyepterületen ún. Zöldítés támogatás igényelhető.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A felsoroltakhoz képest új támogatási intézkedésre (részletes elővizsgálatok híján) nem tudunk javaslatot tenni, a vizsgálati terület erdein belül mutatkozó magas állami tulajdoni hányad miatt azonban valamilyen módon szükségesnek tartanánk a fenti intézkedések állami szektorra való kiterjesztését is. Mivel sok esetben közvetlenül nem támogathatók az állami tulajdonú és önkormányzati területek, itt szóba jöhetnek esetleg az állami erdőgazdálkodás

rendszerén belül elkészítendő belső szabályozások és utasítások (hozzájuk rendeltén pedig belső pénzeszköz-elkülönítések), illetve a plusz források bevonását jelentő, az ismertett (vagy azokhoz hasonló) intézkedések szerinti, természetvédelmi célokat is szolgáló tevékenységek megvalósítását segítő pályázatok. A nem állami tulajdonú területek esetében elemzésnek szükséges továbbá alávetni a jelenlegi támogatás-igénylések és támogatottság mértékét, a futó programok megfelelőségét, hogy a működő támogatási programok hatékonyságáról reális helyzetképet kapjunk.

Gyepterületek javasoljuk az inváziós növény irtását és a cserjésedés visszaszorítását is beépíteni a támogatásokba. A támogatásokban számítsen bele a természetvédelmi céllal – hatósági határozatokban előírt - meghagyott cserjesáv, bokorcsoport is.

3.3.2. Pályázati források

Projekt címe: Komplex élőhely-fejlesztés a Zempléni Tájegység területén

Projekt azonosító száma: KEHOP-4.1.0-15-2016-00028

Időtartam: 2016.11.01. - 2021.06.29.

A projekt célja az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság Zempléni Tájegységében található természetvédelmi kezelést igénylő védett, illetve Natura 2000 élőhelyek ökológiai állapotának javítása élőhely-fejlesztési és területkezelési tevékenységekkel.

Az Igazgatóság a projekt során mintegy 1.316 ha rét, legelő, erdő és mocsárként, vízállásként nyilvántartott terület kezelését és fejlesztését végzi el a természetközeli állapotok helyreállítása, megőrzése érdekében. A beavatkozások Bodrogkeresztúr, Bodrogkisfalud, Fony, Mogyoróska, Olaszliszka, Regéc, Sátoraljaújhely, Szegi, Tarcál, Tiszaladány és Tokaj települések községhatárait érintik.

A projekt elemei elősegítik a természeti környezet több száz évvel ezelőtti egészséges állapotának a helyreállítását, a terület ökoszisztémájának javulását.

- A természetes gyepek rekonstrukciója az invázióra képes, idegenhonos növényfajok visszaszorítására, a szukcessziós folyamatok szabályozására, honfoglalásunk óta nyílt, gyepes élőhelyek visszaszerzésére irányul.
- Az erdei élőhelyeinken szintén az idegenhonos és inváziós fa- és cserjefajok visszaszorítására kerül sor, kiemelt feladat a természetes, bolygatatlan, szerkezetileg változatos és sokszínű erdők rekonstrukciójának megkezdése.

Összességében a projekt eredményeként a Zempléni Tájegység területének, mint értékes élőhely megőrzése, fenntartása, ennek kapcsán védett növény és állatfajok életfeltételeinek biztosítása és bővítése várható.

3.3.3. Egyéb

Egyéb megjegyzést nem teszünk.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Felhasznált kommunikációs eszköz	Érintett célcsoport	Kommunikáció címzettje	Időpont	Levelek, e-mailek, résztvevők száma

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A NATURA 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői.

A NATURA 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi települési önkormányzatok

A NATURA 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek

Vízügyi kezelő szervezetek

Egyéb területhasználók

Falugazdászok

Helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezetek

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

**A Bodrogzug – Kopasz-hegy -
Taktaköz(HUBN10001)
különleges madárvédelmi terület**

***II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését
megalapozó dokumentáció***

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1. Környezeti adottságok

A tervezési terület négy, egymástól jól elhatárolható egységből áll, melyek geográfiailag három kistájban helyezkednek el. A tervezési terület legnagyobb része földrajzilag az Alföldön található. Ennek két egysége a Felső-Tiszavidék területén belül a Bodrogek kistájban, valamint egy egysége a - földrajzilag szintén az Alföld részét képező - Taktaköz kistájban található. A tervezési terület egy kisebb, negyedikegysége a tokaji Nagy-Kopaszon került kijelölésre, mely terület Tokaji-hegy kistájhoz tartozik, és így a Tokaj-Zempléni-hegyvidék része.

Növényföldrajzilag a Pannónia flóratartomány, Északi-középhegységi flóraidék (*Matricum*), Tokajense és az Alföld flóraidék (*Eupannonicum*) Észak-Alföld (*Samicum*) flórajárások része.

Állatföldrajzilag a Paleartikus faunartartomány, euro-turáni faunavidék, közép-dunai faunakerület, Pannonicum faunakörzethez tartozik.

1.1.1. Éghajlati adottságok

A **bodrogekői** kistáj éghajlata mérsékelt meleg, illetve mérsékelt hűvös. A terület éghajlatára hatással van a közeli Zempléni-hegység, valamint az Alföld, ugyanakkor a Bodrog-folyó éghajlatmódosító hatása is érezhető. Az évi középhőmérséklet 9,5-9,7 °C. A csapadék évi összege 580-600 mm. A legtöbb csapadék május-július között esik a konvektív szaporok, zivatarok kialakulása miatt. A Tokajnál mért csapadékösszeg 127 éves adatsor szerint átlagosan 609 mm. A téli hidrológiai félévben átlagosan 279 mm, a nyári hidrológiai félévben 371 mm csapadék hullott. A Bodrogeköz déli részén 35-40 hótakarós nap van, délnyugati felében 15-20 cm, az északkeleti felében 20-30 cm átlagos maximális hóborítottság fordul elő. A Napból érkező globális sugárzás átlagos évi összege 4300-4400 MJ/m² között változik. A legtöbb besugárzás júliusban, a legkevesebb decemberben jellemző. A napfénytartam évi átlagos összege a Bodrogzug területén 2000-2050 óra. A terület mérsékelt szeles. A Bodrogzugban a közeli hegyvidék miatt zavart, változatos szélirányokat találunk, de az uralkodó szélirány ÉK irányú.

A **taktaközi** kistáj éghajlata mérsékelt meleg, és mérsékelt száraz. Évi középhőmérséklet 9,7-9,9 °C a legmelegebb a július 19,0-21,0°C-kal, míg a leghidegebb a január -2,0 - -4,0°C-al. A csapadék évi összege 560-700 mm közötti. 400-1000 mm közötti szélsőértékekkel. A 24 órás csapadék maximuma általában 30-40 mm között van, az abszolút maximumok 60-80 mm-esek, mely a tervekészítés évében 2021. 04. 01-én dőlt meg, amikor Tokajban 80.7 mm hullott le jóval kevesebb, mint 24 óra alatt. A napfénytartam évi összege 1850-1950 óra közötti. Évente 40-60 hótakarós napra számíthatunk, 15-30 cm átlagos maximális hóvastagság mellett. Az ariditási index értéke 0,95-1,27.

A **Tokaji-hegy** éghajlata mérsékelt meleg-mérsékelt száraz, de az északi lejtőkön és a hegytetőn mérsékelt hűvös-mérsékelt száraz az éghajlat jellemző. A napfénytartam évi összege eléri az 1850 órát; ebből nyáron 750, télen 180 óra napsütés valószínű. Az évi középhőmérséklet a csúcs térségében 8,5 - 9,0 °C, a hegy lábánál közel 10,0 °C. A délies kitettségű lejtőkön ápr. 10-től okt. 19-ig, azaz 189 napon át haladja meg a napi középhőmérséklet a 10 °C-ot. A fagymentes időszak hossza általában 185 nap körüli, de a

délies lejtőkön meghaladhatja a 190 napot is. Az évi abszolút hőmérsékleti maximumok átlaga 33,0 °C, a minimumok átlaga -16,0 °C. Évente 590-610 mm csapadékra lehet számítani; ebből a nyári félévben kb. 360 mm eső várható. Átlagosan évente 40 napig fedi hótakaró a talajt, átlagos maximális vastagsága 20 cm körüli. Az ariditási index 1,15-1,18 közötti.

1.1.2. Vízirajzi adottságok

A teljes **Bodrogköz** igen alacsony tengerszint feletti magassággal, kis felszíni tagoltsággal jellemezhető. Legalacsonyabb részei a Bodrogzugban, a Tisza és a Bodrog által közrefogott területen található. A Bodrogzug gazdag felszíni és felszín alatti vizekben. Legtöbbje nyári aszály idején is nyílt vízfelülettel rendelkezik, melyek közül a Fekete-tó, Sáros-tó, Füzes-tó, Nagy-tó, Kásod-tó, Nagy-Nádas-tó, Bogdány-tó, Kapitány-tó, Kakukk-tó és az Áres-tó érdemel említést. Mindezek mellett számos kisebb vízállás, holtmeder található a területen. A szabályozások előtti időkben a Bodrogzug területét több ér, keskeny vízfolyás hálózta be. Ezek közül a legjelentősebb a Határ-ér, Mejk-ér, Közrét-ér, Zaró-ér, Longi-ér voltak, melyeket az 1800-as évek végétől kezdve belvízelvezetési célból szabályozni kezdtek. A szabályozás után kialakult I-es és II-es számú Bodrogközi-öntöző főcsatornák ma is a Bodrogzug fő vízszállító erei. A csatornák összeköttetésben maradtak a nagyobb tavakkal. A terület nyílt ártér, évente rendszeres elöntéseket kap. Szintén a tervezési terület részét képezik a Felső-Bodrogközhez tartozó, Sárospatak, Vajdácska és Sátoraljaújhely határában található, a folyószabályozások során mesterségesen levágott folyókanyarulatok, holt medrek (Keleti-Holt-Bodrog, más néven a Berek; a Vajdácskai-Holt-Bodrog, más néven az Oroj, a Mocsolyai-Holt-Bodrog; Hosszú-tó; Gyalmos-tó) és az azok által körülvett hullámtér, valamint az Ó-Ronyva.

A Bodrogra jellemzőek a tavaszi nagyobb és a kisebb vízhozamú nyári áradások, melyek akár egy éven belül több alkalommal is elöntik a területet.

A bodrogközi területész nyugati-északnyugati határát a Bodrog folyó képezi, mely az országhatártól Sárospatak és Tokaj városok belterületét kivéve a torkolatig a Natura 2000 területen belül fut. Az északkeleti Kárpátok mintegy 200 km hosszú szakaszának délnyugati lejtőin öt nagyobb folyó (Tapoly, Ondava, Laborc, Ung, Latorca) ered és folyik a Kárpát-medence belseje, a tiszai Alföld felé. Ezek összefolyásából jön létre a Bodrog folyó, amely Tokajnál torkollik a Tiszába. Teljes magyar szakasza (51,1 fkm). A Bodrog teljes vízgyűjtő területe 13.579 km², ebből 972 km² (7,1 %) tartozik a magyar államhoz. A Bodrog-folyó medrének átlagos esése a magyarországi szakaszon 0,2 m/km, a víz átlagos sebessége 0,4 m/s, átlagos mélysége 4-5 m, helyenként 7-8 m-es kimélyülésekkel, a középvízi meder szélessége 80-100 m. A víz hőmérséklete nyáron 18-20°C. A hordalékszállítás – a nagyvizes időszakok kivételével – valószínűleg igen csekély, mivel a tiszalöki duzzasztás miatt a lebegtetett hordalék legnagyobb része a duzzasztási határ (~37 fkm szelvény térsége) környezetében, a folyó felső szakaszán lerakódik. A folyó magyarországi szakasza jellemzően vulkanikus mederanyagú, meanderezésre, kanyargásra kevésbé hajlamos, a folyó magyar szakaszának kereken ¼-e egyenes, vagy egyenesnek minősíthető átmeneti szakasz (800 m körüli átlaghosszakkal, eléggé egyenletes hossz menti megoszlásban). A magaspartok jelenléte ~3 %-ra tehető.

A **Tokaji-hegyen** elhelyezkedő területésznek saját vízhálózata nincs. Időszakos vizei északon a Bodrogra, keleten és délen a Taktaközön át a Tiszába futnak le. A hegyen néhány állandó, rétegvizekből fakadó forrás (Csorgó; Csepegő; Bárka) és több időszakos, felszíni csapadékvíz táplálta forrás található. A bányaművelések következtében több bányató is kialakult a hegyen. Ezek közül a tervezési területen belül a Murat-völgyben található egy kisebb vízfelülettel rendelkező tó.

A **taktaközi** egység vízrajzi adottságai előbbivel szemben igen gazdagok. Bár a terület a 19. század végi Tisza szabályozások óta ármentesített terület, a korábbi elöntések és medrüket gyakran váltogató folyók nyoma máig meghatározó vízrajzi tekintetben. A területen számos természetes eredetű egykori folyómeder maradvány található, melyek állandó vízborítással rendelkeznek. Ezek közül a legjelentősebben a Kengyel-tó, a Hódós-tó, a Nagy-tó, a Hosszú-tó, a Sulymos-tó, a Kis-Ökör-tó, Sark-ér. A legbonyolultabb vízrajzi hálózat a Tiszaladánytól É-ÉNy-ra elterülő vidéken alakult ki. A korábbi térképek alapján arra lehet következtetni, hogy a vízfolyások gyakran változtatták medrüket, annak megfelelően, ahogyan azt egy-egy jelentősebb árvíz után a körülmények meghatározták. Árvizek idején a szabadon áramló víznek két természetes gyűjtőmedencéje volt, a Kolokányos-, valamint a Hódos-mocsár. Vízük gyakran cserélődhetett, aszerint, hogy az árvíz hányszor vonult végig a tájon. A mentett oldalon található területen - a gátépítést követően - a mezőgazdasági tevékenység fellendülését követően az 1970-es években a belvizek, máskor az aszályok rendszeres megjelenése miatt hamar megépült a Prügyi- és a Taktaközi-öntöző-főcsatorna, melyek gyakorlatilag az előbbieken felsorolt medreket kötik össze. E csatornák belvízvédelmi és öntözési feladatokat ellátva szintén jelentős kiterjedésű állandó víztömeget biztosítanak a térségnek.

1.1.3. Talajtani adottságok

A Felső-Tiszavidéket az Északkelet-Kárpátokból és az Észak-Erdély felől lefutó vízfolyások hordaléka építette fel. A hordalékkúp magasabb szintjein a száraz időszakban futóhomok képződött. A mélyebb szinteket a vízfolyások rendszeresen elöntötték, ami jelentős erózióval, illetve üledék-felhalmozódással járt. A táj képét az élő- és holtmedrek, folyóhátak és homokszigetek teszik változatossá. A Tisza és a Bodrog által határolt **Bodrogzug** alluviális síkságán a két folyó alakította ki azokat a hatalmas kanyarulatokat, amelyek maradványai ma is megfigyelhetők. A Tisza és a Bodrog mentén, a tőzeghez hasonló fiatal, folyóvízi öntésterületek húzódnak. Ezeken a területeken agyag, aleurit, homok, illetve ezek különböző arányú keverékei képeznek üledéket. A finomszemcsés üledékek többsége a folyóhátak anyagaként rakódott le, a homoküledékek pedig inkább a folyók kanyarulatainál, az épülő partokon halmozódtak fel. Ezekre a későbbi áradások finomabb szemcsés fedőrétegeket raktak le. A Bodrogzug legjellemzőbb talajai a nyers öntés és a réti öntés talaj. Az ármentesítő szabályozásokig nagy része lápos-mocsaras, művelhetetlen terület volt. A környező hegyvidékről érkező vízfolyások medrüket többször változtatták, nagy területeket öntöttek el.

A **Taktaközt** keletről és délről a Tisza határolja, nyugatról a Harangod alacsony, dombsági jellegű tája (a tervezési terület esetében a Szerencs és Prügy közötti főút), északról a mezőzombori párkány sík és a Tokaji-hegy. Területének túlnyomó része folyómenti hullámtér, öntés földekkel, ligeterdő-maradványokkal. Domborzattípusát tekintve nagy része ártér, kisebb része alacsony, ármentes, illetve enyhén hullámos síkság. A felszínt számtalan medermaradvány és hordalékkúp roncs teszi változatossá. Mai arculata a pleisztocén-holocén folyamán alakult ki, formálásában döntő tényező a víz és a szél volt. Morfológiailag egyszerű felépítésű, domborzati mikro formákban azonban gazdag. A Taktaközt elsősorban a medrét gyakran változtató Szerencs-patak, valamint a Zempléni-hegységből lefutó vízfolyások és az időnként ezen a térségen átfolyó Tapoly-Ondava töltögették. A lerakott pleisztocén üledék a 30-150 m vastagságot is elérte, s a felső része túlnyomóan folyóvízi homokból, üledett iszapos homokból állt. A felső pleisztocén felszínből az ÉK, ÉÉK-i munkaképes szelek futóhomokot fújtak ki, s azon később ÉÉK-DDNy-i, illetve ÉK-DNy-i irányban hosszán elnyúló szélbarázdák, garmadák és maradék gerincek jöttek létre. E formákon idővel löszös

homok-, homokos lösz- és lösztakaró képződött. A szubboreális, szubatlantikus fázis határán megjelenő Tisza jelentősen átformálta ezt a maitól lényegesen különböző felszínt. Oldalazó erózióval csaknem az egész futóhomok-területet elpusztította, miközben hatalmas kanyarulatokat fejlesztett. A letarolt homoküledékek helyére – mellékfolyóival együtt – finomszemű üledéket, elsősorban agyagot és iszapot rakott le, s ezzel egy időben megindult az új folyóhát épülése, valamint a Taktaközt évszázadokon át jellemző vízhálózat kialakulása is. Mindezek eredményeképpen a Taktaköznek ma mindössze 6%-át foglalja el a löszös üledékekkel fedett futóhomok.

A vízrajzi adottságok alapvetően meghatározták a terület talajtakarójának kialakulását is. Az egyes talajtípusok létrejöttében az időszakos, vagy állandó túlnedvesedés játszott szerepet. Ennek következtében legnagyobb területet az öntés, illetve a réti talaj különböző változatai borítják. Az árvízmentesítési munkálatok miatt az utóbbi évszázadban egyes területeken másodlagos szikesedési folyamatok indultak meg. Ezek a talajtani folyamatok napjainkban is zajlanak.

A **Tokaji-hegy** középpontját miocén dácit kúp alkotja, a K-i és a Ny-i felszínét riolit és riolittufa fedi. Ezeket mintegy 250 m tszf. magasságig lösz takarja be, a peremeken pedig több fosszilis talaj is látható. A képződött talajok nagy része barnaföld (89%), amelyeken az erózió veszélye jelentős. A löszön képződött változatok már jelentősen erodálódtak. A nem löszön képződött barnaföldek mechanikai összetétele agyagos vályog. Vízgazdálkodásukra a kis vízvezető és nagy vízraktározó képesség a jellemző. Erősen savanyú kémhatásúak. Termékenységi besorolásuk az erózió és a savanyúság függvénye. E talajtípuson a szőlőtermesztés a jelentős (75%), szántóként csupán 10 %-uk hasznosított. A szőlőművelésben az erózióvédelemre a tradicionális kőtámfalas, teraszos kialakítást alkalmazzák.

1.2. Természeti adottságok

A **Bodrog mentén fekvő terület** természeti adottságait, élővilágát elsősorban a folyó vízjárása, árvizei határozzák meg. A potenciális vegetációt nagy kiterjedésű ártéri ligeterdők, a mélyebb fekvésű részeken mocsarak, lápok alkották. A homokos talajú magasabb térszíneken homoki tölgyesek, mozgó homokbuckák lehettek jellemzőek. A potenciális fás vegetációnak mára csak töredékei maradtak meg. A homoki tölgyesek teljesen eltűntek, a keményfás ligeterdőknek is csak igen kis kiterjedésű, leromlott szerkezetű, az erdőgazdálkodás által átalakított foltjai találhatók meg. A Bodrogzugban a legnagyobb egybefüggő erdőtömböket a Galambos-erdőben találunk, de ezek jelentős része már ültetvényszerű, illetve nem keményfás ligeterdők, hanem nemes nyárasok. Keményfás ligeterdők legszebb foltjai a tervezési területen belül a Long-erdőben vannak, ahol a közeli Zempléni-hegységből és a folyóval a Kárpátokból érkező fajok jelenléte is megfigyelhető. A puhafás ligeterdők jelenlegi kiterjedése szintén jóval kisebb a potenciálisnál, de ez az élőhelytípus napjainkban újra egyre nagyobb területeken alakul ki. Elsősorban a Bodrog mentén még található természetközeli állapotú állományok. A terület északi részén, töltések és holt medrek közötti régi kubikgödrök helyén, másodlagosan szintén nagy területet borít. A Natura 2000 területen minden erdőtípusra jellemző, hogy – vélhetően az 1950-es évek óta fennálló duzzasztás miatt – rendszeres, jelentős magasságú és hosszú ideig fennálló elöntést kapnak.

A ligeterdők aljnövényzetében gyakori, néhol tömeges a nyári tőzike (*Leucojum aestivum*), az erdőszéleken szintén jellemző fajok a debreceni torma (*Armoracia macrocarpa*) és a Tiszaparti margitvirág (*Chrysanthemum serotinum*).

A mélyebb fekvésű területeken jelentős kiterjedésben található természetközeli állapotú bokorfűzesek.

Az egykori erdők helyén mocsárrétek, kaszálórétek találhatóak. Ezeken jellemzőek az idős hagyásfák és fasorok, melyek meghatározó tájképi elemei a területnek. A füves, nyílt élőhelyeket zömében ártéri mocsárrétek alkotják, melyeken uralkodó pázsitfűfélék a réti ecsetpázsit (*Alopecurus pratensis*), a fehér tippán (*Agrostis stolonifera*) és a pántlikafű (*Phalaris arundinacea*). Magasabb térszíneken, rendszeres, de kisebb elöntésekkel jellemezhető területeken síkvidéki kaszálóréteket találunk, melyek fajkészletébe réti és kiszáradó lápréti fajok keverednek pl.: őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*), kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*). Mindkét gyeptípusra jellemző a gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) egyre tömegesebb jelenléte.

Nagy, nyílt, mocsaras élőhelyeket alkotnak a mélyebb fekvésű területekre jellemző harmatkások, magassásosok és a magaskórósok, azonban ezekben a homogén harmatkásokban, nagy kiterjedésű magaskórós, magassásos mocsarakban már nem található gyalogakác. A rétek élővilágára jellemző, hogy csak az időszakos elöntésekhez alkalmazkodott fajok képesek itt megélni. Ezért a herbivór rovarok esetében viszonylagos fajszegénység jellemző. A rétek jellegzetes védett lepkéje a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), mely a sóska fajokat is tartalmazó gyepeken, sásosokban fordul elő. A magas fűvű kaszálók egyik legjelentősebb zoológiai értéke a haris (*Crex crex*). A Natura 2000 területen az elöntési viszonyok függvényében évente akár 50-60 pár költ. Az utóbbi évtizedekben a rétek használatának felhagyásával jelentősen nőtt a gyalogakáccal fertőzött területek aránya, ami jelentős biodiverzitás-csökkenést eredményezett. A gyalogakác inváziója a legjelentősebb veszélyeztető tényező a terület őshonos élővilágára nézve.

Az idős fákból álló fasorok, hagyásfák nyújtanak élőhelyet a védett nagy szarvasbogárnak (*Lucanus cervus*) és a pusztulófélben lévő idős fákból fejlődő nagy hőscincérnek (*Cerambyx cerdo*). A puhafás ligeterdő foltokhoz kötődik a védett kis színjászólepke (*Apatura ilia*) és a kis nappaliaraszó (*Archiearis puella*), továbbá az egy-két éves holtfákhoz kötődő skarlátbogár (*Cucujus cannae*). Az idős fák, fasorok, erdőfoltok szolgálnak költőhelyül a területen fészkelő rétisas (*Haliaeetus albicilla*) és a fekete gólya (*Ciconia nigra*) számára. Szintén kedveli az erdős területeket a barna kánya (*Milvus migrans*) és a héja (*Accipiter gentilis*). Újabban fekete gólyák fészkeiben költő faj a Natura 2000 területen az uhu (*Bubo bubo*), mely ezidáig inkább csak táplálkozás céljából kereste fel a területet. Szintén a Bodrogzug területén táplálkozik, de nem költ a békászó sas (*Aquila pomarina*), a kígyászölyv (*Circaetus gallicus*), valamint a fehér gólya (*Ciconia ciconia*) és számos további gázlómadár (pl.: nagy kócsag - *Egretta alba*, szürke gém - *Area cinerea*, bakcsó - *Nycticorax nycticorax* stb.). Vonuláskor jelentős tömegben jelennek meg lúd és réce csapatok (nagy lilik - *Anser albifrons*, nyári lúd - *Anser anser*, tőkés réce - *Anas platyrhynchos*, csörgő réce - *A. crecca*, cigányréce - *Aythya nyroca*, barátréce - *A. ferina*, stb.) ezek közül a nyári lúd, a tőkés réce, a cigányréce, a böjti réce fészkel is a Natura 2000 területen. Vonulási időszakban kiemelkedő jelentőségű pihenő- és gyülekező helye a Bodrogzug a fekete gólyáknak. Akár 500 – 1000egyed is megpihen évente a területen. Ugyancsak szívesen pihennek meg a területen ősszel és tavasszal a darvak (*Grus grus*). A telepesen költő fajok közül mocsarak lebegő és rögzült hímárján fészkel a fattyú és a kormos szerkő (*Chlidonias hybrida*, *Ch. niger*), mely csapadékos években jelentősebb, aszályos években csak igen kis egyedszámban költ. A szerkőtelepek környékén mindig található a dankasirály (*Larus ridibundus*) fészektelepeket és igen ritkán feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*) is költ a szerkők közelében. A Longi-ér partján akár 200-250 fészekben költ a kormorán (*Phalacrocorax carbo*). E kárókatona telepen az utóbbi időben néhány pár kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*) is fészkel.

A Bodrog folyó élővilágát az érintett szakaszon alapvetően két tényező, egyrészt a tiszai élőlényközösségek közelsége illetve az azzal fennálló kapcsolat, valamint a Tiszalöki erőmű duzzasztó hatása határozza meg. A kisvízes időszakban a vízvisszatartás miatt a folyó áramlása szakaszos, gyakran teljesen áll. Így egy olyan speciális folyóvízi közösség alakult ki a folyóban melyet állóvízi elemek az átalagosnál nagyobb arányban színeznék. A folyóban az éves vízjárás függvényében változó kiterjedésben gyökerező hínárnövényzet és emerz mocsári növényzet (nád - *Phragmites*, gyékény - *Typha*, békabuzogány - *Sparganium*, fajok stb.) is megfigyelhető. A változatos összetételű ízeltlábú közösség kiemelt értéke a kifejezetten folyóvízi erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*), és a hazánkban az utóbbi években drámai állománycsökkenésen átment tizlábú rákfaja a kecskerák (*Astacus leptodactylus*) jelenléte. A Bodrog egyes szakaszain még mindig nagy, sűrű állományokban megtalálható rovarfaja a tiszavirág (*Palingenia longicauda*). A bentikus életvitelt folytató makroszkopikus közösség összetétele meglehetősen változatos. Például a puhatestű közösség állandó elemként tartalmaz állóvízi, mocsári fajokat is (pl.: nagy mocsárcsiga - *Lymnaea stagnalis*). Az egyedszám viszonyokban dominánsak azonban a folyóvízi fajok, melyek közül a tompa folyamkagyló (*Unio crassus*) országos viszonylatban is jelentő állománya kiemelkedik. A folyó halközösségének kiemelt értékei elsősorban bentikus fajok, mint például a selymes durbincs (*Gymnocephalus schraetzer*) és a magyar bucó (*Zingel zingel*). A folyó pelagiális részeit kedvelő balin (*Aspius aspius*) szintén jelen van a teljes hosszon. A területen jelentős a kockássikló (*Natrix tessellata*) állomány. A terület vízhez kötődő, jogszabályok oltalma alatt álló emlősfajai a hód (*Castor fiber*), a hermelin (*Mustella erminea*) és a vidra (*Lutra lutra*) a teljes szakaszon megtalálhatóak.

A **Long-erdő** egyedi, hegyvidékekre hasonlító gyertyános-tölgyeseiben ritka növényfaj a ligeti szőlő (*Vitis sylvestris*). A keményfás ligeterdőben előfordul a ritka zempléni futrinka (*Carabus zawadzskii*) és az Alföld környező területeiről nem ismert rezes futrinka (*Carabus ullrichi*). A puhafa ligetek jellegzetes lepkéje a kis színjátszó lepke (*Apatura ilia*).

A Long-erdő területén középhegységi jellegű a madárvilág is. A fákon gyakori az örvös légykapó, a közép fakopáncs, a hamvas küllő, illetve rendszeresen költ a fekete gólya is. Ártéri erdő lévén viszont szép szürke gém telep található benne és területén költ a barna kánya, valamint a rétisas is.

A tervezési terület **taktaközi** egysége, bár a Bodrog menti területekhez hasonlóan síkvidéki élőhelyekből áll, jelentősen különbözik attól. Ugyanis az 1800-as évek végén megépített Tisza menti árvízvédelmi töltés miatt ármentes. A tavakban és csatornában tapasztalható, szinte állandónak tekinthető vízszint miatt számos olyan faj megtelepedett itt, melyek a Bodrog és a Tisza áradásai következtében időszakosan, vagy végleg kiszorultak a folyók hullámtereiről. Szintén az ármentesítés miatt kialakuló másodlagos szikesedési folyamatok hatására olyan szikes puszták, szikes rétek jöttek létre, melyek a Hortobágyra jellemző pusztai fajok megtelepedését segítették elő. Mindezen tényezők miatt a területen a korábbi folyómedrekben nagy kiterjedésű nádasok és gyékényesek, gyékényes úszólápok, fűzlápok, a magasabb térszíneken cickóros szikesek, szikes rétek, a hátakon löszgyepek és homoki gyepek találhatóak. A füves élőhelyek természetvédelmi oltalom alatt álló növényfajai a réti őszirózsa, az agárkosbor, a sziki kocsord (*Peucedanum officinale*). A mocsarakban jelentős állományai élnek a debreceni tormának (*Armoracia macrocarpa*), a pompás kosbornak (*Orchis laxiflora subsp. elegans*) és a kispészkü aszatnak (*Cirsium brachycephalum*). Belvizes foltokon, különösen szántó területeken tömegesen vannak jelen a látonya fajok (*Elatine ssp.*) és a heverő iszapfü (*Lindrenia procumbens*). Az úszólápokon szintén tömeges a mocsári tőzgepáfrány (*Thelypteris palustris*) és gyakori a lápi csalán (*Urticakioviensis*).

Kiemelkedő rovarantani érték a Taktaközben a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*).

Gerinces faunisztikai szempontból a terület legjelentősebb faja a lápi póc (*Umbra krameri*), melynek hazai, sőt európai szinten is kiemelkedő állomány nagysága él még a területen.

Jellemző faj a réti és vágó csík (*Misgurnus fossilis*, *Cobitis taenia*), valamint a széles kárász (*Carassius carassius*).

A vizes élőhelyeket számos kétéltű használja élő és szaporodó helyként és gyakori a területen a vízisikló (*Natrix natrix*).

A madarak közül a mocsarakhoz, nagy kiterjedésű nádasokhoz, úszó fűzlápokhoz köthető a gémfélék (vörös gém - *Ardea purpurea*, nagy és kis kócsag - *Egretta alba*, *E. garzetta*, törpegém - *Ixobrychus minutus*, bölömbika - *Botaurus stellaris*, üstökös gém - *Ardeola ralloides*), a kanalasgém (*Platalealeucorodia*) és a kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmaeus*) olykor tömeges jelenléte. A felsorolt fajok gyakran vegyes gémtelpeket alkotva hazai szinten is jelentős számban költenek a területen és jellegzetes napi vándorlást végeznek a fő táplálkozóterületet jelentő Bodrogzug és a költőhelynek számító Taktaköz között.

A nádasokban barkóscinegék (*Panurus biarmicus*), fülemülesíték (*Acrocephalus melanopogon*), mocsarakban, tavak nádszegélyében kis vízcisibék (*Porzana parva*) fészkelése is jellemző. Bokorfüzeseken, fűzlápokon költ előszeretettel a kékbegy (*Luscinia svecica*). Mozaikos gyékényes, nádas, hínármezőkkel is tarkított vizeken szerkő telepek alakulnak ki és rendszeresen költ a hazánkban legritkábbnak tartott vöcsökfaj, a vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*) is.

A mezőgazdasági területeken csapadékos telek és tavaszok után jelentős belvízzel borított terület alakul ki. Ezek a belvízfoltokon előszeretettel fészkelnek a piros lábú cankó (*Tringa totanus*), a gólyatöcs (*Himantopus himantopus*), a gulipán (*Recurvirostra avosetta*), a nyári lúd (*Anser anser*) és számos réce faj (*Anas querquedula*, *A. platyrhynchos*, *A. clypeata*, *Aythya nyroca*, stb.).

A pusztai élőhelyek gyakran leégnek és sok területet legeltetnek, kaszálnak. E hatásoknak köszönhetően nagy kiterjedésű fátlan területek jellemzik a taktaközi tájat. E gyepek jellegzetes, de igen ritka ragadozója a parlagi sas (*Aquila heliaca*), a kerecsensólyom (*Falco cherrug*), illetve a szalakóta (*Coracias garrulus*). Vonuláskor és télen a Taktaközt is több madárfaj használja pihenő és táplálkozó területnek. Ezek közül kiemelhető a réti fülesbagoly (*Asio flammeus*), a pajzsos cankó (*Philomachus pugnax*), vagy a kékes rétihéja (*Circus cyaneus*).

A **Tokaji-hegy** szőlő- és bortermeléséről méltán híres kultúrtáján a legjelentősebb természeti értékeket a molyhos tölgyesek, sztyeppcserjések és lejtősztepp alkotta maradvány jellegű erdőssztyepp vegetáció őrzi. E vegetáció fajgazdagságát nagymértékben fokozza a tokaji Kopasz-hegy geológiája, elhelyezkedése és az emberi tájhasználat változatossága. A filoxéra vész után felhagyott szőlők helyén igen értékes összetételű vegetáció alakult ki. A hegy déli oldali területei szubmediterrán és szubkontinentális hatás alatt állnak, míg az északi területek középhegységi erdőket és irtásréteket találunk. A flóra legértékesebb tagjai a fokozottan védett gyapjas csüdfű (*Astragalus dasyanthus*), gyapjas őszirózsa (*Aster oerifolius*), magyar nőszirm (*Iris aphylla subsp. hungarica*), magyar zörgőfű (*Crepis pannonica*) és a Janka- sallangvirág (*Himantoglossum jankae*), a szintén törvényi oltalom alatt álló, másodlagos élőhelyeket kedvelő egyéb orchideák pl. madársisak fajok (*Cephalanthera spp.*), tarkakosbor (*Orchis tridentata*), bíboros kosbor (*Orchis purpurea*), gérbics (*Limodorum abortivum*) stb., mely fajok főleg a erdőssztyepp foltokban élnek. A sztyeppfoltok jellemző növényfaja a leánykőkörcsin (*Pulsatilla grandis*) tavasszal néhol nagy tömegben virágzik. A területen jelentős kiterjedésű cserjések, bozótosok is előfordulnak, illetve szintén nagy területen őshonos fajokkal kevert tájidegen fajok alkotta degradált erdőfoltok is jellemzőek. Kisebb foltokban megmaradt őshonos fajokból álló erdők, illetve az 1950-es években végzett kopárfásítások során hazai fajokkal telepített erdők is jellemzőek.

A Kopasz-hegy állatvilága is igen gazdag. Főleg a száraz-meleg élőhelyeket kedvelő gerinctelen és gerinces fajok a jellemzőek, de a kőfejtők, bányák és a löszfalak néhány

speciális élőhelyet igénylő állatfaj megtelepedését is lehetővé tették. A hegyen található a zefír boglárka (*Plebejus sephirus*) egyik hazai nagy egyedszámú populációja, mely a gyapjas csüdfű (*Astragalus dasyanthus*) hajtásain fejlődik ki, a teraszok kőrákásain bikapók (*Eresus kollari*) egyedekkel is találkozhatunk. A vízben szegény hegyen több hullófaj él. A zöld- és fürge gyíkok (*Lacerta viridis*, *L. agilis*) mellett különösen értékes a rézsikló (*Coronella austriaca*) és kereszt vipera (*Vipera berus*) előfordulása.

A madárvilág legértékesebb tagjai a felhagyott bányákban rendszeresen költő uhu (*Bubo bubo*), mely a költőpárok denzitását tekintve a Nagy-Kopasz területén a legnagyobb hazánkban. Szintén a felhagyott bányák sziklapárkányaira rakja hatalmas gallyakból álló fészket a fekete gólya (*Ciconia nigra*). A meleg, száraz déli oldali cserjésekben, ligetes erdőkben költ a lappantyú (*Caprimulgus europaeus*) és a tövisszűrő gébics (*Lanius collurio*). A rövidfüvű, csenkeszes gyepekben, szőlők közötti kaszált gyepfoltokon fészkel az erdei pacsirta (*Lullula arborea*). Az idősebb, zavartalanabb erdőkben darázsölyv (*Pernis apivorus*), uráli bagoly (*Strix uralensis*), közep fakopáncs (*Dendrocopos medius*), hamvas küllő (*Picus viridis*) és fekete harkály (*Dryocopus medius*) fészkel.

Kiemelkedő a területen előforduló erdei és mogyorós pele (*Dryomys nitedula*, *Muscardinus avellanarius*) állomány. Az erdőkben borz (*Meles meles*), vadmacska (*Felis sylvestris*), a menyétfélék közül nyuszt (*Martes martes*) és nyest (*Martes foina*) él.

A területen található főbb élőhelytípusok százalékos megoszlása

ÁNÉR élőhely kódja	ÁNÉR élőhely elnevezése	Natura 2000 élőhelytípus kódja	Natura2000 élőhelytípus elnevezés	Terület (%)
D34	Mocsárrétek	6440; 6510	Folyóvölgyek Cnidion dubii társuláshoz tartozó mocsárrétei; Sík és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	13,5
OC	Jellegtelen száraz gyepek	-	-	7,5
B2	Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet	-	-	6
D6	Ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet	6430	Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai	4,8
S2	Nemesnyárasok	-	-	4,2
J4	Fűz-nyár ártéri erdők	91E0	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae)	3,5
T1	Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák	-	-	3,4
L5	Alföldi zárt kocsányos tölgyesek	-	-	3,3
Ac	Álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete	3150	Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel	3

RB	Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők	-	-	3
OB	Jellegtelen üde gyepek	-	-	2,6
B1a	Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások	-	-	2,2
P2c	Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű fajok uralta állományok	-	-	1,7
U8	Folyóvizek	-	-	1,4
U9	Állóvizek	-	-	1,2
RDb	Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők	-	-	0,7
A24	Lápi hínár	3160	Természetes disztróf tavak és tavaacsok	0,6
B5	Nem zsombékoló magasságrétek	-	-	0,5
RC	Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők	-	-	0,5
B3	Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, mételykórós mocsarak	-	-	0,4
S6	Nem őshonos fafajok spontán állományai	-	-	0,4
K2	Gyertyános-tölgyesek	91G0	Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulus</i> -szal	0,3
P2a	Üde és nedves cserjések	-	-	0,3
S3	Egyéb tájidegen lombos erdők	-	-	0,3
T2	Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák	-	-	0,3
F3	Kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek	-	-	0,2
J3	Folyómenti bokorfüzesek	-	-	0,2
F1b	Cickórós puszták	-	-	0,1
M1	Molyhos tölgyes bokorerdők	91H0	Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> -szel	<0,1
H4	Erdőssztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok	6210	Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik	<0,1
H5a	Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek	6250	Síksági pannon löszsztyepek	<0,1
H3a	Sztyeprétek, kötött talajú sztyeprétek	6240	Szubpannon sztyepek	<0,1
B1b	Úszólápok, tőzeges nádasok és télisásosok	-	-	<0,1
F2	Szikes rétek	-	-	<0,1
J1a	Fűzlápok	-	-	<0,1
M6	Sztyepecserjések	-	-	<0,1
P2b	Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések	-	-	<0,1

J6	Keményfás ártéri erdők	91F0	Nagy folyókat kísérő keményfás ligeterdők <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>)	<0,1
----	------------------------	------	---	------

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű fajok

Sorszám	Irányelv melléklete (I.)	Faj név	Populáció (országos állományhoz viszonyított arány) (A-D) ¹
1.	II.	Böjti réce (<i>Anas querquedula</i>) – fészkelő állomány	A
		Böjti réce (<i>Anas querquedula</i>) – vonuló állomány	A
2.	II.	Barátréce (<i>Aythya ferina</i>) - fészkelő állomány	A
		Barátréce (<i>Aythya ferina</i>) – vonuló állomány	A
3.	I.	Cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>) – fészkelő állomány	B
		Cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>) – vonuló állomány	A
4.	I.	Fattyúszerkő (<i>Chlidonias hybridus</i>)	A
5.	I.	Kormos szerkő (<i>Chlidonias niger</i>)	A
6.	I.	Bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>)	A
7.	I.	Piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>)	A
8.	I.	Jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>)	B
9.	II.	Kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>) – fészkelő állomány	B
		Kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>) – vonuló állomány	B
10.	II.	Csörgő réce (<i>Anas crecca</i>)	B
11.	II.	Tőkés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>) – fészkelő állomány	B
		Tőkés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>) – vonuló állomány	B
12.	II.	Nyári lúd (<i>Anser anser</i>) – fészkelő állomány	B
		Nyári lúd (<i>Anser anser</i>) – vonuló állomány	B

¹ A kódok jelölése az országos állománymérethez viszonyított arányt mutatja: A = 100 % ≥ p > 15 %; B = 15 % ≥ p > 2 %; C = 2 % ≥ p > 0 %.

13.	I.	Vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>)	B
14.	I.	Bölgébika (<i>Botaurus stellaris</i>)	B
15.	I.	Uhu (<i>Bubo bubo</i>) – fészkelő állomány	B
		Uhu (<i>Bubo bubo</i>) – kóborló állomány	B
16.	I.	Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>)	B
17.	I.	Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>)– fészkelő állomány	B
		Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>)– vonuló állomány	B
18.	I.	Barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>)	B
19.	I.	Haris (<i>Crex crex</i>)	B
20.	I.	Nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>)	B
21.	I.	Sárszalonka (<i>Gallinago gallinago</i>)	B
22.	I.	Daru (<i>Grus grus</i>)	B
23.	I.	Törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>)	B
24.	I.	Barna kánya (<i>Milvus migrans</i>)	B
25.	I.	Kanalgém (<i>Platalea leucorodia</i>)	B
26.	I.	Feketenyakú vöcsök (<i>Podiceps nigricollis</i>)	B
27.	I.	Kis vizicsibe (<i>Porzana parva</i>)	B
28.	I.	Pettyes vizicsibe (<i>Porzana porzana</i>)	B
29.	I.	Kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>) – fészkelő állomány	B
		Kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>) – vonuló állomány	B
30.	I.	Réti cankó (<i>Tringa glareola</i>)	B
31.	I.	Fülemülesítke (<i>Acrocephalus melanopogon</i>)	C
32.	I.	Billegetőcankó (<i>Actitis hypoleucos</i>) – fészkelő állomány	C
		Billegetőcankó (<i>Actitis hypoleucos</i>) – vonuló állomány	C
33.	II.	Kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>)	C
34.	II.	Nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>)	C
35.	I.	Kis lilik (<i>Anser erythropus</i>)	C
36.	II.	Vetési lúd (<i>Anser fabalis</i>)	C
37.	I.	Parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>)– fészkelő állomány	C
		Parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>)– kóborló állomány	C
38.	I.	Üstökősgém (<i>Ardeola ralloides</i>)	C
39.	I.	Réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>) – fészkelő állomány	C
		Réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>)– telelő állomány	B

40.	II.	Kontyos réce (<i>Aythya fuligula</i>)	C
41.	II.	Kerceréce (<i>Bucephala clangula</i>)	C
42.	I.	Kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>)	C
43.	I.	Szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>)	C
44.	I.	Közép fakopáncs (<i>Dendrocopos medius</i>)	C
45.	I.	Balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>)	C
46.	I.	Fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>)	C
47.	I.	Kis kócsag (<i>Egretta garzetta</i>)	C
48.	I.	Rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)– fészkelő állomány	C
		Rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)– kóborló állomány	C
49.	I.	Tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>)	C
50.	I.	Kis örgébics (<i>Lanius minor</i>)	C
51.	I.	Kékbegy (<i>Luscinia svecica</i>)	C
52.	I.	Kis bukó (<i>Mergus albellus</i>)	C
53.	I.	Halászsas (<i>Pandion haliaetus</i>)	C
54.	I.	Barkóscinege (<i>Panurus biarmicus</i>)	C
55.	I.	Darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>)	C
56.	I.	Kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>)– fészkelő állomány	C
		Kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>) – kóborló állomány	C
57.	I.	Pajzsos cankó (<i>Philomachus pugnax</i>)	C
58.	I.	Hamvas küllő (<i>Picus canus</i>)	C
59.	I.	Vörösnyakú vöcsök (<i>Podiceps grisegena</i>)	C
60.	I.	Guvat (<i>Rallus aquaticus</i>)	C
61.	I.	Gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>)	C
62.	-	Függőcinege (<i>Remiz pendulinus</i>)	C
63.	I.	Karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>)	C
64.	I.	Parlagi pityer (<i>Anthus campestris</i>)	D
65.	I.	Lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	D
66.	II.	Kék galamb (<i>Columba oenas</i>)	D
67.	I.	Kék vércse (<i>Falco vespertinus</i>)	D
68.	I.	Örvös légykapó (<i>Ficedula albicollis</i>)	D
69.	I.	Gólyatöcs (<i>Himantopus himantopus</i>)	D
70.	I.	Erdei pacsirta (<i>Lullula arborea</i>)	D
71.	I.	Nagy póling (<i>Numenius arquata</i>)	D
	II., IV.	Széles tavicsíkbogár (<i>Graphoderus bilineatus</i>)	

	II.	Nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>)	
	II., IV.	Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>)	
	II., IV.	Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i>)	
	II., IV.	Skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>)	
	II., IV.	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>)	
	II., IV.	Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borellii lunata</i>)	
	II., IV.	Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>)	
	II., IV.	Lápi szitakötő (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>)	
	IV.	Sárgás szitakötő (<i>Stylurus flavipes</i>)	
	IV.	Zöld acsa (<i>Aesna viridis</i>)	
	II., IV.	Apró fillérsiga (<i>Anisus vorticulus</i>)	
	II., IV.	Tompa folyamikagyló (<i>Unio crassus</i>)	
	II.	Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>)	
	II., V.	Magyar bucó (<i>Zingel zingel</i>)	
	II.	Törpecsík (<i>Sabanejewia aurata</i>)	
	II.	Vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>)	
	II., V.	Balín (<i>Aspius aspius</i>)	
	II.	Halványfoltú küllő (<i>Gobio albipinnatus</i>)	
	II.	Réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>)	
	II.	Lápi póc (<i>Umbra krameri</i>)	
	II., IV.	Széles durbincs (<i>Gymnocephalus baloni</i>)	
	II., V.	Selymes durbincs (<i>Gymnocephalus schraetzer</i>)	
	II., IV.	Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	
	II., IV.	Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>)	
	II., IV.	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>)	
	IV.	Kockás sikló (<i>Natrix tessellata</i>)	
	IV.	Erdei béka (<i>Rana dalmatina</i>)	
	IV.	Kis tavibéka (<i>Rana lessonae</i>)	
	IV.	Zöld varangy (<i>Bufo viridis</i>)	
	IV.	Szoprán denevér (<i>Pipistrellus pygmaeus</i>)	
	IV.	Durvavitorlájú denevér (<i>Pipistrellus nathusii</i>)	
	IV.	Horgasszórú denevér (<i>Myotis nattereri</i>)	

	IV.	Vízi denevér (<i>Myotis daubentonii</i>)	
	IV.	Rőt koraidenevér (<i>Nyctalus noctula</i>)	
	II., IV.	Csonkafülű denevér (<i>Myotis emarginatus</i>)	
	II., IV.	Közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>)	
	II., IV.	Nagy patkósdenevér (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>)	
	II., IV.	Tavi denevér (<i>Myotis dasycneme</i>)	
	II., IV.	Kis patkósdenevér (<i>Rhinolophus hipposideros</i>)	
	II., IV.	Hegyesorrú denevér (<i>Myotis blythii</i>)	
	II., IV., V.	Eurázsiai hód (<i>Castor fiber</i>)	
	II., IV.	Vidra (<i>Lutra lutra</i>)	

1.

Faj neve:	Böjti réce (<i>Anas querquedula</i>) – r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A böjti réce rendszeres kisszámú költő és nagyszámú átvonuló a Taktaköz, a Bodrogzug és a Long-erdő térségében egyaránt. Elsősorban hínárnövényzettel gazdagon benőtt holtágak, belvizes foltok, nagyobb árvízi kiöntések fészkelője.
Állománymagyság (jelöléskor):	100 pár
Állománymagyság (tervkészítéskor):	100 pár - C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állománymagyságban nem történt
Faj veszélyeztetettsége:	Nyári áradás esetén az árvíz által elöntött rétek és bomló növényzet eutrofizációja során felszaporodó mérgező algák, baktériumok okozhatnak némi pusztulást. Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Nyári árvíz és nem megfelelő vízkormányzás esetén a Bodrogzug térsége alkalmatlanná válhat fészkelésre a faj számára. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat.
Veszélyeztető tényezők:	G07–Vadászat - L L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L M08 - Áradás (természetes folyamat) - M N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

Faj neve:	Böjti réce (<i>Anas querquedula</i>) – c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	Vonuláskor változatos víztesteken fordul elő, úgy, mint a Bodrog-folyó egyes szakaszai, holtágak, halastavak, csatornák, elárasztott mocsárrétek, belvizes foltok. Ilyenkor néhány ezres állományai is megjelenhetnek.
Állomány nagyság (jelöléskor):	3000 egyed
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	3000 egyed - C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a vonuló állomány nagyságban nem történt
Faj veszélyeztetettsége:	Nyár végén és őszi vonuláskor a tavak eutrofizációja során felszaporodó mérgező algák okozhatnak némi pusztulást. Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésre. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat.
Veszélyeztető tényezők:	G07–Vadászat - L L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L M08 - Áradás (természetes folyamat) - M N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

2.

Faj neve:	Barátréce (<i>Aythya ferina</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A barátréce rendszeres kisszámú költő és nagyszámú átvonuló főleg a Bodrog-folyó árterében, kisebb számban a Taktaközben. Elsősorban hínárnövényzettel gazdagon benőtt mélyvízű holtágak és csatornák fészkelője.
Állomány nagyság (jelöléskor):	100 pár
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	100 pár - C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állomány nagyságban nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	Nyári áradás esetén az árvíz által elöntött rétek és bomló növényzet eutrofizációja során felszaporodó mérgező algák, baktériumok okozhatnak némi pusztulást. Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésre. Nyári árvíz és nem

	megfelelő vízkormányzás esetén a Bodrogzug térsége alkalmatlanná válhat fészkelésre a faj számára. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat.
Veszélyeztető tényezők:	G07–Vadászat - L L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L M08 - Áradás (természetes folyamat) - M N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

Faj neve:	Barátréce (<i>Aythya ferina</i>) - c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	Vonuláskor változatos víztesteken fordul elő, úgy, mint a Bodrog-folyó egyes szakaszai, holtágak, halastavak, csatornák, elárasztott mocsárrétek, belvizes foltok. Jellemzően megjelenik a tokaji Tiszavirág-halastavon. Ilyenkor néhány ezres állományai is megjelenhetnek.
Állománymagyság (jelöléskor):	2000 egyed
Állománymagyság (tervkészítéskor):	2000 egyed - C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a vonuló állománymagyságban nem történt
Faj veszélyeztetettsége:	Nyár végén és őszi vonuláskor a tavak eutrofizációja során felszaporodó mérgező algák és baktériumok okozhatnak némi pusztulást. Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Nyári árvíz és nem megfelelő vízkormányzás esetén a Bodrogzug térsége alkalmatlanná válhat fészkelésre a faj számára. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat.
Veszélyeztető tényezők:	G07–Vadászat - L L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

3.

Faj neve:	Cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A cigányréce rendszeres kisszámú költő és átvonuló főleg a Bodrog-folyó árterében és a Taktaközben. Elsősorban hínárnövényzettel gazdagon benőtt mélyvízű holtágak és csatornák fészkelője (pl.: Bodrogzugi-főcsatorna, Taktaközi-öntöző-főcsatorna, Sulymos-tó, Tiszaladányi-Holt-Tisza, Kenyész-lapos, Fekete-tó, stb.), csapadékos, belvizes években

	belvizes szántókon is költ (pl.: Ívely-dűlő, Habina-dűlő, Károlyi-zug, stb.).
Állománynagyság (jelöléskor):	70-100 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	70-100 pár R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állománynagyságban nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	Nyári áradás esetén az árvíz által elöntött rétek és bomló növényzet eutrofizációja során felszaporodó mérgező algák, baktériumok okozhatnak némi pusztulást. Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Nyári árvíz és nem megfelelő vízkormányzás esetén a Bodrogzug térsége alkalmatlanná válhat fészkelésre a faj számára. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat.
Veszélyeztető tényezők:	G07–Vadászat - L L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L M08 - Áradás (természetes folyamat) - M N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – M

Faj neve:	Cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>) - c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Vonuláskor változatos víztesteken fordul elő, úgy, mint a Bodrog-folyó egyes szakaszai, holtágak, halastavak, csatornák, elárasztott mocsárrétek, belvizes foltok. Ilyenkor néhány százas állományai is megjelenhetnek.
Állománynagyság (jelöléskor):	200 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	200 egyed - R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a vonuló állománynagyságban nem történt
Faj veszélyeztetettsége:	Nyár végén és őszi vonuláskor a tavak eutrofizációja során felszaporodó mérgező algák okozhatnak némi pusztulást. Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Nyári árvíz és nem megfelelő vízkormányzás esetén a Bodrogzug térsége alkalmatlanná válhat fészkelésre a faj számára. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat.
Veszélyeztető tényezők:	G07–Vadászat - L L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás

	következtében - M
--	-------------------

4.

Faj neve:	Fattúszerkő (<i>Chlidonias hybridus</i>) - r (szaporodó)
Írányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj a tervezési terület taktaközi és bodrogzugi részén fordul elő. Mindkét területen fészkel és táplálkozó területként is használja azokat. Legnagyobb kolóniái a Taktaközben a tarcali Hódos-tavon, Kis-sulyos-tavon, esetenként a mezőzombori Nagy-tavon, míg a Bodrogzugban a Longi-éren, a Kásod-tavon és a Határ-éren jelennek meg. Stabílan azokon a víztesteken költ, melyeken nagyobb egybefüggő tündérrózsa hínár található és melyek partja nyitott. Előfordulása a Kárpát-medence folyóinak éves vízjárásától, a térség csapadékviszonyaitól függ. Állománynagysága fluktuáló. Megfigyelhető, hogy a legtöbb évben a Taktaköz vízállásairól - a kolokán (<i>Stratiotes aloides</i>) felemelkedését követően - állományai átköltöznek a Bodrog menti hullámtér mocsaraiba.
Állománynagyság (jelöléskor):	100-500 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	50-150 pár C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A faj sem a tervkészítés évében, sem azt megelőző évben nem költött a területen több százas nagyságrendben. A Bodrog hullámtérében található mocsarak beerdősülése, a gyalogakácosok területének növekedése, valamint a gyakran bekövetkező aszályos tavaszok miatt csökkenhetett állománya.
Faj veszélyeztetettsége:	A fajt erősen veszélyezteti a fészkelőhelyeinek számító víztestek parti zónájának beerdősülése, illetve a globális klímaváltozáshoz is köthető aszályos tavaszi időszakok kialakulása.
Veszélyeztető tényezők:	I02 - Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül) – a vizes élőhelyeken terjedő fásszárúak (<i>Amorpha fruticosa</i> , <i>Fraxinus pennsylvanica</i>) körülzárják a faj költőhelyeit - H I04 - Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok – a kolokán (<i>Stratiotes aloides</i>) előbbi okok és az árvizek hiánya miatt nem tud a fészkelőhelyekről kijutni, így felhalmozódik, megszüntetve a faj fészkelőhelyeit – H L02 - Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás) - a vizes élőhelyeken terjedő őshonos fásszárúak (<i>Salix</i> és <i>Populus</i> fajok) körülzárják a faj költőhelyeit - H N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M N09 - Egyéb változások az abiotikus viszonyokban a

	klímaváltozás következtében – az árvizek hiánya miatt nem alakul ki megfelelő mennyiségű és minőségű költőhely - M
--	--

5.

Faj neve:	Kormos szerkő (<i>Chlidonias niger</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj a tervezési terület taktaközi és bodrogzugi részén fordul elő. Mindkét területen fészkel és táplálkozó területként is használja azokat. Legnagyobb kolóniái a Taktaközben a tarcali Hódos-tavon, Kis-sulymos-tavon, esetenként a mezőzombori Nagy-tavon, míg a Bodrogzugban a Longi-éren, a Kásod-tavon és a Határ-éren jelennek meg. Stabílan azokon a víztesteken költ, melyeken nagyobb egybefüggő tündérrózsa hínár található és melyek partja nyitott. Előfordulása a Kárpát-medence folyóinak éves vízjárásától, a térség csapadékviszonyaitól függ. Állomány nagysága fluktuáló. Megfigyelhető, hogy a legtöbb évben a Taktaköz vízállásairól - a kolokán (<i>Stratiotes aloides</i>) felemelkedését követően - állományai átköltöznek a Bodrog menti hullámtér mocsaraiba.
Állomány nagyság (jelöléskor):	50-200 pár
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	30-100 pár C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A faj sem a tervkészítés évében, sem azt megelőző évben nem költött a területen több százas nagyságrendben. A Bodrog hullámterében található mocsarak beerdősülése, a gyalogakácok területének növekedése, valamint a gyakran bekövetkező aszályos tavaszok miatt csökkenhetett állománya.
Faj veszélyeztetettsége:	A fajt erősen veszélyezteti a fészkelőhelyeinek számító víztestek parti zónájának beerdősülése, illetve a globális klímaváltozáshoz is köthető aszályos tavaszi időszakok kialakulása.
Veszélyeztető tényezők:	I02 - Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül) – a vizes élőhelyeken terjedő fásszárúak (<i>Amorpha fruticosa</i> , <i>Fraxinus pennsylvanica</i>) körülzárják a faj költőhelyeit - H I04 - Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok – a kolokán (<i>Stratiotes aloides</i>) előbbi okok és az árvizek hiánya miatt nem tud a fészkelőhelyekről kijutni, így felhalmozódik, megszüntetve a faj fészkelőhelyeit – H L02 - Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás) - a vizes élőhelyeken terjedő őshonos fásszárúak (<i>Salix</i> és <i>Populus</i> fajok) körülzárják a faj költőhelyeit - H N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás

	következtében - M N09 - Egyéb változások az abiotikus viszonyokban a klímaváltozás következtében – az árvizek hiánya miatt nem alakul ki megfelelő mennyiségű és minőségű költőhely - M
--	--

6.

Faj neve:	Bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Vegyes gémtelpeken rendszeresen és nagy számban költ a faj a tervezési terület taktaközi részén. Kolóniái váltakozó nagyságban és szinte minden évben más-más nádasokban, bokorfüzesekben alakulnak ki. Kedvelt fészkelőhelyei a szerencsi Pásztor-tó, a mezőzombori Nagy-tó, a tarcali Kis-Ökör-tó, a tiszaladányi Sulymos egybefüggő, nagy kiterjedésű nádasában és tiszaladányi Holt-Tisza úszólápjának bokorfüzesében találhatóak.
Állomány nagyság (jelöléskor):	50-400 pár
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	50-320 pár C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Állomány nagyságában jelentős eltérés nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Állomány nagysága nagyban függ az egybefüggő nádasok lététől, melyek méretéhez, meglétéhez köthető az aktuálisan a területen fészkelő párok száma. A nádasok égetése, aratása, döntése nem kedvez a fajnak. Különösen a tavaszi nádtüzek miatt a tervezési területen belül állománya fluktuáló.
Veszélyeztető tényezők:	A02 - Mezőgazdasági művelési mód változása (kivéve lecsapolás és égetés) – a gémtelpekkel szomszédos gyepek felszántása, illetve a szomszédos szántókon magas növekedésű haszonnövények vetése nem kedvez a frissen kirepülő fiatalok számára - L A11 - Mezőgazdasági célú égetés – a gyepek felégetése során a tűz áterjed a faj költőtelepeinek otthont adó nádasokra is és azok leégnek – H A17 - Aratás és termőföldek vágása – a nád aratása során károsulhatnak fészkeik, illetve potenciális fészkelőhelyeik - M E04 - Repülőgépek, helikopter és egyéb nem szabadidős légi járművek útvonalai – a légi járművek különösen a kirepülés előtt álló fiókákat megijeszítik és azok kiesnek a fészkekből – L L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) – a túlszaporodott predátorok pl.: aranysakál, vaddisznó, stb. kárt okoznak a fészkealjokban - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – a faj számára alkalmas fészkelő és táplálkozó területek lecsökkennek - M

7.

Faj neve:	Pirolábú cankó (<i>Tringa totanus</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	Mocsaras, zsombékos növényzetben fészkel mocsárréteken vagy nagyobb víztestek szegélyében. Olykor mezőgazdasági területeken kialakuló belvizes foltokban is költ. Belvizes években nagyobb számban költ a Taktaközben (pl.: Kisvirágos-dűlő, Habinai-dűlő, Téglaszín-dűlő, Nagy-Bálvány), tavaszi árvizek után kisebb számban a Bodrogzugban (Kásodtó, Kásod-rét, Fenyér, stb.) és a Long-erdő térségében is (pl.: Berenás-oldal) is költ. Néhány százas nagyságrendben rendszeresen átvonul, amikor sokféle vizes élőhelyen felbukkanhat.
Állománymagyság (jelöléskor):	100 pár
Állománymagyság (tervkészítéskor):	50 - 100 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állománymagyságban nem történt, azonban az egyes évek vízjárása, csapadékmennyisége miatt állománymagysága fluktuáló.
Faj veszélyeztetettsége:	A pirolábú cankó költését az aszályos években a mocsarak kiszáradása, belvizes foltok beszántása, idő előtti kaszálás és a túlszaporodott ragadozók, például róka veszélyeztetheti. Nyári árvíz és nem megfelelő vízkormányzás esetén a Bodrogzug térsége alkalmatlanná válhat fészkelésre a faj számára.
Veszélyeztető tényezők:	A01 - Mezőgazdasági művelés alá vonás (kivéve lecsapolás és égetés) - belvizes foltok beszántása - M A08 - Gyepterület kaszálása vagy vágása - L A31 - Lecsapolás mezőgazdasági művelés alá vonás céljából - L L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás): fészekpredáció például róka, borz, dolmányos varjú által - H M08 - Áradás (természetes folyamat) - M N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

8.

Faj neve:	Jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Függőleges partfalakban költ, amiket jellemzően a Bodrog-

	folyó mentén és a Kopasz-hegyen talál meg. A költési időszakban jellemzően sokkal több pár használja táplálkozó területként a tervezési területet, mint amennyi azon fészkel. Ezek többsége a területen kívüli, hegylábi helyeken költ. Inkább mélyvízű, növényzettel gyéren benőtt vízpartokon vadászik halakra, rákokra, mint például a Bodrog, Zsaró-ér, Taktaközi-öntöző-főcsatorna és egyéb bodrogzugi és taktaközi csatornák, holtágak. Kedveli és leshelyként használja az ember alkotta műtárgyakat és a bedőlt fákat.
Állománynagyság (jelöléskor):	20-25 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	20-25 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állománynagyságban nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	Költését a partfalak bontása például homokbányászat okán veszélyeztetheti. Előfordulhat épületek ablaküvegeinek ütközés és közúti pusztulás a költő- és táplálkozóterületek közötti napi mozgás során. Nyári árvíz és nem megfelelő vízkormányzás esetén a Bodrogzug térsége alkalmatlanná válhat fészkelésre a faj számára.
Veszélyeztető tényezők:	E01 - Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak) – elgázolják a faj egyedeit - L F02 - Építkezés vagy átalakítás (pl. lakott területé vagy településé) meglévő városi vagy rekreációs területeken – a Tokaji-hegy löszfalainak bolygatása során sérülhetnek költőüregei - L M08 - Áradás (természetes folyamat) - M N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – M

9.

Faj neve:	Kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>) - r (szaporodó)
Írányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A kanalas réce rendszeres kisszámú költő és átvonuló főleg a Taktaközben (pl.: Nagy-Bálvány, Nagy-tó, Péchy-rét) és a Bodrogzugban (Közép-rét, Csenke). Elsősorban hínárnövényzettel gazdagon benőtt holtágak, belvizes foltok, nagyobb árvízi kiöntések fészkelője.
Állománynagyság (jelöléskor):	50 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	50 pár R (ritka)

Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a vonuló állomány nagyságban nem történt
Faj veszélyeztetettsége:	Nyári áradás esetén az árvíz által elöntött rétek és bomló növényzet eutrofizációja során felszaporodó mérgező algák, baktériumok okozhatnak némi pusztulást. Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Nyári árvíz és nem megfelelő vízkormányzás esetén a Bodrogsziget térsége alkalmatlanná válhat fészkelésre a faj számára. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat.
Veszélyeztető tényezők:	G07–Vadászat - L L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L M08 - Áradás (természetes folyamat) - M N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

Faj neve:	Kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>) - c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	Vonuláskor változatos víztesteken fordul elő, úgy, mint a Bodrog-folyó egyes szakaszai, holtágak, halastavak, csatornák, elárasztott mocsárrétek, belvizes foltok. Ilyenkor néhány százas állományai is megjelenhetnek.
Állomány nagyság (jelöléskor):	500 egyed
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	500 egyed - R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a vonuló állomány nagyságban nem történt
Faj veszélyeztetettsége:	Nyári áradás esetén az árvíz által elöntött rétek és bomló növényzet eutrofizációja során felszaporodó mérgező algák, baktériumok okozhatnak némi pusztulást. Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Nyári árvíz és nem megfelelő vízkormányzás esetén a Bodrogsziget térsége alkalmatlanná válhat fészkelésre a faj számára. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat.
Veszélyeztető tényezők:	G07–Vadászat - L L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

10.

Faj neve:	Csörgő réce (<i>Anas crecca</i>) - c (gyülekező)
-----------	---

Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A csörgő réce rendszeres és nagyszámú átvonuló, valamint kisszámú telelőfaj a tervezési terület összes síkvidéki részén található vizes élőhelyen. Ritka esetben nyáron is felbukkanhatnak nem költő egyedei. Vonuláskor változatos víztesteken fordul elő, úgy, mint a Bodrog-folyó egyes szakaszai, holtágak, halastavak, csatornák, elárasztott mocsárrétek, belvizes foltok. Télen inkább az utoljára befagyó nagyobb tavaknál és a Bodrogon fordul elő.
Állománynagyság (jelöléskor):	2000-3000 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	500-3000 egyed - C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Állománynagysága a néhány százas és néhány ezres nagyságrend között változik a költőterületeken és délebbi telelőterületeken bekövetkező változások függvényében.
Faj veszélyeztetettsége:	Őszi vonuláskor a tavak eutrofizációja során felszaporodó mérgező algák okozhatnak némi pusztulást. Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat.
Veszélyeztető tényezők:	G07–Vadászat - L L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – M

11.

Faj neve:	Tőkés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A tőkés réce rendszeres nagyszámú költő és átvonuló a terület vizes élőhelyein. Elsősorban hínárnövényzettel gazdagon benőtt holtágak, csatornák fészkelője, de akár városias környezetben vagy belvizes szántókon is költhet. Gyakorlatilag az összes nagyobb taktaközi és bodrogzugi holt medren költ.
Állománynagyság (jelöléskor):	2000 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	2000 pár - C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állománynagyságban nem történt
Faj veszélyeztetettsége:	Nyári áradás esetén az árvíz által elöntött rétek és bomló növényzet eutrofizációja során felszaporodó mérgező

	algák, baktériumok okozhatnak némi pusztulást. Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Nyári árvíz és nem megfelelő vízkormányzás esetén a Bodrogzug térsége alkalmatlanná válhat fészkelésre a faj számára.
Veszélyeztető tényezők:	G07–Vadászat – M L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L M08 - Áradás (természetes folyamat) - M N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

Faj neve:	Tőkés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>) c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	Vonuláskor változatos víztesteken fordul elő, úgy, mint a Bodrog-folyó egyes szakaszai, nagyobb taktaközi holtágak, halastavak (Tokaj), csatornák, bodrogzugi elárasztott mocsárrétek, belvizes foltok. Ilyenkor több ezres állományai is megjelenhetnek.
Állománymagyság (jelöléskor):	5000 - 10000 egyed
Állománymagyság (tervkészítéskor):	5000 - 10000 egyed – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a vonuló állománymagyságban nem történt
Faj veszélyeztetettsége:	Nyár végén és őszi vonuláskor a tavak eutrofizációja során felszaporodó mérgező algák, baktériumok okozhatnak némi pusztulást. Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére.
Veszélyeztető tényezők:	G07–Vadászat - L L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

12.

Faj neve:	Nyári lúd (<i>Anser anser</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A nyári lúd rendszeres költő, átvonuló és telelő a terület vizes élőhelyein. Elsősorban holtágak, csatornák fészkelője, de belvizes szántókon is előfordulhat. Fészket magas növényzetbe, például nádba rakja olykor laza telepekben. Rendszeresen, nagy számban költ a Bodrogzug központi

	területén található tavakon, mocsarakban (Sáros-tó, Keselyűstó, Kásod-tó, Kásod-rét, Perjés-háti-tó, Fűzes-tó, Határ-ér, Közép-rét stb.), de erős fészkelő állománya található a Taktaközben is (Borjú-szeg, Péchy-rét, Körtvélyes, Kisvirágos-dűlő, stb.)
Állományméret (jelölés):	250 pár
Állományméret (tervezési):	250-500 pár - C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A faj állománymérete mind országosan mind a térségben növekszik az utóbbi években.
Faj veszélyeztetettsége:	Nyári áradás esetén az árvíz által elöntött rétek és bomló növényzet eutrofizációja során felszaporodó mérgező algák, baktériumok okozhatnak némi pusztulást. Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Nyári árvíz és nem megfelelő vízkormányzás esetén a Bodrogszeg térsége alkalmatlanná válhat fészkelésre a faj számára. Ritkább esetben illegális vadászat előfordulhat, illetve az egyedek pusztulását okozhatják a mezőgazdaságban használt kemikáliák.
Veszélyeztető tényezők:	A08 - Gyepterület kaszálása vagy vágása - L A21 - Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban – csávázott vetőmagok okozhatnak mérgezést a faj egyedeinél – L G07–Vadászat - L L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L M08 - Áradás (természetes folyamat) - M N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

Faj neve:	Nyári lúd (<i>Anser anser</i>) - c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	Vonuláskor és teleléskor változatos víztesteken fordul elő, mint a Bodrog-folyó egyes szakaszai, holtágak, halastavak, csatornák, elárasztott mocsárrétek, belvizes foltok. Ilyenkor néhány ezres állományai is megjelenhetnek. Táplálkozó egyedei rendszeresen keresik fel a Taktaköz nagyméretű szántóit is. Legkedveltebb pihenőhelyei, éjszakázóhelyei a Bodrogszeg központi területein vannak.
Állományméret (jelölés):	2000 egyed
Állományméret (tervezési):	2000-5000 egyed - C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány mind országosan mind a térségben növekszik az

okai:	utóbbi években.
Faj veszélyeztetettsége:	Nyár végén és őszi vonuláskor a tavak eutrofizációja során felszaporodó mérgező algák, baktériumok okozhatnak némi pusztulást. Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Nyári árvíz és nem megfelelő vízkormányzás esetén a Bodrogsziget térsége alkalmatlanná válhat fészkelésre a faj számára. Fészkelőhelyének idő előtti kaszálása szintén veszélyforrás lehet. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat, illetve az egyedek pusztulását okozhatják a mezőgazdaságban használt kemikáliák.
Veszélyeztető tényezők:	A08 - Gyepterület kaszálása vagy vágása - L A21 - Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban – csávázott vetőmagok okozhatnak mérgezést a faj egyedeinél – L G07–Vadászat - L L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

13.

Faj neve:	Vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Vegyes gémtelpeken rendszeresen költ a faj a tervezési terület taktaközi részén. Szoliter fészkelő párjai szintén költenek a Taktaközben és ritkán a Bodrog menti mocsarakban is. Kolóniái terület hűek. Ha nem semmisül meg a fészkelőhely (leégés) a faj évről évre visszatér és költ az adott nádasban. Kedvelt fészkelőhelyei a szerencsi Pásztor-tó, a mezőzombori Nagy-tó, a tarcali Kis-Ökör-tó, a tiszaladányi Sulymos és Holt-Tisza egybefüggő, nagy kiterjedésű nádasában találhatóak.
Állomány nagyság (jelöléskor):	25 - 75 pár
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	30 – 75 pár C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Állomány nagyságában jelentős eltérés nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Állomány nagysága kevésbé függ az egybefüggő nádasok lététől. Fészkelőhelyének leégése esetén a térségben kisebb nádfoltokban is kialakulnak kolóniái, de a nádasok égetése, aratása, döntése nem kedvez a fajnak. Különösen a tavaszi nádtüzek miatt a tervezési területen belül állománya kissé fluktuáló.

Veszélyeztető tényezők:	<p>A02 - Mezőgazdasági művelési mód változása (kivéve lecsapolás és égetés) – a gémtelpekkel szomszédos gyepek felszántása, illetve a szomszédos szántókon magas növekedésű haszonnövények vetése nem kedvez a frissen kirepülő fiatalok számára - L</p> <p>A11 - Mezőgazdasági célú égetés – a gyepek felégetése során a tűz áterjed a faj költőtelepeinek otthont adó nádasokra is és azok leégnek – H</p> <p>A17 - Aratás és termőföldek vágása – a nád aratása során károsulhatnak fészkeik, illetve potenciális fészkelőhelyeik - M</p> <p>E04 - Repülőgépek, helikopter és egyéb nem szabadidős légi járművek útvonalai – a légi járművek különösen a kirepülés előtt álló fiókákat megijeszítik és azok kiesnek a fészkekből – L</p> <p>L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) – a túlszaporodott predátorok pl.: aranysakál, vaddisznó, stb. kárt okoznak a fészkeikben - L</p> <p>N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – a faj számára alkalmas fészkelő és táplálkozó területek lecsökkennek - M</p>
-------------------------	--

14.

Faj neve:	Bölobika (<i>Botaurus stellaris</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	<p>Vegyes gémtelpeken is rendszeresen költ a faj a tervezési terület taktaközi részén, de szoliter fészkelő párijai szintén költenek a Taktaközben és a Bodrog menti mocsarakban (Kásod-rét, Kásod-tó, Fekete-tó, Közép-rét, stb.). Kedvelt fészkelőhelyei mindazok a nagy kiterjedésű nádasok, melyek ármentesek. Így nagyobb számban költ a tervezési terület taktaközi részén. Fészkei megtalálható például a szerencsi Pásztor-tó, a mezőzombori Nagy-tó és Zsidó-tó a tarcali Kis- és Gazos-Ökör-tó, Pap-tava, Kenyész-lapos, Sark-ér, a tiszaladányi Sulymos és Holt-Tisza, stb. egybefüggő, nagy kiterjedésű nádasokban, de a tervezési terület északi Felső-Bodroghoz tartozó szakaszán is megtalálható (Molyva-oldal, Longi-legelő, stb.).</p>
Állománymagyság (jelölés):	50- 60 pár
Állománymagyság (tervkészítés):	50-60 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Állománymagyságában jelentős eltérés nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Állománymagysága kevésbé függ az egybefüggő nádasok lététől. Fészkelőhelyének leégése esetén a térségben kisebb nádfoltokban is költ, de a nádasok égetése, aratása, döntése nem kedvez a fajnak. Különösen a tavaszi nádtüzek

	veszélyeztetik.
Veszélyeztető tényezők:	<p>A02 - Mezőgazdasági művelési mód változása (kivéve lecsapolás és égetés) – a gémtelepekkel szomszédos gyepek felszántása, illetve a szomszédos szántókon magas növekedésű haszonnövények vetése nem kedvez a frissen kirepülő fiatalok számára - L</p> <p>A11 - Mezőgazdasági célú égetés – a gyepek felégetése során a tűz áterjed a faj költőtelepeinek otthont adó nádasokra is és azok leégnek – H</p> <p>A17 - Aratás és termőföldek vágása – a nád aratása során károsulhatnak fészkeik, illetve potenciális fészkelőhelyeik - M</p> <p>E04 - Repülőgépek, helikopter és egyéb nem szabadidős légi járművek útvonalai – a légi járművek különösen a kirepülés előtt álló fiókákat megijeszítik és azok kiesnek a fészkekből – L</p> <p>L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) – a túlszaporodott predátorok pl.: aranysakál, vaddisznó, stb. kárt okoznak a fészekaljokban - L</p> <p>N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – a faj számára alkalmas fészkelő és táplálkozó területek lecsökkennek - M</p>

15.

Faj neve:	Uhu (<i>Bubo bubo</i>) – p (állandó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Az uhu a tervezési terület Tokaji-hegyre eső részén költ felhagyott kőbányák (Binét, Murat-völgyi, Ördög-bánya) sziklapárányain. Táplálékát leginkább a madárvédelmi terület síkvidéki részeiről, a Taktaközből és a Bodrogzugból szerzi. Kis számban, de stabilan költ a Natura 2000 területen, illetve több pár költ a terület határához közel működő és felhagyott bányákban. Költési időszakon kívül a fiatalok, illetve a kóborló idősebb példányok is szívesen pihennek a tervezési terület Kopasz-hegyen található vegyes fafajú erdeiben.
Állományméret (jelöléskor):	5-10 pár
Állományméret (tervkészítéskor):	3-5 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A faj jelöléskor sem költött nagyobb egyedszámban a területen. Valós állományméret változás nem történt, a korábbi túlbecsült szám javítása miatt csökkent az állományméretre vonatkozó érték.
Faj veszélyeztetettsége:	A fajra nézve legnagyobb veszélyt a táplálékának számítató vándorpatkány mérgezése, az elektromos vezetékek és oszlopok áramütése, az azokkal történő ütközések és a közúti gázolások jelentik. A tervezési területen kismértékben veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:	<p>A21 – Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban – rágcsálóirotó szerek használata miatt a zsákmányállatokon keresztül mérgezés következhet be - M</p> <p>A23 - Egyéb, kártevők elleni védelem alkalmazása (kivéve talajművelés) a mezőgazdaságban - M</p> <p>C01 - Ásványkitermelés (pl. kőzet, érc, kavics, homok, kagyló) – L</p> <p>D06 - Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) - M</p> <p>E01 - Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak) - M</p>
-------------------------	--

Faj neve:	Uhu (<i>Bubo bubo</i>) - c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Lásd: 15. pont táblázata.
Állománynagyság (jelöléskor):	5-10 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	5-10 egyed – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a kóborló egyedekre vonatkozó állománynagyságban nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	A fajra nézve legnagyobb veszélyt a táplálékának számító vándorpatkány mérgezése, az elektromos vezetékek és oszlopok áramütése, az azokkal történő ütközések és a közúti gázolások jelentik. A tervezési területen kismértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<p>A21 – Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban – rágcsálóirotó szerek használata miatt a zsákmányállatokon keresztül mérgezés következhet be - M</p> <p>A23 - Egyéb, kártevők elleni védelem alkalmazása (kivéve talajművelés) a mezőgazdaságban - M</p> <p>C01 - Ásványkitermelés (pl. kőzet, érc, kavics, homok, kagyló) – L</p> <p>D06 - Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) - M</p> <p>E01 - Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak) - M</p>

16.

Faj neve:	Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.

Faj előfordulásai a területen:	A faj jelentős számban táplálkozik a tervezési terület gyepes élőhelyein, azonban fészkei csak igen kis számban találhatóak meg (Tokaj, Tiszaladány) a Natura 2000 terület határain belül, mivel azokat a települések belterületén építi, a tervezési területen kívül.
Állománynagyság (jelöléskor):	140 - 160 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	140 – 160 pár – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A bár a faj kis számban költ a területen a fészkelőhelyeit teljesen körül öleli a tervezési terület, így a revírek részét képezi. Ezért az SDF adatlapon található 140-160 szaporodó párhoz képest jelentős változás az állománynagyságban nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj egyedeire legnagyobb veszélyt a táplálkozó területeknek számító gyepes beszántása, beerdősülése jelenti. Kisebb mértékben veszélyezteti a villamoshálózat vezetékai, oszlopai okozta áramütés és a vezetékekkel való ütközés. Aszályos években alacsony lehet a költési siker és magas a fióka mortalitás.
Veszélyeztető tényezők:	A01 - Mezőgazdasági művelés alá vonás (kivéve lecsapolás és égetés) - belvizes foltok beszántása a táplálkozó területeinek csökkenését okozza - L A06 - Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése) - táplálkozó területeinek csökkenését okozza - L D06 - Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek)–M L02 - Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás) - M N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - L

17.

Faj neve:	Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj rendszeres kisszámú fészkelő a tervezési terület Bodrog menti részegységeiben. Teljesen hiányoznak költőpárjai a Taktaköz területéről, a Tokaji-hegyen rendszertelenül költ egy-egy pár a tervezési területen belül található felhagyott bányák sziklaparkányain (Binét, Murat-völgyi bánya). Fészkeit idős állományú, zavartalan ligeterdőkben építi. Kedvelt fészkelőhelyei a Long-erdő és a Bodrogolaszi határában

	található Szőlőske területén található erdők. Tavasszal és ősszel változó számban vonul át a Bodrogzug háborítatlan területein. Egyes években augusztus-szeptember hónapokban százas nagyságrendű csapatai is összeverődnek.
Állomány nagyság (jelöléskor):	8- 10 pár
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	8-10 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állomány nagyságban nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	A fajt leginkább a fészkelési időszak elején az ember jelenléte zavarja, ezért fészkelési sikerét veszélyeztetik az erdőgazdálkodási munkák, illetve a vízi és szárazföldi turizmus. Szintén nem kedvez számára az idős erdők véghasználata.
Veszélyeztető tényezők:	B06 – Fakitermelés – melynek következtében csökkenhet az erdőkben az idős, odvas fák száma - H B08 – Idős fák eltávolítása - H B10 – Illegális fakitermelés - L B21 - Mechanikai növényvédelmi módszerek erdészeti alkalmazása, kivéve a lombkoronaszint ritkítását – az erdőápolási tevékenység hatására megnövekvő emberi jelenlét a faj költését zavarja - M D06 – Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) – áramütés és ütközés közvetlenül veszélyezteti az egyedeket - L F07 – Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek – a turisták turistautakon kívüli megjelenése, siklóernyőzés a faj költését zavarja - L

Faj neve:	Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>) - c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Lásd: 17. pont táblázata
Állomány nagyság (jelöléskor):	C (gyakori)
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	50-500 egyed – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a vonuló állomány nagyságban nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	A gyepterületek beerdősülése miatt csökkenek a faj pihenőterületei.
Veszélyeztető tényezők:	F07 – Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek – a

	<p>turisták turistautakon kívüli megjelenése a faj költségét zavarja– L L02 - Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás) - H</p>
--	--

18.

Faj neve:	Barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj rendszeres és stabil fészkelő faj a területen. A Taktaközben nagyobb állomány nagysága található, mivel a fészkeléséhez szükséges nádasok nagyobb területi kiterjedésben találhatóak ott, valamint ármentesített terület. Szinte minden nagyobb kiterjedésű nádasban fészkel. Gyakran költ gémtelpek közelében is. A Bodrog menti mocsarak területén is fészkel, azonban ott állomány nagysága jobban függ a csapadékviszonyoktól.
Állomány nagyság (jelöléskor):	50- 70 pár
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	50 – 70 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a vonuló állomány nagyságban nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	Állomány nagysága függ az egybefüggő nádasok lététől. Fészkelőhelyének leégése esetén elpusztulhatnak fészkelőhelyei, ezért a nádasok égetése, aratása, döntése nem kedvez a fajnak. A Taktaközben a tavaszi nádtüzek, a Bodrogzugban az áradások következtében állománya kissé fluktuáló.
Veszélyeztető tényezők:	A11 - Mezőgazdasági célú égetés – a gyepek felégetése során a tűz áttérjed a faj fészkelőhelyét jelentő nádasokra is és azok leégnek – H A17 - Aratás és termőföldek vágása – a nád aratása során károsulhatnak fészkelőhelyek, illetve potenciális fészkelőhelyek - M L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) – a túlszaporodott predátorok pl.: aranysakál, vaddisznó, stb. kárt okoznak a fészkelőhelyekben - L

19.

Faj neve:	Haris (<i>Crex crex</i>) - r (szaporodó)
-----------	---

Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj jelenléte a tervezési terület határain belül nagyban függ az adott év csapadékviszonyaitól. Csapadékos tavasz és koranyár esetén a Bodrogon levonuló árhullámok akár teljesen kiszoríthatják a faj egyedeit a területről, míg optimális csapadékviszonyok és vízjárás esetén jelentős számban költ a tervezési terület Bodrog menti üde gyepeiben. Kedveli a Bodrog bal partján található Peretke, Disznószállás, Kis-telek, Sárai-zug, Bodrog-köz dűlőket, de rendszeresen költ a jobb parti Pap-tó-hát területén is. A tervekészítés évében legnagyobb számban a Long-erdő környéki gyepekben költött (pl.: Molyva-oldal, Úrbéri-legelő, Ronyva-köz). Kis számban a Taktaközben is megjelennek fészkelő egyedek (pl.: Mezőzombor-Sár-rét).
Állománynagyság (jelöléskor):	20- 60 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	20- 60 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állománynagyságban nem történt, de állománya fluktuáló.
Faj veszélyeztetettsége:	Leginkább az élőhelyét jelentő gyepek kezelése, vagy nem kezelése veszélyezteti. Kezelés során lekaszállhatják a tojásokon ülő madarakat, a tojásos fészekaljkat vagy a fiókákat. Legeltetés során szintén károsulhat a számára kedvező élőhely. A gyepek kezeletlen állapotban tartása során élőhelyük záródik, becserjésedik beerdősül. Ennek egyik legfontosabb okozója az észak-amerikai eredetű gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) terjedése.
Veszélyeztető tényezők:	A06 – Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése) – élőhelye eltűnik - H A08 - Gyepterület kaszálása vagy vágása – a nem megfelelő helyen és időben végzett kaszálás során károsodhatnak a faj fészekaljai, egyedei - M A09 - Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés – megszűnik a magas növekedésű, megfelelő takarást biztosító vegetáció élőhelyén - L I02 - Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül) - H L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás). -A területen az immunizálás következtében a természetesnél nagyobb egyedszámban jelenlevő szörmés ragadozók és a mesterségesen etetett vaddisznó megtalálják és elpusztítják a faj fészekaljait - M

Faj neve:	Nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Vegyes gémtelepeken rendszeresen és nagy számban költ a tervezési terület taktaközi részén. Kolóniái váltakozó nagyságban és szinte minden évben más-más nádasokban, alakulnak ki. Kedvelt fészkelőhelyei a szerencsi Pásztor-tó, a mezőzombori Nagy-tó, a tarcali Kis-Ökör-tó, a tiszaladányi Sulymos egybefüggő, nagy kiterjedésű nádasában és tiszaladányi Holt-Tisza úszólápjának bokorfüzeiseiben találhatóak. Táplálkozó területként a teljes tervezési területet használja.
Állománynagyság (jelöléskor):	200- 250 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	40 – 400 pár – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A faj rendkívül érzékeny a tavaszi nádtüzekre. Amennyiben a fészkelőhelyek leégnek, állománynagysága akár 50 pár alá zsugorodhat. Azokban az években, amikor a nádasok lábbon maradnak és avas nádasok is kialakulnak több száz pár fészkel a területen.
Faj veszélyeztetettsége:	Állománynagysága nagyban függ az egybefüggő nádasok lététől, melyek méretéhez, meglétéhez köthető az aktuálisan a területen fészkelő párok száma. A nádasok égetése, aratása, döntése nem kedvez a fajnak. Különösen a tavaszi nádtüzek miatt a tervezési területen belül állománya fluktuáló.
Veszélyeztető tényezők:	A02 - Mezőgazdasági művelési mód változása (kivéve lecsapolás és égetés) – a gémtelepekkel szomszédos gyepek felszántása, illetve a szomszédos szántókon magas növekedésű haszonnövények vetése nem kedvez a frissen kirepülő fiatalok számára - L A11 - Mezőgazdasági célú égetés – a gyepek felégetése során a tűz áterjed a faj költőtelepeinek otthont adó nádasokra is és azok leégnek – H A17 - Aratás és termőföldek vágása – a nád aratása során károsulhatnak fészkeik, illetve potenciális fészkelőhelyeik - M E04 - Repülőgépek, helikopter és egyéb nem szabadidős légi járművek útvonalai – a légi járművek különösen a kirepülés előtt álló fiókákat megijeszítik és azok kiesnek a fészkekből – L L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) – a túlszaporodott predátorok pl.: aranysakál, vaddisznó, stb. kárt okoznak a fészkealjokban - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – a faj számára alkalmas fészkelő és táplálkozó területek lecsökkennek - M

21.

Faj neve:	Sárszalonka (<i>Gallinago gallinago</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	Mocsaras, zsombékos növényzetben fészkel mocsárréteken vagy nagyobb víztestek sásos szegélyében. Olykor mezőgazdasági területeken kialakuló belvizes foltokban is költ. Költése a Taktaközben (pl.: mezőzombori Sár-rét) és a Bodrogfolyó árterében (különösen a Bodrogzug magasabban fekvő, peremterületein egyaránt előfordul. Néhány százas vagy ezres nagyságrendben rendszeresen átvonul, amikor sokféle vizes élőhelyen felbukkanhat.
Állomány nagyság (jelölés):	0-50 pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	0-50 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állományváltozás tendenciái pontosan nem ismertek, kis számban szórványosan költ a területen az arra alkalmas csapadékos években, azonban nyári áradásos években a Bodrogzug területéről teljesen kiszorul.
Faj veszélyeztetettsége:	Költését a mocsarak kiszáradása, belvizes foltok beszántása, idő előtti kaszálás és a túlszaporodott ragadozók (pl.: róka, borz) veszélyeztetheti. Nyári árvíz és nem megfelelő vízkormányzás esetén a Bodrogzug térsége alkalmatlanná válhat fészkelésre a faj számára.
Veszélyeztető tényezők:	A01 - Mezőgazdasági művelés alá vonás (kivéve lecsapolás és égetés): belvizes foltok beszántása - L A08 - Gyepterület kaszálása vagy vágása - L A31 - Lecsapolás mezőgazdasági művelés alá vonás céljából - L L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás): fészekpredáció például róka, borz, dolmányos varjú által - H M08 - Áradás (természetes folyamat) - M N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

22.

Faj neve:	Daru (<i>Grus grus</i>) - c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A daru rendszeres nagyszámú átvonuló és kisszámú telelőfaj a teljes területen. Ritka esetben nyáron is felbukkannak kóborló

	egyedei. Elsősorban nyílt területeken, gyepeken, mocsárréteken belvizes foltokon, mezőgazdasági területeken tartózkodik.
Állománymagyság (jelöléskor):	2000-3000 egyed
Állománymagyság (tervkészítéskor):	2000-3000 egyed – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Állománymagysága a néhány száz és néhány ezres nagyságrend között változik a költőterületeken és délebbi telelőterületeken bekövetkező változások függvényében.
Faj veszélyeztetettsége:	Aszályos években kevesebb elárasztott sekély terület állhat rendelkezésére, ahol éjszakázni tud. Kedveli a különféle gabonákat, így az őszi és tavaszi vetések során mérgezéseket okozhatnak a csávázott vetőmagok.
Veszélyeztető tényezők:	A06 -Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése) - cserjésedés miatt a nyílt területek megszűnése – L A21 - Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban – csávázott vetőmagok okozhatnak mérgezést a faj egyedeinél – L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - L

23.

Faj neve:	Törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Vegyes gémtelpeken rendszeresen költ a faj a tervezési terület taktaközi részén, illetve szoliter fészkelő párjai szintén költnek a Taktaközben és a Bodrog menti mocsarakban (Kásod-tó, Fekete-tó, Perjés-háti-tó, stb.). Kedvelt fészkelőhelyei mindazok a nádasok, melyek ármentesek. Így az állomány túlnyomó többsége a tervezési terület taktaközi részén költ. Fészkel például a szerencsi Pásztor-tó, a mezőzombori Nagy-tó és Zsidó-tó a tarcali Kis- és Gazos-Ökör-tó, Kenyész-lapos, Hódos-tó, a tiszaladányi Sulymos és Holt-Tisza, stb. egybefüggő, nagy kiterjedésű nádasában, de előfordul a csatornákat kísérő szélesebb nád sávokban is.
Állománymagyság (jelöléskor):	100- 120 pár
Állománymagyság (tervkészítéskor):	100-120 pár – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állománymagyságban nem tapasztalható.

Faj veszélyeztetettsége:	Állománynagysága kevésbé függ az egybefüggő nádasok lététől. Fészkelőhelyének leégése esetén a térségben kisebb nádfoltokban is költ, de a nádasok égetése, aratása, döntése nem kedvez a fajnak. Különösen a tavaszi nádtüzek veszélyeztetik.
Veszélyeztető tényezők:	A11 - Mezőgazdasági célú égetés – a gyepek felégetése során a tűz áterjed a faj költőtelepeinek otthont adó nádasokra is és azok leégnek – H A17 - Aratás és termőföldek vágása – a nád aratása során károsulhatnak fészkeik, illetve potenciális fészkelőhelyeik - M E04 - Repülőgépek, helikopter és egyéb nem szabadidős légi járművek útvonalai – a légi járművek különösen a kirepülés előtt álló fiókákat megijeszítik és azok kiesnek a fészkekből – L L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) – a túlszaporodott predátorok pl.: aranysakál, vaddisznó, stb. kárt okoznak a fészkealjokban - L

24.

Faj neve:	Barna kánya (<i>Milvus migrans</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A barna kánya kisszámú költőfaj a területen. Zömében a Bodrogot kísérő kisebb-nagyobb kiterjedésű ártéri erdőkben költ, gallyfészket minden évben felújítja, ismétlődően használja. A Bodrogmenti erdőkben fészkel (pl.: Olaszliszka, Vajdáccka határában) és a környező gyepeken, nyíltabb területeken vadászik. Vonuló faj, amely csak költési időszakban található a területen, a telet Afrikában tölti.
Állománynagyság (jelöléskor):	5-6 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	5-6 pár R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állománynagyságban nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj egyedeit kismértékben veszélyezteti az elektromos hálózat okozta áramütés. Aszályos években alacsony lehet a költési siker és magas a fióka mortalitás. A költésnek helyet adó erdőt esetleg letermelhetik, amennyiben a fészkek korábban ismeretlen volt, vagy amennyiben illegális fakitermelés történik.
Veszélyeztető tényezők:	B06 - Fakitermelés (kivéve tarvágás) - L B10 - Illegális fakitermelés - L B09 - Előregedett erdők csökkentését célzó erdőkezelés - L D06 - Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) - L

	N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - L
--	---

25.

Faj neve:	Kanalasgém (<i>Platalea leucorodia</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A kanalasgém rendszeres, de kisszámú fészkelő faj a taktaközi vegyes gémtelepeken. Kolóniái váltakozó nagyságban és szinte minden évben más-más nádasokban, alakulnak ki. Leggyakrabban a tiszaladányi Sulymos egybefüggő, nagy kiterjedésű nádasában költ, de fészkelése ismert a szerencsi Pásztor-tó, a mezőzombori Nagy-tó és a tarcali Kis-Ökör-tó területéről is. Táplálkozó területként a teljes tervezési terület használja.
Állománynagyság (jelöléskor):	20- 30 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	5 - 25 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	A faj rendkívül érzékeny a tavaszi nádtüzekre. Amennyiben a fészkelőhelyek leégnek, állománynagysága akár 5 pár alá zsugorodhat. Azokban az években, amikor a nádasok lábbon maradnak és avas nádasok is kialakulnak az állománynagyság 25-30 pár.
Faj veszélyeztetettsége:	Állománynagysága nagyban függ az egybefüggő nádasok lététől, melyek méretéhez, meglétéhez köthető az aktuálisan a területen fészkelő párok száma. A nádasok égetése, aratása, döntése nem kedvez a fajnak. Különösen a tavaszi nádtüzek miatt a tervezési területen belül állománya fluktuáló.
Veszélyeztető tényezők:	A02 - Mezőgazdasági művelési mód változása (kivéve lecsapolás és égetés) – a gémtelepekkel szomszédos gyepek felszántása, illetve a szomszédos szántókon magas növekedésű haszonnövények vetése nem kedvez a frissen kirepülő fiatalok számára - L A11 - Mezőgazdasági célú égetés – a gyepek felégetése során a tűz áttérjed a faj költőtelepeinek otthont adó nádasokra is és azok leégnek – H A17 - Aratás és termőföldek vágása – a nád aratása során károsulhatnak fészkeik, illetve potenciális fészkelőhelyeik - M E04 - Repülőgépek, helikopter és egyéb nem szabadidős légi járművek útvonalai – a légi járművek különösen a kirepülés előtt álló fiókákat megijeszítik és azok kiesnek a fészkekből – L L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) – a túlszaporodott predátorok pl.: arany sakál, vaddisznó, stb. kárt okoznak a fészkelekjában - L

	N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – a faj számára alkalmas fészkelő és táplálkozó területek lecsökkennek - M
--	--

26.

Faj neve:	Feketenyakú vöcsök (<i>Podiceps nigricollis</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A feketenyakú vöcsök kisszámú költőfaj a területen, elsősorban a Bodrogsziget központi, háborítatlan tavain, mocsaraiban, például a Határ-éren, vagy a Kis-Kovács-tavon. A sekély, de nyílt vízfelszínnel rendelkező holtágak és csatornák jelentik költő és táplálkozó területét. Fészket lebegő hínárnövényzetre rakja. Elvonul, a területen kis számban más országokból érkező egyedek is átvonulnak.
Állomány nagyság (jelölés):	30 pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	5-10 pár - R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A fajt a tervek készítése évében nem észleltük, nem ismertek korábbi évekből sem telepei, csak szórvány adatai vannak. Vélhetően a szerzőkhöz hasonlóan nem kedvez számára a tavak és mocsarak körül felnövekvő fásszárú vegetáció, illetve az aszályos időszakok és a kolokán (<i>Stratiotes aloides</i>) tömeges jelenléte.
Faj veszélyeztetettsége:	Nyár végén vagy őszi vonuláskor a tavak eutrofizációja során felszaporodó mérgező algák, baktériumok okozhatnak némi pusztulást. A fajt erősen veszélyezteti a fészkelőhelyeinek számító víztestek parti zónájának beerdősülése, illetve a globális klímaváltozáshoz is köthető aszályos tavaszi időszakok kialakulása.
Veszélyeztető tényezők:	I02 - Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül) – a vizes élőhelyeken terjedő fásszárúak (<i>Amorpha fruticosa</i> , <i>Fraxinus pennsylvanica</i>) körülzárják a faj költőhelyeit - H I04 - Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok – a kolokán (<i>Stratiotes aloides</i>) előbbi okok és az árvizek hiánya miatt nem tud a fészkelőhelyekről kijutni, így felhalmozódik, megszüntetve a faj fészkelőhelyeit – H L02 - Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás) - a vizes élőhelyeken terjedő őshonos fásszárúak (<i>Salix</i> és <i>Populus</i> fajok) körülzárják a faj költőhelyeit - H L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás

	következtében - M N09 - Egyéb változások az abiotikus viszonyokban a klímaváltozás következtében – az árvizek hiánya miatt nem alakul ki megfelelő mennyiségű és minőségű költőhely - M
--	--

27.

Faj neve:	Kis vízicsibe (<i>Porzana parva</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Tavak, csatornák nádasaiban költ elsősorban a Taktaközben, de a Bodrogzugban is megtalálható, például a Long-éren. A Taktaközben jellegzetes, élőhelyét jelentik a Taktaközi-öntöző-főcsatorna vízrendszerének kisebb-nagyobb úszó növényzet alkotta parti sávjai, szigetei. Nagyobb számban fordul elő a tarcali Kenyész-lapason is.
Állománynagyság (jelöléskor):	100 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	100 pár – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állománynagyságban nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	A kis vízicsibét veszélyezteti a költési időszakban történő nádégetés, valamint a vízszint hirtelen ingadozása, ezért aszályos években állománya visszaszorulhat. Nyári áradások esetén a Bodrogzug térségéből teljesen kiszorulhat.
Veszélyeztető tényezők:	A11- Mezőgazdasági célú égetés - M M08 - Áradás (természetes folyamat) - M N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - H

28.

Faj neve:	Pettyes vízicsibe (<i>Porzana porzana</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Mocsaras, zsombékos, sásos növényzetben fészkel mocsárréteken, magassásosokban, pántlikafüvesekben vagy nagyobb víztestek harmatkásás szegélyében. Költése inkább a Bodrogzugban fordul elő, de a faj ott sem gyakori. Jellegzetes előfordulási helyei a Kásod-rét és a Zsaró-ér melletti Csónahodró-köz.

Állománynagyság (jelöléskor):	90 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	0 - 50 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Állománya valószínűleg nem változott lényegesen a területen, de a tervkészítés évében és azt megelőző célzott felmérések, éjszakai adatgyűjtések során nem igazolódott a száz pár körüli állománynagyság. Vélhetően állománya csak néhány tíz párból áll. Nyári áradásos években a faj teljesen kiszorulhat a Bodrog hullámteréből.
Faj veszélyeztetettsége:	A pettyes vízicsibe költését a mocsarak kiszáradása, sásos vegetáció idő előtti kaszálása, valamint a vízszint hirtelen ingadozása veszélyeztetheti. Aszályos években állománya visszaszorulhat. Nyári árvíz és nem megfelelő vízkormányzás esetén a Bodrogzug térsége alkalmatlanná válhat fészkelésre a faj számára.
Veszélyeztető tényezők:	A08 - Gyepterület kaszálása vagy vágása - L A33 - A vízháztartás vagy a víztestek fizikai módosítása mezőgazdasági célból (kivéve gátak létesítése és működtetése) - M M08 - Áradás (természetes folyamat) - M N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - H

29.

Faj neve:	Kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A kis vöcsök gyakori költőfaj a területen a Bodrogzugban, Bodrog ártérben és a Taktaközben egyaránt. Inkább mélyvízű, nyílt vízfelszínnel rendelkező holtágak és csatornák jelentik költő és táplálkozó területét, ahol szinte minden alkalmas víztesten megtalálható. Fészket lebegő hínárnövényzetre rakja. Elvonul, a területen más országokból érkező egyedek is átvonulnak néhány százasa, vagy akár ezres nagyságrendben. Kis számban át is telel, elsősorban nagyobb tavakon és a Bodrog-folyón.
Állománynagyság (jelöléskor):	300 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	300 pár C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állománynagyságban nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Nyár végén vagy őszi vonuláskor a tavak eutrofizációja során

	felszaporodó mérgező algák, baktériumok okozhatnak némi pusztulást. Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére.
Veszélyeztető tényezők:	L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

Faj neve:	Kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>) - c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	Lásd: 29. pont táblázata.
Állománymagyság (jelöléskor):	1000 egyed
Állománymagyság (tervkészítéskor):	1000 egyed - C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állománymagyságban nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	Nyár végén vagy őszi vonuláskor a tavak eutrofizációja során felszaporodó mérgező algák okozhatnak némi pusztulást. Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére.
Veszélyeztető tényezők:	L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

30.

Faj neve:	Réti cankó (<i>Tringa glareola</i>) - c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Néhány százas nagyságrendben rendszeresen átvonul, amikor sokféle vizes élőhelyen felbukkanhat bárhol a területen. Leginkább tavak szegélyében, árvízi kiöntéseken és belvizes foltokon fordul elő. Nagyobb egyedszámban vonul át a Bodrogsziget területén, de a Taktaköz és a Bodrog menti északi egységein is jellemző faj vonuláskor.
Állománymagyság (jelöléskor):	500 egyed
Állománymagyság (tervkészítéskor):	500 egyed - C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a vonuló állománymagyságban nem történt.

Faj veszélyeztetettsége:	Őszi vonuláskor a tavak eutrofizációja során felszaporodó mérgező algák okozhatnak némi pusztulást. Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére.
Veszélyeztető tényezők:	L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

31.

Faj neve:	Fülemülesitke (<i>Acrocephalus melanopogon</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A fülemülesitke nádasokhoz kötődő, kisszámú fészkelő a tervezési területen. A fészkelő állomány túlnyomó része a Taktaköz nagyobb nádasaihoz kötődik, de csak azokban a nádasokban fordul elő, ahol a keskenylevelű gyékény is nagyobb arányban megtalálható. Így jellemzően a Taktaközi-öntöző-főcsatorna vízrendszerét kísérő mocsári, parti vegetációban, költ és legstabilabb állománya a Kenyesz-tavon található. Egy-egy pár költ a Bodrogzug területén is.
Állománynagyság (jelöléskor):	20- 25 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	20 – 25 pár - R(ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állománynagyságban nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj fészkelőit veszélyezteti a költési időszakban történő nádégetés.
Veszélyeztető tényezők:	A11 – Mezőgazdasági célú égetés – a gyepék égetése során a tűz áterjed a fészkelőhelyét jelentő nádasokra is - M

32.

Faj neve:	Billegetőcankó (<i>Actitis hypoleucos</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	Leginkább erdővel szegélyezett nagyobb víztestek mentén fészkel, kövesebb, kavicsosabb szakaszokon. A területen a Bodrog-folyó mentén költ. Néhány százas nagyságrendben rendszeresen átvonul, elsősorban szintén a Bodrog mentén. Vonuláskor sokféle vizes élőhelyen felbukkanhat, mint például a Taktaköz és a Bodrogzug belvizek és árvizek után megmaradó iszapos partú kisvizei.

Állománynagyság (jelöléskor):	3-5 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	15-20 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az utóbbi években és a tervkészítés évében történt adatgyűjtések, adatelemzések a jelöléskorinál nagyobb állománynagyság jelenlétét igazolják. Valós változás az állománynagyságban vélhetően nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	Elsősorban a túlszaporodott ragadozók (pl.: róka, dolmányos varjú) veszélyeztetheti. Nyári árvíz és nem megfelelő vízkormányzás esetén a Bodrogzug térsége fészkelésre alkalmatlanná válhat a faj számára.
Veszélyeztető tényezők:	L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) - fészekpredáció például róka, borz, dolmányos varjú által - M M08 - Áradás (természetes folyamat) - M

Faj neve:	Billegetőcankó (<i>Actitis hypoleucos</i>) - c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	Maximum százas nagyságrendben rendszeresen átvonul, elsősorban a Bodrog mentén, de vonuláskor sokféle egyéb vizes élőhelyen is felbukkanhat, mint például a Taktaköz és a Bodrogzug belvizek és árvizek után megmaradó iszapos partú kisvizei.
Állománynagyság (jelöléskor):	100 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	100 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a vonuló állománynagyságban nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	Elsősorban a túlszaporodott ragadozók (pl.: róka, dolmányos varjú) veszélyeztetheti. Nyári árvíz és nem megfelelő vízkormányzás esetén a Bodrogzug térsége fészkelésre alkalmatlanná válhat a faj számára.
Veszélyeztető tényezők:	L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) - fészekpredáció például róka, borz, dolmányos varjú által - M M08 - Áradás (természetes folyamat) - M

33.

Faj neve:	Kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>) - r (szaporodó)
-----------	--

Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A kendermagos réce rendszeres kisszámú költő és átvonuló főleg a Taktaközben, például a Kenyész-tó-laposon, a tarcali Nagy- és Kis-Sulymos-tavon, a Kengyel-tavon, stb. valamint a Bodrogzug nagyobb morotváiban. Elsősorban hínárnövényzettel gazdagon benőtt holtágak fészkelője. Vonuláskor változatos víztesteken fordul elő, úgy, mint a Bodrog-folyó egyes szakaszai, holtágak, halastavak, csatornák, elárasztott mocsárrétek, belvizes foltok. Évente néhány száz egyed vonul át a területen.
Állomány nagyság (jelölés):	5-10 pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	5-10 pár R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állomány nagyságban nem történt
Faj veszélyeztetettsége:	Nyár végén és őszi vonuláskor a tavak eutrofizációja során felszaporodó mérgező algák, baktériumok okozhatnak némi pusztulást. Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Nyári árvíz és nem megfelelő vízkormányzás esetén a Bodrogzug térsége alkalmatlanná válhat fészkelésre a faj számára. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat.
Veszélyeztető tényezők:	G07–Vadászat - L L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L M08 - Áradás (természetes folyamat) - M N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

34.

Faj neve:	Nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>) - c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A nagy lilik nagyszámú rendszeres átvonuló és telelő a terület vizes élőhelyein és mezőgazdasági területein. Ilyenkor változatos típusú, de mindig nagyobb kiterjedésű víztesteken fordul elő, mint a Bodrog-folyó nyitottabb szakaszai, holtágak, halastavak, elárasztott mocsárrétek, belvizes foltok. A bodrogzugi Határ-ér, Sáros-tó és Keselyűs-tó környéke jellemző gyülekezőhelye. A szárazföldön lekaszált réteken és agrárterületeken táplálkozik, például őszi búzán.
Állomány nagyság (jelölés):	2000
Állomány nagyság (tervkészítés):	2000-5000 egyed - C (gyakori)

Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány mind országosan mind a térségben növekszik az utóbbi években.
Faj veszélyeztetettsége:	Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Ritkábban az egyedek pusztulását okozhatják a mezőgazdaságban használt kemikáliák.
Veszélyeztető tényezők:	A21 - Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban – csávázott vetőmagok okozhatnak mérgezést a faj egyedeinél – L L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

35.

Faj neve:	Kis lilik (<i>Anser erythropus</i>) - c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A kis lilik igen ritka kóborló, amely nagy lilikkel, esetleg más ludakkal egy csapatban jelenhet meg a tervezési területen. Ilyenkor változatos típusú, de mindig nagyobb kiterjedésű víztesteken fordul elő, mint a Bodrog-folyó nyitottabb szakaszai, holtágak, halastavak, elárasztott mocsárterek, belvizes foltok. Szárazföldön jellemzően lekaszált réteken és agrárterületeken táplálkozik, például őszi búzán. Az elmúlt években és a tervekészítés évében nem került észlelésre a faj.
Állomány nagyság (jelöléskor):	R (ritka)
Állomány nagyság (tervekészítéskor):	0-1 egyed - V (nagyon ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány nagyság változásának tendenciáiról nincsenek információk.
Faj veszélyeztetettsége:	Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Ritkábban az egyedek pusztulását okozhatják a mezőgazdaságban használt kemikáliák.
Veszélyeztető tényezők:	A21 - Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban – csávázott vetőmagok okozhatnak mérgezést a faj egyedeinél – L L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

36.

Faj neve:	Vetési lúd (<i>Anser fabalis</i>) - c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A vetési lúd kisszámú rendszertelen átvonuló és telelő a terület vizes élőhelyein és mezőgazdasági területein. Ilyenkor változatos víztesteken fordulhat elő, mint a Bodrog-folyó egyes szakaszai, holtágak, halastavak, elárasztott mocsárrétek, belvizes foltok, nagyobb kiterjedésű vizek. Szárazföldön jellemzően lekaszált réteken és agrárterületeken táplálkozik, például őszi búzán.
Állománymagyság (jelöléskor):	0-1500 egyed
Állománymagyság (tervkészítéskor):	0-250 - R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány mind országosan mind a térségben csökken az utóbbi években.
Faj veszélyeztetettsége:	Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Ritkábban az egyedek pusztulását okozhatják a mezőgazdaságban használt kemikáliák.
Veszélyeztető tényezők:	A21 - Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban – csávázott vetőmagok okozhatnak mérgezést a faj egyedeinél – L L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

37.

Faj neve:	Parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>) – p (állandó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj a tervezési terület taktaközi részén költ. A tervekészítés évében két pár költése ismert (Tarcal – Habinai-dűlő, Tiszaladány – Tölgyes-girind). Korábban a Long-erdőben is volt fészkelése. Táplálkozó és kóborló egyedei a teljes tervezési területen előfordulnak.
Állománymagyság (jelöléskor):	1- 3 pár
Állománymagyság (tervkészítéskor):	1 – 3 pár - V (nagyon ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állománymagyságban nem történt.

Faj veszélyeztetettsége:	A faj költési sikerét közepes mértékben veszélyezteti az emberi jelenlét. A tavaszi gyepégetések során a tűz áterjedhet a fészkelőhelyet jelentő fákra, elpusztítva azokat. Táplálékán keresztül másodlagos, vagy közvetlen mérgezések is veszélyeztethetik az egyes egyedeket. Az elektromos hálózat vezetékai és tartószerkezetei áramütéssel sérülést és pusztulást okozhatnak.
Veszélyeztető tényezők:	A11 - Mezőgazdasági célú égetés – L A21 - Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban - M D06 - Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) – M G13 - Állatok mérgezése (kivéve ólommérgezés) - M H08 - Egyéb emberi beavatkozások és zavarások - M L02 - Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás) – táplálkozó területei csökkennek – M

Faj neve:	Parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>) - c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Lásd: 37. pont táblázata
Állománynagyság (jelöléskor):	2 - 5egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	2 - 5 egyed – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a kóborló egyedek állománynagyságában nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	Táplálékán keresztül másodlagos, vagy közvetlen mérgezések veszélyeztethetik az egyes egyedeket. Az elektromos hálózat vezetékai és tartószerkezetei áramütéssel sérülést és pusztulást okozhatnak.
Veszélyeztető tényezők:	A21 - Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban - M D06 - Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) – M G13 - Állatok mérgezése (kivéve ólommérgezés) - M L02 - Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás) – táplálkozó területei csökkennek – M

38.

Faj neve:	Üstökösgém (<i>Ardeola ralloides</i>) - r (szaporodó)
-----------	--

Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Az üstökösgém rendszeres, de kisszámú fészkelő faj a taktaközi vegyes gémtelpeken. Jellemzően egy-két pár költ az egyes kolóniákban és szinte minden évben más-más nádasokban jelenik meg. Leggyakrabban a tiszaladányi Sulymos egybefüggő, nagy kiterjedésű nádasában költ, de fészkelése ismert a szerencsi Pásztor-tó, a mezőzombori Nagytó és a tarcali Kis-Ökör-tó, valamint a Tiszaladányi-Holt-Tisza területéről is. Táplálkozó területként a teljes tervezési terület vizes élőhelyeit használja.
Állománynagyság (jelöléskor):	0 - 10 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	0 – 10 pár – V (nagyon ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állománynagyságban nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	Állománynagysága nagyban függ az egybefüggő nádasok lététől, melyek méretéhez, meglétéhez köthető az aktuálisan a területen fészkelő párok száma. A nádasok égetése, aratása, döntése nem kedvez a fajnak. Különösen a tavaszi nádtüzek miatt a tervezési területen belül állománya fluktuáló.
Veszélyeztető tényezők:	A02 - Mezőgazdasági művelési mód változása (kivéve lecsapolás és égetés) – a gémtelpekkal szomszédos gyepek felszántása, illetve a szomszédos szántókon magas növekedésű haszonnövények vetése nem kedvez a frissen kirepülő fiatalok számára - L A11 - Mezőgazdasági célú égetés – a gyepek felégetése során a tűz áterjed a faj költőtelepeinek otthont adó nádasokra is és azok leégnek – H A17 - Aratás és termőföldek vágása – a nád aratása során károsulhatnak fészkeik, illetve potenciális fészkelőhelyeik - M E04 - Repülőgépek, helikopter és egyéb nem szabadidős légi járművek útvonalai – a légi járművek különösen a kirepülés előtt álló fiókákat megijeszítik és azok kiesnek a fészkekből – L L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) – a túlszaporodott predátorok pl.: aranyakál, vaddisznó, stb. kárt okoznak a fészkealjokban - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – a faj számára alkalmas fészkelő és táplálkozó területek lecsökkennek - M

39.

Faj neve:	Réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>) – p (állandó)
Irányelv melléklete:	I.

Faj előfordulásai a területen:	A faj alkalmi költő a területen, elsősorban a Taktaközben. Rágcsálógradációs években több pár fészkel, máskor kevesebb. Télen is előfordul, olykor 10-15 egyedből álló kisebb csapatával is lehet találkozni például a tarcali Károlyi-zugban vagy a mezőzombori Sár-réten.
Állománynagyság (jelöléskor):	3-5 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	0-10 pár - V (nagyon ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Efemer, inváziós költőfaj, amely jobb táplálékellátottságú években nagyobb számban jelenik meg, máskor eltűnik.
Faj veszélyeztetettsége:	A fajra nézve legnagyobb veszélyt a táplálékának számító rágcsálók mérgezése jelenti, de fontos további tényezők még az elektromos vezetékek és oszlopok általi áramütés és a vezetékekkel történő ütközés, valamint a közúti gázolások.
Veszélyeztető tényezők:	A23 - Egyéb, kártevők elleni védelem alkalmazása (kivéve talajművelés) a mezőgazdaságban: rágcsálóirtó szerek használata miatt a zsákmányállatokon keresztül mérgezés következhet be - L E01 - Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak) - L D06 - Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) - L

Faj neve:	Réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>) – w (telelő)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Lásd: 39. pont táblázata
Állománynagyság (jelöléskor):	30egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	30egyed- R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Állománynagyságában jelentős eltérés nem tapasztalható.
Faj veszélyeztetettsége:	A fajra nézve legnagyobb veszélyt a táplálékának számító rágcsálók mérgezése jelenti, de fontos további tényezők még az elektromos vezetékek és oszlopok általi áramütés és a vezetékekkel történő ütközés, valamint a közúti gázolások.
Veszélyeztető tényezők:	A23 - Egyéb, kártevők elleni védelem alkalmazása (kivéve talajművelés) a mezőgazdaságban: rágcsálóirtó szerek használata miatt a zsákmányállatokon keresztül mérgezés következhet be - L

	E01 - Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak) - L D06 - Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) - L
--	---

40.

Faj neve:	Kontyos réce (<i>Aythya fuligula</i>) - c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A kontyos réce rendszeres kisszámú átvonuló és telelő a Bodrog-folyó árterében és a Taktaközben. Változatos víztesteken fordul elő, úgy, mint a Bodrog-folyó egyes szakaszai, holtágak, halastavak, csatornák, elárasztott mocsárrétek, belvizes foltok. Jellemzően megjelenik a tokaji Tiszavirág-halastavon. Évente százas nagyságrendben vonul át a tervezési terület vizes élőhelyin.
Állománynagyság (jelöléskor):	200 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	200 egyed - R (Ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a vonuló állománynagyságban nem történt
Faj veszélyeztetettsége:	Nyár végén és őszi vonuláskor a tavak eutrofizációja során felszaporodó mérgező algák okozhatnak némi pusztulást. Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat.
Veszélyeztető tényezők:	G07–Vadászat - L L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

41.

Faj neve:	Kerceréce (<i>Bucephala clangula</i>) - c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A kerceréce rendszeres átvonuló és telelő a Bodrog-folyó árterében és a Taktaközben. Változatos víztesteken fordul elő, úgy, mint a Bodrog-folyó egyes szakaszai, holtágak, halastavak, csatornák. Jellemzően megjelenik a tokaji Tiszavirág-halastavon. Évente pár száz egyed vonul át a teljes területen.

Állománynagyság (jelöléskor):	400 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	400 egyed - C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a vonuló állománynagyságban nem történt
Faj veszélyeztetettsége:	Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére. Ritkább esetben illegális vadászata előfordulhat.
Veszélyeztető tényezők:	G07–Vadászat - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

42.

Faj neve:	Kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>) – w (telelő)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj rendszeres téli vendég és átvonuló faj a teljes tervezési területen. Kedveli a Taktaközben találhatógyepeket és mezőgazdasági területeket, valamint a Bodrog árterében található gyepeket is, mint táplálkozó és pihenő területeket.
Állománynagyság (jelöléskor):	30- 50 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	30 - 50 egyed – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a telelő állománynagyságban nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	Táplálékan keresztül másodlagos, vagy közvetlen mérgezések veszélyeztethetik az egyes egyedeket. Az elektromos hálózat vezetékai és tartószerkezetei áramütéssel sérülést és pusztulást okozhatnak. A gyepek záródása, becserjésedése miatt csökken táplálkozó területe.
Veszélyeztető tényezők:	A21 - Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban - M D06 - Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) – M G13 - Állatok mérgezése (kivéve ólommérgezés) - M L02 - Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás) – táplálkozó területei csökkennek – M

43.

Faj neve:	Szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj a tervezési terület taktaközi egységén szórványosan költ, zömében a számára kihelyezett mesterséges odúban. Kedveli a legelőkkel, kaszálókkal, facsoportokkal tarkított területeket. Így a tarcali Csendes-tag, Habinai-dűlő, a mezőzombori Fővényes-dűlő, Bérelt-dűlő, vagy a tiszaladányi Kis-virágos-dűlő kedvelt táplálkozó és költő területei.
Állomány nagyság (jelöléskor):	0 - 20 pár
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	5 – 20 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A mesterséges odúk kihelyezése előtt is voltak megfigyelései a fajnak, de az odúk kihelyezése óta sokkal stabilabban és nagyobb egyedszámban van jelen a tervezési területen.
Faj veszélyeztetettsége:	A tervezési területen található villamos hálózat középvezetési oszlopai, illetve a mezőgazdaságban használt rovarirtó szerek károsíthatják faj egyedeit.
Veszélyeztető tényezők:	A21 - Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban - M D06 - Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) – M

44.

Faj neve:	Közép fakopáncs (<i>Dendrocopos medius</i>) – p (állandó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A tervezési területen található lombos erdők közül azokban fordul elő, ahol tölgyvel, gyertyánnal kevert erdőállományok vannak. Ennek megfelelően az állomány legnagyobb része a Long-erdő területén költ, és gyakorlatilag teljesen hiányzik a taktaközi egység területéről, néhány párban költ a Tokaji-hegy északi oldali erdeiben (pl.: sípálya környéke) és jellemző szórványosan előforduló faj a Bodrog menti ligeterdőkben.
Állomány nagyság (jelöléskor):	80- 100 pár
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	80 – 100 pár – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állomány nagyságban nem történt

Faj veszélyeztetettsége:	A többi harkályfélelhez hasonlóan szükséges számára is az erdőkben az idős fák és a lábonálló, valamint a fekvőholtfa jelenléte, ezért ezek eltávolítása veszélyezteti leginkább.
Veszélyeztető tényezők:	B06 – Fakitermelés – melynek következtében csökkenhet a holtfa az erdőkben és kitermelésre kerülhetnek az odúkészítéshez alkalmas fák - M B07 – Lábonálló és fekvő holtfa eltávolítása, beleértve a törmeléket is – csökken a faj számára rendelkezésre álló táplálékbázist biztosító holtfa - M B10 – Illegális fakitermelés - melynek következtében csökkenhet a holtfa az erdőkben és kitermelésre kerülhetnek az odúkészítéshez alkalmas fák - L

45.

Faj neve:	Balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>) – p (állandó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A fajt a tervekészítés évében nem észleltük a tervezési területen, csak azon kívül települési környezetben.
Állománynagyság (jelöléskor):	10 pár
Állománynagyság (tervekészítéskor):	10 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állománynagyságban nem történt
Faj veszélyeztetettsége:	A faj a tervezési területen nem tekinthető veszélyeztetettnek.
Veszélyeztető tényezők:	-

46.

Faj neve:	Fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>) – p (állandó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A tervezési területen található zavartalanabb, korosabbblombos erdőkben fordul elő. Ennek megfelelően az állomány legnagyobb része a Long-erdő területén költ, és gyakorlatilag teljesen hiányzik a taktaközi egység területéről, néhány párban költ a Tokaji-hegy erdővel borított részein (pl.: sípálya környéke, Hársas, Szil-völgy) és jellemző, szórványosan előforduló faj a Bodrog menti ligeterdőkben.
Állománynagyság (jelöléskor):	15 - 20 pár

Állomány nagyság (tervkészítéskor):	40 – 50 pár – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az elmúlt években és a tervkészítés során történt célzott kutatások, adatelemzések miatt több új észlelés, revír lehatárolás történt, ezért került feltüntetésre nagyobb állomány nagyság. Vélhetően valós állomány nagyság változás is történt, mely az országosan tapasztalható növekvő tendenciával magyarázható.
Faj veszélyeztetettsége:	Kevésbé érzékeny faj, de a többi harkály fajhoz hasonlóan szükséges számára is az erdőkben az idős fák és a lábónálló, valamint a fekvőholtfa jelenléte.
Veszélyeztető tényezők:	B06 – Fakitermelés – melynek következtében csökkenhet a holtfa az erdőkben és kitermelésre kerülhetnek az odúkészítéshez alkalmas fák - M B07 – Lábónálló és fekvő holtfa eltávolítása, beleértve a törmeléket is – csökken a faj számára rendelkezésre álló táplálék bázist biztosító holtfa - L B10 – Illegális fakitermelés - melynek következtében csökkenhet a holtfa az erdőkben és kitermelésre kerülhetnek az odúkészítéshez alkalmas fák - L

47.

Faj neve:	Kis kócsag (<i>Egretta garzetta</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A kis kócsag rendszeres, de kisszámú fészkelő faj a taktaközi vegyes gémtelepeken. Kolóniái váltakozó nagyságban és szinte minden évben más-más nádasokban, alakulnak ki. Leggyakrabban a tiszaladányi Sulymos egybefüggő, nagy kiterjedésű nádasában költ, de fészkelése ismert a szerencsi Pásztor-tó, a mezőzombori Nagy-tó, a tarcali Kis-Ökör-tó, valamint a Tiszaladányi-Holt-Tisza területéről is. Táplálkozó területként a teljes tervezési terület vizes élőhelyeit használja.
Állomány nagyság (jelöléskor):	1- 30 pár
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	1- 30 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A faj rendkívül érzékeny a tavaszi nádtüzekre. Amennyiben a fészkelőhelyek leégnek, állomány nagysága akár 5 pár alá zsugorodhat. Azokban az években, amikor a nádasok lábón maradnak és avas nádasok is kialakulnak az állomány nagyság 25-30 pár.
Faj veszélyeztetettsége:	Állomány nagysága nagyban függ az egybefüggő nádasok lététől, melyek méretéhez, meglétéhez köthető az aktuálisan a területen fészkelő párok száma. A nádasok égetése, aratása,

	döntése nem kedvez a fajnak. Különösen a tavaszi nádtüzek miatt a tervezési területen belül állománya fluktuáló.
Veszélyeztető tényezők:	<p>A02 - Mezőgazdasági művelési mód változása (kivéve lecsapolás és égetés) – a gémtelepekkel szomszédos gyepek felszántása, illetve a szomszédos szántókon magas növekedésű haszonnövények vetése nem kedvez a frissen kirepülő fiatalok számára - L</p> <p>A11 - Mezőgazdasági célú égetés – a gyepek felégetése során a tűz áterjed a faj költőtelepeinek otthont adó nádasokra is és azok leégnek – H</p> <p>A17 - Aratás és termőföldek vágása – a nád aratása során károsulhatnak fészkeik, illetve potenciális fészkelőhelyeik - M</p> <p>E04 - Repülőgépek, helikopter és egyéb nem szabadidős légi járművek útvonalai – a légi járművek különösen a kirepülés előtt álló fiókákat megijeszítik és azok kiesnek a fészkekből – L</p> <p>L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) – a túlszaporodott predátorok pl.: aranysakál, vaddisznó, stb. kárt okoznak a fészkaljakban - L</p> <p>N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – a faj számára alkalmas fészkelő és táplálkozó területek lecsökkennek - M</p>

48.

Faj neve:	Rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>) – p (állandó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A rétisas fészket zavartalan mocsarak között található erdők szélső fáira, vagy magányos nagyméretű fákra rakja a tervezési területen. Így költő párok a Bodrog menti területeken fordulnak elő (Dezső-zug, Galambos-erdő, Orr-zug, Kásod-rét, Macskás, Long-erdő). Táplálékát halban gazdag nagy vízfelülettel rendelkező tavakon (Fekete-tó, Nagy-tó, Tiszavirág-halastó, stb.) és a Bodrogon, valamint a Tiszán zsákmányolja, ezért a táplálkozó egyedek a teljes tervezési területen előfordulnak. Ősztől tavaszig több egyéb kóborló példány tartózkodik a területen.
Állománynagyság (jelöléskor):	3 - 5 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	4 – 8 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állomány kismértékű növekedést mutat. Ennek oka az országos állománynövekedés és a Bodrogzug beerdősülési folyamata lehet.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj költési sikerét közepes mértékben veszélyezteti az emberi jelenlét, mely leginkább a fészkelési időszak elején zavarja, ezért fészkelési sikerét veszélyeztetik az erdőgazdálkodási

	munkák, illetve a vízi és szárazföldi turizmus. Szintén nem kedvez számára az idős erdők véghasználata. Táplálékán keresztül másodlagos, vagy közvetlen mérgezések is veszélyeztethetik az egyes egyedeket. Az elektromos hálózat vezetékai és tartószerkezetei áramütéssel sérülést és pusztulást okozhatnak.
Veszélyeztető tényezők:	A11 - Mezőgazdasági célú égetés – L A21 - Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban - M D06 - Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) – M F07 - Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek - L G13 - Állatok mérgezése (kivéve ólommérgezés) - M H08 - Egyéb emberi beavatkozások és zavarások - M L02 - Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás) – táplálkozó területei csökkennek – M

Faj neve:	Rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)- c (gyülekező, kóborló)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Lásd: 48. pont táblázata
Állománymagyság (jelöléskor):	5- 10 egyed
Állománymagyság (tervkészítéskor):	5 – 10 egyed – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állománymagyságban nem történt
Faj veszélyeztetettsége:	Táplálékán keresztül másodlagos, vagy közvetlen mérgezések is veszélyeztethetik az egyes egyedeket. Az elektromos hálózat vezetékai és tartószerkezetei áramütéssel sérülést és pusztulást okozhatnak.
Veszélyeztető tényezők:	A21 - Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban - M D06 - Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) – M G13 - Állatok mérgezése (kivéve ólommérgezés) - M

49.

Faj neve:	Tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj kedveli a gyepekkel mozaikoló, cserjés területeket,

	mezőgazdaságitársaságok közötti cserjesávokat, de akár kisebb fákon, fászsávok alkotta foltokban, erdőszéleken is költ. A tervezési terület minden egységében megtalálhatóak az ilyen élőhelyek, ezért általánosan elterjedt faj a területen.
Állomány nagyság (jelölés):	400- 500 pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	400 – 500 pár – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állomány nagyságban nem történt
Faj veszélyeztetettsége:	A faj a tervezési területen nem tekinthető különösebben veszélyeztetettnek, mivel a fészkeléséhez, táplálkozásához szükséges élőhelyek és életfeltételek stabilan megtalálhatóak.
Veszélyeztető tényezők:	A05 - Kis táji elemek felszámolása (pl. sövények, kőfalak, nyílt árkok, források, magányos fák) mezőgazdasági parcellák összevonása céljából – A parcellák közötti cserjesávok eltűnése nem kedvez a fajnak - L A21 – Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban – rovarölő szerek mérgezik a faj egyedeit - L E01 - Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak) – a faj egyedeit gyakran elütik az utakon közlekedő járművek - L

50.

Faj neve:	Kis őrgébics (<i>Lanius minor</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj síkvidéki, bokrokkal, magányos fákkal tarkított területeken költ és táplálkozik. Előfordulása a tervezési területen belül a Taktaközi egységre korlátozódik. Jellemző előfordulási helye például a mezőzombori Bérelt-dűlő, a tarcali Nagy-Sulymos, vagy a tiszaladányi Pozsáros és Kis-virágos-dűlő.
Állomány nagyság (jelölés):	40 - 50 pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	40 – 50 pár – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állomány nagyságban nem történt
Faj veszélyeztetettsége:	A faj a tervezési területen nem tekinthető különösebben veszélyeztetettnek, mivel a fészkeléséhez, táplálkozásához szükséges élőhelyek és életfeltételek stabilan megtalálhatóak.
Veszélyeztető tényezők:	A05 - Kis táji elemek felszámolása (pl. sövények, kőfalak, nyílt

	<p>árkok, források, magányos fák) mezőgazdasági parcellák összevonása céljából – A parcellák közötti cserjesávok eltűnése nem kedvez a fajnak - L</p> <p>A21 – Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban – rovarölő szerek mérgezhetik a faj egyedeit - L</p> <p>E01 - Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak) – a faj egyedeit gyakran elütik az utakon közlekedő járművek - L</p>
--	---

51.

Faj neve:	Kékbegy (<i>Luscinia svecica</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A kékbegy nádasokhoz kötődő, kisszámú fészkelő a tervezési területen. A fészkelő állomány túlnyomó része a Taktaköz nagyobb nádasaihoz kötődik, de csak azokban a nádasokban fordul elő, ahol a nád nem alkot homogén állományokat. Gyakran az úszólápos, bokorfüzesekkel mozaikoló nádasoknál figyelhető meg. A tervési területen belül csak a Taktaközben költ. Jellemzően a Taktaközi-öntöző-főcsatorna vízrendszerét kísérő mocsári, parti vegetációban, költ és legstabilabb állománya a Kenyész-tavon, valamint a Gazos- és Kis – Ökör – tó környékén található.
Állománynagyság (jelöléskor):	10 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	10 - 20 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az elmúlt években és a tervkészítés során történt célzott kutatások, adatelemzések a jelöléskorinál kissé nagyobb állománynagyság jelenlétét igazolták, ezért került feltüntetésre nagyobb állománynagyság. Véltetően valós állománynagyság változás nem következett be a jelölés óta.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj fészkelőit veszélyezteti a költési időszakban történő nádégetés.
Veszélyeztető tényezők:	A11 – Mezőgazdasági célú égetés – a gyepék égetése során a tűz áttérjed a fészkelőhelyét jelentő nádasokra is - M

52.

Faj neve:	Kis bukó (<i>Mergus albellus</i>) - c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	I.

Faj előfordulásai a területen:	A kis bukó rendszeres átvonuló és telelő a Bodrog-folyó árterében és a Taktaközben. Változatos víztesteken fordul elő, mint a Bodrog-folyó egyes szakaszai, holtágak, halastavak, csatornák. Jellemzően megjelenik a tokaji Tiszavirág-halastavon vagy a Nagy-Nádas-tavon. Évente pár száz egyed vonul át a teljes területen.
Állománymagyság (jelöléskor):	45-50 egyed
Állománymagyság (tervkészítéskor):	45-50 egyed - C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a vonuló állománymagyságban nem történt
Faj veszélyeztetettsége:	Őszi vonuláskor a tavak eutrofizációja során felszaporodó mérgező algák, baktériumok okozhatnak némi pusztulást. Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére.
Veszélyeztető tényezők:	L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - L

53.

Faj neve:	Halászsas (<i>Pandion haliaetus</i>) - c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A halászsas kis számban átvonul a teljes tervezési területen és a Bodrogon, a nagyobb vízfelületű tavakon, az árvízi kiöntések területén és a tokaji Tiszavirág-halastavon olyankor rendszeresen táplálkozik.
Állománymagyság (jelöléskor):	5- 10 egyed
Állománymagyság (tervkészítéskor):	5 - 10 egyed – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás a vonuló állománymagyságban nem történt
Faj veszélyeztetettsége:	Aszályos években kevesebb víztest és zsákmányállat állhat rendelkezésére.
Veszélyeztető tényezők:	N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - L

54.

Faj neve:	Barkóscinege (<i>Panurus biarmicus</i>) - r (szaporodó)

Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Állományai jellemzően a tervezési terület Taktaközi rész egységében élnek, ahol a nagy kiterjedésű nádasokkal, gyékényesekkel borított tavakon, ereken, csatornákon (pl.: Kenyész-tó, Kengyel-tó, Zserc-tó, Sulymos-tó, Kis- és Gazos-Ökör-tó, Taktaközi-öntöző-főcsatorna stb.) fészkel. Néhány pár a Bodrozugban is költ, de a nád szinte teljes hiány miatt csak kevés víztest parti szegélyében fordul elő (pl.: Bogdány-tó, Füzes-tó, Kásod-tó). Fészkelőhelye közelében egész évben megtalálható.
Állomány nagyság (jelöléskor):	60 pár
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	60 pár – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állomány nagyságban nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	Állomány nagysága nagyban függ az egybefüggő nádasok lététől, melyek méretéhez, meglétéhez köthető az aktuálisan a területen fészkelő párok száma. A nádasok égetése, aratása, döntése nem kedvez a fajnak. Különösen a tavaszi nádtüzek miatt a tervezési területen belül állománya fluktuáló.
Veszélyeztető tényezők:	A11 - Mezőgazdasági célú égetés – a gyepek felégetése során a tűz áttérjed a faj fészkelőhelyét jelentő nádasokra is és azok leégnek – H A17 - Aratás és termőföldek vágása – a nád aratása során károsulhatnak potenciális fészkelőhelyeik - M

55.

Faj neve:	Darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A fajt a területen végzett felmérések során rendszeresen észleltük a Nagy-Kopasz déli fekvésű lejtői felett, illetve korábban is főleg a Nagy-Kopasz területéről és a Bodrozug területéről voltak megfigyelései. Fészkelése a tervezési terület alföldi részein nem valószínűsíthető, de a Tokaji-hegy erdeiben feltehetően költ, mivel a faj stabilan jelen van a tervezési területenezen részén és rendszeresen megfigyelhető nászrepülése is.
Állomány nagyság (jelöléskor):	1- 5 pár
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	1 – 5 pár – R (ritka)

Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állományváltozás tendenciái nem ismertek.
Faj veszélyeztetettsége:	A tervezési területen kis mértékben veszélyeztetett faj. Érzékeny fészkelőhelyének zavarására, illetve a beerdősülés miatt táplálkozó területének csökkenése is veszélyezteti.
Veszélyeztető tényezők:	A06 – Gyepművelés felhagyása - a Nagy-Kopaszon és a Bodrozugban is a szórványgyümölcsösök, legelők és kaszálók felhagyása, beerdősülése a faj táplálkozó területének beszűkülését eredményezi - M B06 – Fakitermelés – a legális, vagy illegális fakitermelések fészkelését közvetlenül veszélyeztethetik - M B21 - Mechanikai növényvédelmi módszerek erdészeti alkalmazása, kivéve a lombkoronaszint ritkítását – az erdőápolási tevékenység hatására megnövekvő emberi jelenlét a faj költését zavarja - L D06 – Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek) – áramütés és ütközés közvetlenül veszélyezteti az egyedet - M

56.

Faj neve:	Kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj erősen fluktuáló állomány nagysággal van jelen a területen. Csapadékos tavaszok után akár több tíz pár is megjelenhet a területen (mint a tervekészítés évében), majd akár évekre is teljesen eltűnik. A Taktaközi nádasok és úszó bokorfüzeseknek egyes gémtelepein (pl.: mezőzombori Nagytó, tiszaladányi Sulymos-tó és Holt-Tisza) költ, de fészkel néhány párban a bodrozugi Macskás-dűlőben található kormorántelegen is. Egyes populációi a vonulás helyett kóborlásba kezdenek, ami októbertől márciusig tart és ilyenkor néhány tíz egyed szintén előfordul a tervezési terület halakban bővelkedő vizein.
Állomány nagyság (jelöléskor):	0- 10 pár
Állomány nagyság (tervekészítéskor):	0 – 30 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A faj állomány nagyságát a tervezési területen az adott év csapadékviszonyai és a Kárpát-medencei állomány nagyság változásai, valamint a nádasok égetései okozzák. Mivel a tervekészítés évében 30 körüli fészkelést detektáltunk, a jelöléskori érték megemelése indokolt volt.
Faj veszélyeztetettsége:	Állomány nagysága nagyban függ az egybefüggő nádasok lététől, melyek méretéhez, meglétéhez köthető az aktuálisan a területen fészkelő párok száma. A nádasok égetése, aratása, döntése nem kedvez a fajnak. Szintén kedvezőtlenül érintik az

	aszályos évek, amikor a térség nem elég táplálék bő számára. Ez utóbbi ok és a tavaszi nádtüzek miatt a tervezési területen belül állománya fluktuáló.
Veszélyeztető tényezők:	A11 - Mezőgazdasági célú égetés – a gyepek felégetése során a tűz áterjed a faj költőtelepeinek otthont adó nádasokra is és azok leégnek – H A17 - Aratás és termőföldek vágása – a nád aratása során károsulhatnak fészkeik, illetve potenciális fészkelőhelyeik - M E04 - Repülőgépek, helikopter és egyéb nem szabadidős légi járművek útvonalai – a légi járművek különösen a kirepülés előtt álló fiókákat megijeszítik és azok kiesnek a fészkekből – L L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) – a túlszaporodott predátorok pl.: aranysakál, vaddisznó, stb. kárt okoznak a fészkealjokban - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – a faj számára alkalmas fészkelő és táplálkozó területek lecsökkennek - H

Faj neve:	Kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>) - c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Lásd: 56. pont táblázata
Állománymennyiség (jelöléskor):	20 egyed
Állománymennyiség (tervkészítéskor):	20egyed – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A kóborló egyedek állománymennyiségében jelentős változás nem tapasztalható a jelölés óta.
Faj veszélyeztetettsége:	Kedvezőtlenül érintik az aszályos évek, amikor a térség nem elég táplálék bő számára.
Veszélyeztető tényezők:	N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – a faj számára alkalmas fészkelő és táplálkozó területek lecsökkennek - H

57.

Faj neve:	Pajzsos cankó (<i>Philomachus pugnax</i>) - c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj tavaszi és őszi vonulása során megpihen a tervezési terület bodrozugi és taktaközi mocsariban, tocsogós, nedves gyepein, illetve a mezőgazdasági területek belvizes foltjain (pl.: a Taktaközben a Nagy-Bálvány, Péchy-rét, Téglaszín-

	dülő, a Bodrogzugban a Kistelek, Kásod-rét, Asó-erdő dülők stb.).
Állománynagyság (jelöléskor):	1500 - 3000 egyed
Állománynagyság (tervkészítéskor):	500 – 3000 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	Aszályos, vagy a vonulás idején árvizes években a faj jóval kisebb egyedszámban pihen és táplálkozik a területen.
Faj veszélyeztetettsége:	Egyedeit a túlszaporodott ragadozók (róka, aransakál) elpusztíthatják. Aszályos években a vonuló állomány számára alkalmatlan szinte a teljes terület, míg vonulási időszakban bekövetkező nagyobb árvíz esetén a Bodrogzug térsége szintén alkalmatlanná válhat.
Veszélyeztető tényezők:	M08 - Áradás (természetes folyamat) - M N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - L

58.

Faj neve:	Hamvas küllő (<i>Picus canus</i>) – p (állandó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A tervezési területen található lombos erdők közül a Nagy-Kopasz északi oldali gyertyános-tölgyes, hársas-kőrises erdeiben (pl.: Murat-völgy, Hársas, sípálya környéke, stb.), illetve a Bodrog menti ligeterdők keményfás és keményfákkal kevert foltjaiban (pl.: Remence, Faragó-szállás, Szőlőske, stb.) fordul elő, különösen jellemző a Long-erdőben. Gyakorlatilag teljesen hiányzik a taktaközi egység területéről.
Állománynagyság (jelöléskor):	5-10 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	15 -25 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Állománya valószínűleg nem változott lényegesen a területen a jelölés óta, de a tervkészítés évében és azt megelőző célzott felmérések, adatelemzések során valamivel nagyobb állománynagyság meghatározása vált indokolttá.
Faj veszélyeztetettsége:	A többi harkályféléhez hasonlóan szükséges számára is az erdőkben az idős fák és a lábönálló, valamint a fekvőholtfa jelenléte, ezért ezek eltávolítása veszélyezteteti leginkább.
Veszélyeztető tényezők:	B06 – Fakitermelés – melynek következtében csökkenhet a holtfa az erdőkben és kitermelésre kerülhetnek az odúkészítéshez alkalmas fák - M B07 – Lábönálló és fekvő holtfa eltávolítása, beleértve a

	törmelékét is – csökken a faj számára rendelkezésre álló táplálékbázist biztosító holtfa - L B10 – Illegális fakitermelés - melynek következtében csökkenhet a holtfa az erdőkben és kitermelésre kerülhetnek az odúkészítéshez alkalmas fák - L
--	---

59.

Faj neve:	Vörösnyakú vöcsök (<i>Podiceps grisegena</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A vörösnyakú vöcsök kisszámú, rendszertelen költőfaj a területen. A Bodrogzug és a Taktaköz mozaikos vizes élőhelyein költ, ahol sűrű gyékényes állományok és nyílt vízfelületek váltják egymást. A fészkelő párok számára jelentős hatással vannak a tavaszi csapadékviszonyok, ezért állomány nagysága fluktuáló. Rendszeresen észlelhető a taktaközi Nagy-Sulymos-tó területén, de a tervekészítés évéhez hasonló belvizes években a Kis-Sulymos-tavon és több egyéb mélyebb belvízfolyton is költ. A Bodrogzug területén például az Alsó-rét-dűlőben fészkel. Fészket lebegő hínárnövényzetre rakja. Elvonul, a területen kis számban máshonnan érkező egyedek is átvonulnak.
Állomány nagyság (jelöléskor):	0-30 pár
Állomány nagyság (tervekészítéskor):	0 -30 pár - R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állomány nagyságban nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	Nyár végén vagy őszi vonuláskor a tavak eutrofizációja során felszaporodó mérgező algák, baktériumok okozhatnak némi pusztulást. Aszályos években kevesebb víztest állhat rendelkezésére.
Veszélyeztető tényezők:	L04 - Természetes eutrofizáció vagy savasodás - L N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - M

60.

Faj neve:	Guvat (<i>Rallus aquaticus</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Tavak, csatornák nádasaiban költ elsősorban a Taktaközben, de a Bodrogzugban is megtalálható. Megtalálható például a tokaji

	Nagy-Nádas-tavon, vagy a Taktaközi-Öntöző-főcsatorna mentén. Állandó.
Állománynagyság (jelöléskor):	100 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	100 pár – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állománynagyságban nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	A guvatot veszélyezteti a költési időszakban történő nádégetés, a nádaratás, valamint a vízszint hirtelen ingadozása. Aszályos években állománya visszaszorulhat. Nyári árvíz és nem megfelelő vízkormányzás esetén a Bodrogzug térsége alkalmatlanná válhat fészkelésre a faj számára.
Veszélyeztető tényezők:	A11- Mezőgazdasági célú égetés – M A17 - Aratás és termőföldek vágása – a nád aratása során károsulhatnak fészkeik, illetve potenciális fészkelőhelyeik - M M08 - Áradás (természetes folyamat) - M N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében - H

61.

Faj neve:	Gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A tervezési területen költő párok száma az adott év csapadékviszonyaitól függ. Csak a Taktaközi egység területén költ. Belvizes években a mezőgazdasági területek mélyedéseiben kialakuló nagyobb méretű belvízfoltokon (pl.: szerencs Nagy-Bálvány, Ively-dűlő) építi fészket.
Állománynagyság (jelöléskor):	1- 2 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	0 – 5 pár V (nagyon ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Száraz telet követő aszályos tavaszokon egyáltalán nem fészkel a területen. A tervkészítés évéhez hasonló belvizes években a jelöléskorinál valamivel több pár költ.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj költését az aszályos években a mocsaras, belvizes foltok kiszáradása, majd beszántása, magukat az egyedeket és a tojásos fészkeket, fiókákat a túlszaporodott ragadozók (pl.: róka, borz, stb.) veszélyeztethetik.
Veszélyeztető tényezők:	A01 - Mezőgazdasági művelés alá vonás (kivéve lecsapolás és égetés) - belvizes foltok beszántása - M A31 - Lecsapolás mezőgazdasági művelés alá vonás céljából -

	<p>M</p> <p>L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) - fészekpredáció például róka, borz, dalmányos varjú által - H</p> <p>M08 - Áradás (természetes folyamat) - L</p> <p>N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – H</p>
--	--

62.

Faj neve:	Függőcinege (<i>Remiz pendulinus</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	-
Faj előfordulásai a területen:	A tervezési terület alföldi részein elszórta fészkel a csatornák, erek, nagyobb tavak partján és a Bodrog azon szakaszain, ahol jellemzőek a víz, illetve nádasok fölé hajló fűzek (pl: tarcali Kengyel-tó és Kenyész-tó, mezőzombori Nagy-tó, Taktaközi-öntöző-főcsatorna, Zsaró-ér, Fekete-tó, stb.). A vizes élőhelyeken egész évben megtalálhatóak fiatal és kóborló egyedei is.
Állománymagyság (jelöléskor):	20 pár
Állománymagyság (tervkészítéskor):	30 – 40 pár – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Valós állománymagyság változás nem történt, de a tervkészítés során és a korábbi években történt adatgyűjtések, adatelemzések indokolták a nagyobb állománymagyság feltűntetését.
Faj veszélyeztetettsége:	A fészkelési időszakban gyújtott tüzek miatt fészkeik leéghetnek.
Veszélyeztető tényezők:	A11- Mezőgazdasági célú égetés – a gyepék égetése során a tűz gyakran áterjed a fészkelőhelyét jelentő élőhelyekre is – M

63.

Faj neve:	Karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj kedveli a gyepekkel mozaikoló, cserjés területeket, mezőgazdaságiparcellák közötti cserjesávokat. A tervezési terület minden egységében megtalálhatóak az ilyen élőhelyek, ezért általánosan elterjedt faj a területen, de a párok denzitása a Bodrozug területén nagyobb, ahol szívesen költ a területre jellemző rekettyefűzeken.

Állománynagyság (jelöléskor):	300- 500 pár
Állománynagyság (tervkészítéskor):	300 – 500 pár – C (gyakori)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelölés óta jelentős változás az állománynagyságban nem történt.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj a tervezési területen nem tekinthető különösebben veszélyeztetettnek, mivel a fészkeléséhez, táplálkozásához szükséges élőhelyek és életfeltételek stabilan megtalálhatóak.
Veszélyeztető tényezők:	A05 - Kis táji elemek felszámolása (pl. sövények, kőfalak, nyílt árkok, források, magányos fák) mezőgazdasági parcellák összevonása céljából – A parcellák közötti cserjesávok eltűnése nem kedvez a fajnak - L A21 – Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban – rovarölő szerek mérgezhetik a faj egyedeit - L E01 - Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak) – a faj egyedeit gyakran elütik az utakon közlekedő járművek - L

Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű állatfajok D besorolással

Faj neve:	Uráli bagoly (<i>Strix uralensis</i>) – p (állandó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj rendszeresen költ a tervezési terület tokaji-hegyi egységének idősebb állományú hársas-kőrises és gyertyános-tölgyes erdeiben, valamint a Long-erdő területén.
Állománynagyság (jelöléskor):	-
Állománynagyság (tervkészítéskor):	3-4 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A hazai állománynagyság növekedése, valamint a számára kihelyezett költőládák jelenléte miatt jelenhet meg egyre több pár a tervezési területen is.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj jelenleg nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	-

Közösségi jelentőségű, de nem jelölő fajok

64.

Faj neve:	Parlagi pityer (<i>Anthus campestris</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj a terület taktaközi egységében költ igen kis számban.
Állomány nagyság (jelölés):	1- 10 pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	1 – 10 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nincs.
Faj veszélyeztetettsége:	Földön fészkelő fajként a túlszaporodott ragadozók elpusztíthatják az egyedeket és a fészekaljákat.
Veszélyeztető tényezők:	L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) - fészekpredáció például róka, borz, dolmányos varjú által - H

65.

Faj neve:	Lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj a tervezési terület Tokaji-hegyen található egységén kis számban, de rendszeres költ a felhagyott szőlők ligetes cserjéseiben és a molyhos tölgyesek tisztásain.
Állomány nagyság (jelölés):	0- 5 pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	1 – 5 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nincs
Faj veszélyeztetettsége:	Földön fészkelő fajként a túlszaporodott ragadozók elpusztíthatják az egyedeket és a fészekaljákat.
Veszélyeztető tényezők:	L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) -

	fészekpredáció például róka, borz, dolmányos varjú által - H
--	--

66.

Faj neve:	Kék galamb (<i>Columba oenas</i>) - c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	II.
Faj előfordulásai a területen:	A faj néhány tízes, esetleg százas csapatokban gyülekezik vonulás előtt a tervezési területen. Jellemzőek csapatai a Taktaközben és Bodrog mentén is. A területen nem költ.
Állománymagyság (jelöléskor):	300- 500 egyed
Állománymagyság (tervkészítéskor):	300 – 500 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nincs.
Faj veszélyeztetettsége:	Mivel a rokon és távolról összetéveszthető egyéb galambalkatúak vadászható apróvadaknak számítanak, tévedésből egyes példányait elejthetik vadászat során.
Veszélyeztető tényezők:	G07–Vadászat - L

67.

Faj neve:	Kék vércse (<i>Falco vespertinus</i>) - c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj rendszertelenül és kis számban, főleg vonuláskor, esetenként nyáron is kóborol, táplálkozik és pihen a tervezési terület síkvidék részein.
Állománymagyság (jelöléskor):	0- 5 pár – R (ritka)
Állománymagyság (tervkészítéskor):	0 – 20 egyed – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az utóbbi években kissé nagyobb számban és rendszeresebben tartózkodik a Taktaközi egység területén, de nem fészkel.
Faj veszélyeztetettsége:	-
Veszélyeztető tényezők:	-

68.

Faj neve:	Örvös légykapó (<i>Ficedula albicollis</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj kis számban költ a tervezési terület erdeiben. Legnagyobb számban a Long-erdőben fészkel, rendkívül szórványosan a Bodrogzugban is költ.
Állomány nagyság (jelölés):	25 pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	25 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nincs.
Faj veszélyeztetettsége:	-
Veszélyeztető tényezők:	-

69.

Faj neve:	Gólyatöcs (<i>Himantopus himantopus</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A tervezési területen költő párok száma az adott év csapadékviszonyaitól függ. Csak a Taktaközi egység területén költ. Belvizes években a mezőgazdasági területek mélyedéseiben kialakuló nagyobb méretű belvízfoltokon (pl.: szerencs Nagy-Bálvány, Péchy-rét, Dorner, Habinai-dűlő, Ively-dűlő, stb.) építi fészket.
Állomány nagyság (jelölés):	1- 2 pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	1 – 10 pár
Állomány változásának tendenciái és okai:	Száraz telet követő aszályos tavaszokon egy-két párban fészkel a területen. A tervkészítés évéhez hasonló belvizes években a jelöléskorinál valamivel több pár költ.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj költését az aszályos években a mocsaras, belvizes foltok kiszáradása, majd beszántása, magukat az egyedeket és a tojásos fészkeket, fiókákat a túlszaporodott ragadozók (pl.: róka, borz, stb.) veszélyeztethetik.
Veszélyeztető tényezők:	A01 - Mezőgazdasági művelés alá vonás (kivéve lecsapolás és égetés) - belvizes foltok beszántása - M A31 - Lecsapolás mezőgazdasági művelés alá vonás

	<p>céljából - M</p> <p>L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) - fészekpredáció például róka, borz, dolmányos varjú által - H</p> <p>M08 - Áradás (természetes folyamat) - L</p> <p>N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében – H</p>
--	---

70.

Faj neve:	Erdei pacsirta (<i>Lullula arborea</i>) - r (szaporodó)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	Kis számban költ a tervezési terület Tokaji-hegyen található egységének felhagyott szőlőiben és a terület peremén.
Állomány nagyság (jelölés):	1- 3 pár
Állomány nagyság (tervkészítés):	1 – 3 pár – R (ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nincs
Faj veszélyeztetettsége:	Földön fészkelő fajként a túlszaporodott ragadozók elpusztíthatják az egyedeket és a fészekaljakat.
Veszélyeztető tényezők:	L06 - Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás) - fészekpredáció például róka, borz, dolmányos varjú által - H

71.

Faj neve:	Nagy póling (<i>Numenius arquata</i>) - c (gyülekező)
Irányelv melléklete:	I.
Faj előfordulásai a területen:	A faj vonuláskor kis egyedszámban megpihen a tervezési területen. Jellemzően a taktaközi részen (pl.: Csendes-tag, Legelő-föld).
Állomány nagyság (jelölés):	1- 2 pár – R (ritka)
Állomány nagyság (tervkészítés):	1 – 5 egyed – V (nagyon ritka)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nincs. A területen nem fészkel.

Faj veszélyeztetettsége:	-
Veszélyeztető tényezők:	-

1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV)	Jelentőség (1-2 mondatban leírni miért fontos a területen)
Orvosi kálmos	<i>Acorus calamus</i>	V	A Bodrog néhány pontján él. Növeli a parti vegetáció sokféleségét.
Szibériai nőszirm	<i>Iris sibirica</i>	V	A tervezési területen csak egy-két pontszerű előfordulása van. Növeli a mocsárrétek sokféleségét.
Kornistárnics	<i>Gentiana pneumonanthe</i>	V	Fontos tápnövénye a szürkés hangyaboglárka (<i>Maculinea alcon</i>) lepkefajnak.
Mocsári lednek	<i>Lathyrus palustris</i>	V	A tervezési terület számos pontján előfordul. Növeli a mocsárrétek, mocsarak sokféleségét.
Nyári tözike	<i>Leucojum aestivum</i>	V	A tervezési terület számos pontján előfordul. Növeli a mocsárrétek, ligeterdők sokféleségét.
Debreceni torna	<i>Armoracia macrocarpa</i>	FV	Érzékeny, jó természetességű mocsárrétekhez, mocsarakhoz, ligeterdőkhez kötődő ritka faj. Jelenléte jó ökológiai állapotú élőhelyeket jelez.
Tiszaparti margitvirág	<i>Leucanthemella serotina</i>	V	A tervezési terület számos pontján előfordul. Növeli a mocsárrétek, ligeterdők sokféleségét.
Fehér tündérrózsa	<i>Nymphaea alba</i>	V	A jó természetességű, tiszta vizes élőhelyek indikátor faja.
Pompás kosbor	<i>Orchis laxiflora subsp. elegans</i>	V	Érzékeny, jó természetességű mocsárrétekhez kötődő ritka faj. Jelenléte jó ökológiai állapotú gyepeket jelez.
Tavaszi hérics	<i>Adonis vernalis</i>	V	Sztyeppnövény, mely a jó természetességű, bolygatatlan gyepekben fordul elő. A tervezési területen nagy egyedszámban van jelen.
Törpemandula	<i>Amygdalus nana</i>	V	Sztyeppnövény, mely a jó természetességű, bolygatatlan sztyeppcserjésekben fordul elő. A tervezési területen nagy egyedszámban van jelen. A peripannon cserjések karakterfaja.

Erdei szellőrózsa	<i>Anemone sylvestris</i>	V	A felhagyott szőlők helyén kialakuló gyepek egyik első ritkább növénye. Megjelenése már egy jobb természetességű állapotot jelez.
Csillagószirózsa	<i>Aster amellus</i>	V	A felhagyott szőlők helyén kialakuló gyepek egyik első ritkább növénye. Megjelenése már egy jobb természetességű állapotot jelez.
Gyapjas őszirózsa	<i>Aster oleifolius</i>	FV	Magyarország területén csak a Tokaji-hegyen fordul elő. Hazánkban fokozottan védett kontinentális flóraelem.
Gyapjas csüdfű	<i>Astragalus dasyanthus</i>	FV	A fokozottan védett zefir-boglárka (<i>Plebeius sephirus</i>) tápnövénye.
Zöldike ujjaskosbor	<i>Coeloglossum viride</i>	V	Hazánkban védett faj, a jó ökológiai állapotú gyepek színező eleme. A tervezési területen néhány ponton került elő.
Illatos bibircsvirág	<i>Gymnadenia odoratissima</i>	V	Hazánkban védett faj, a jó ökológiai állapotú gyepek színező eleme. A tervezési területen néhány ponton került elő.
Hengeresfészkü peremizs	<i>Inula germanica</i>	V	Hazánkban védett faj, a jó ökológiai állapotú gyepek színező eleme. A tervezési területen néhány ponton került elő.
Nagyfészkü hangyabogáncs	<i>Jurinea glycacantha</i>	V	Hazánkban védett faj, a jó ökológiai állapotú gyepek színező eleme. A tervezési területen néhány ponton került elő.
Ibolyás gérbics	<i>Limodorum abortivum</i>	V	Hazánkban védett faj, a jó ökológiai állapotú gyepek színező eleme. A tervezési területen néhány ponton került elő.
Borzas vértő	<i>Onosma visianii</i>	V	Hazánkban védett faj, a jó ökológiai állapotú gyepek színező eleme. A tervezési területen néhány ponton került elő.
Vitézkosbor	<i>Orchis militaris</i>	V	Hazánkban védett faj, a jó ökológiai állapotú gyepek színező eleme. A tervezési területen néhány ponton került elő.
Piros madársisak	<i>Cephalanthera rubra</i>	V	Hazánkban védett faj, a jó ökológiai állapotú gyepek színező eleme. A tervezési területen néhány ponton került elő.
Bíboros kosbor	<i>Orchis purpurea</i>	V	Hazánkban védett faj, a jó ökológiai állapotú gyepek színező eleme. A tervezési területen néhány ponton került elő.
Tarka kosbor	<i>Orchis tridentata</i>	V	Hazánkban védett faj, a jó ökológiai állapotú gyepek színező

			eleme. A tervezési területen néhány ponton került elő.
Borzas csajkavirág	<i>Oxytropis pilosa</i>	V	Hazánkban védett faj, a jó ökológiai állapotú gyepek színező eleme. A tervezési területen néhány ponton került elő.
Magyar zörgőfű	<i>Crepis pannonica</i>	FV	Hazánkban fokozottan védett, igen ritka faj, a jó ökológiai állapotú gyepek színező eleme. A tervezési területen néhány ponton került elő.
Gumós macskahere	<i>Phlomis tuberosa</i>	V	Hazánkban védett faj, a jó ökológiai állapotú gyepek színező eleme. A tervezési területen néhány ponton került elő.
Zöldes sarkvirág	<i>Platanthera chlorantha</i>	V	Hazánkban védett faj, a jó ökológiai állapotú gyepek színező eleme. A tervezési területen néhány ponton került elő.
Hegyi kökörccsin	<i>Pulsatilla montana</i>	V	Hazánkban védett faj, a jó ökológiai állapotú gyepek színező eleme. A tervezési területen néhány ponton került elő.
Csinos árvalányhaj	<i>Stipa pulcherrima</i>	V	Hazánkban védett faj, a jó ökológiai állapotú gyepek színező eleme. A tervezési területen néhány ponton került elő.
Hosszúlevelű árvalányhaj	<i>Stipa tirsia</i>	V	Hazánkban védett faj, a jó ökológiai állapotú gyepek színező eleme. A tervezési területen néhány ponton került elő.
Magyar nadály	<i>Hirudo verbana</i>	Az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős állatfaj	Hazánkban a jó ökológiai állapotú láposodó állóvizek, mocsarak és szikes tavak, szikfertők jellemző, de napjainkban már országos viszonylatban ritkának tekinthető faunaeleme.
Lapos tavikagyló	<i>Pseudanodonta complanata</i>	V	Közepesen finom és finom mederanyagú nagyobb síkvidéki folyóink vízszennyezésre érzékeny országos viszonylatban ritka kagylófaja.
Kúpos kerekcsájú csiga	<i>Borysthenia naticina</i>	V	Enyhe áramlású, finom mederanyagú folyókban fordul elő, elsősorban a kisebb hínaras állományok között megtelepedő védett vízcisiga faj.
Kecskerák	<i>Astacus leptodactylus</i>	V	Hazánkban jelenleg a tiszta vizű patakok és kistályók jellemző rákfaja. Korábban valószínűleg síksági területeken is előfordult, de a rákpestis miatt nagyon megritkult és korábbi tényleges elterjedési területe is töredékére zsugorodott. Napjainkban is leginkább az

			invazív tízlábú rákfajok, mint kompetitorok, valamint az azok által terjesztett rákpestis veszélyeztetik. A veszélyeztetettség napjainkban is folyamatosan fennáll és jelentős mértékű.
Tiszavirág	<i>Palingenia longicauda</i>	V	Egykor Európa-szerte elterjedt kérészfaj volt, melynek napjainkban már csak a Rába-vidéken, a Tisza vízrendszerében és az Al-Duna vidékén maradtak meg egymástól elszigetelt állományai.
Lápi acsa	<i>Aeshna isosceles</i>	V	Hazánkban mérsékelten gyakori faj, mely főként kisebb dús makrovegetációjú állóvizek lakója, de lassú folyású csatornáknak és erekben is előfordul. Tojásrakáshoz, ill. egész lárvális életük során preferálják a kolokán (<i>Stratiotes aloides</i>), ill. a mocsárinövény-állományokat. Vízzennyezésre érzékeny faj, mely szerepel a CORINE-listán.
Feketelábú szitakötő	<i>Gomphus vulgatissimus</i>	V	A terhelések és a hidromorfológiai jellegű beavatkozások jelentik a legnagyobb veszélyt a faj élőhelyeire. Kisebb vízfolyásoknál pedig a mederkotrás tizedelheti meg ezen bentikus faj állományait. Az egész ország területén előforduló faj, mely a patakoktól a kisfolyókán át a közepes és nagyfolyókáig sokféle vízfolyástípusban előfordul. Szerencsére hazánkban még nem ritka, de több Nyugat-európai országban nagyon megritkult, sőt több vízfolyásból teljesen eltűnt a 20. század közepétől.
Kétfoltú szitakötő	<i>Epitheca bimaculata</i>	V	Jó állapotú, tiszta vízű mélyebb, elsősorban kopolya típusú állóvizeink lakója, melyekben jelentős a nyílt vízfelület aránya. Hazánk sík és dombvidéki területein, a számára megfelelő élőhelyeken országszerte előfordul, de alapvetően ritka fajnak számít.
Négypúpú karmosbogár	<i>Macronychus quadrituberculatus</i>	V	Hazánkban védett, a vízminőségre érzékeny folyóvízi karmosbogárfaj. Előfordulási adatai az utóbbi évtizedekben megszorodtak, már

			szinte minden nagyobb folyónkban igazolódott előfordulása.
Kis színjátszólepke	<i>Apatura ilia</i>	V	Hazánkban védett, hazai nyarak előfordulásához kötődő faj. A tervezési terület sokféleségét növeli jelenléte.
Lápi gyöngyházlepke	<i>Brenthis ino</i>	V	Láprétekhez, mocsárrétekhez kötődő, hazánk területén védett faj. Jelenléte a jó ökológiai állapotú élőhelyeket jelzi.
Fakó gyöngyházlepke	<i>Boloria selene</i>	V	Hazánkban védett faj. A tervezési területen néhol nagyobb számban fordul elő. Kedveli az üde, jó természetességű mocsárréteket.
Zefir boglárka	<i>Plebejus sephirus</i>	FV	A gyapjas csüdfűhöz kötődő, táplálékspecialista faj. Szigetszerű előfordulása a Tokaji-hegyhez kötődik.
Lilásszürke csuklyásbagoly	<i>Cucullia dracunculi</i>	V	Hazánkban védett faj, előfordulása a jó természetességű élőhelyekhez kötődik, ezért a vizsgált területen is fontos indikátorszervezet.
Magyar púposzövő	<i>Phalera bucephaloides</i>	V	Hazánkban védett faj, előfordulása a jó természetességű élőhelyekhez kötődik, ezért a vizsgált területen is fontos indikátorszervezet.
Magyar virágdíszbogár	<i>Anthaxia hungarica</i>	V	Hazánkban védett faj, előfordulása a jó természetességű élőhelyekhez kötődik, ezért a vizsgált területen is fontos indikátorszervezet.
Pompás virágbogár	<i>Protaetia aeruginosa</i>	V	Hazánkban védett faj, előfordulása a jó természetességű élőhelyekhez kötődik, ezért a vizsgált területen is fontos indikátorszervezet.
Rezes virágbogár	<i>Protaetia fieberi</i>	V	Hazánkban védett faj, előfordulása a jó természetességű élőhelyekhez kötődik, ezért a vizsgált területen is fontos indikátorszervezet.
Smaragdzöld virágbogár	<i>Protaetia affinis</i>	V	Hazánkban védett faj, előfordulása a jó természetességű élőhelyekhez kötődik, ezért a vizsgált területen is fontos indikátorszervezet.
Vízisikló	<i>Natrix natrix</i>	V	A faj számára fontos táplálkozó terület a Bodrozug és a Bodrog. Az árvízmentes területen telelő és kikelő egyedek a tervezési területre vonulnak le a nyári időszakban.
Keresztes vipera	<i>Vipera berus</i>	FV	A Tokaji-hegyen szórványos

			előfordulású.
Erdei pele	<i>Dryomis nitedula</i>	FV	A Tokaji-hegyen gyakori pele faj.

1.3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

A művelési ágak megoszlásából kiderül, hogy a terület jelentős része mezőgazdasági művelés alatt áll. A szántók és a legelők közel egy-egy negyedét adják a területnek, de a rétek aránya is majdnem 20%. A jelentős felszíni vízterületek miatt magas a művelésből kivett területek aránya (16,5%). Az erdők területe 15% alatt marad. Kiemelhető még a 2% feletti borítással rendelkező nádasok jelenléte.

Művelési ág	Terület (ha)	Területi arány (%)
erdő	2706,85	13,6
fásított terület	52,62	0,26
legelő	4611,66	23,17
rét	3807,14	19,13
szántó	4752,73	23,88
kivett	3291,36	16,54
szőlő	7,73	0,04
gyümölcsös	65,69	0,33
kert	34,05	0,17
halastó	145,8	0,73
nádas	425,2	2,14
Összesen:	19901	100

1.3.2. Tulajdoni viszonyok

A terület több mint fele társasági tulajdonban van, ide tartoznak pl. a mezőgazdasági vállalkozások is. Emellett több mint 40%-os az állami tulajdon, amely elsősorban az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság és az Északerdő Zrt. kezelésében lévő területeket foglalja magába. Némi szövetkezeti tulajdon mellett elenyésző a magánszemélyek és az önkormányzatok részesedése.

Tulajdonos/kezelő	Terület (ha)	Területarány (%)
állami tulajdon	8241,48	41,41
társaság	10761,95	54,08
magántulajdon	148,06	0,74
szövetkezeti	488,29	2,45
önkormányzati	176,64	0,89
társasház	10,07	0,05
egyéb	74,3	0,37
vegyes	0	0

ismeretlen	0	0
Összesen	19901	100,0

1.3.3. Területhasználat és kezelés

1.3.3.1. Mezőgazdaság

A tervezési terület **bodrogzugi** egységének mezőgazdaságára a rétgazdálkodás jellemző. A XX. század elejéhez képest mára jelentősen csökkent a rendszeresen használt gyepterületek aránya. Napjainkban a hullámtéri gyepeket általában kaszálóként használják, de – a vízjárástól függően – a legeltető állattartás is jelen van elsősorban szarvasmarhával. Kedvező vízjárású években több száz szarvasmarha legel a Bodrogzugban. Juhtenyésztés csak Zalkod környékére jellemző. Állandó kecskeállomány nincs a területen, csak alkalmilag hajtanak be kecskéket az olaszliszka környékére. A korábban jellemző libatenyésztés mára szinte teljesen felszámolódott. A gyümölcsstermesztés nem jellemző a területre, csak néhány hektáron található dió, illetve alma ültetvény a magasabb térszíneken. Szántóterületek a Natura 2000 terület magasabb térszínein találhatók. A legnagyobb kiterjedésben Viss Bodrogzug területén gyakorlatilag nincsenek.

Bodrogolaszi, Sátoraljaújhely, Sárospatak település határában, a **Bodrog menti északi egységek** területén ugyancsak a rétgazdálkodás jellemző, azonban a terület legmagasabb térszínein (Bodrogolaszi – Kálnok, Sárospatak – Kertek és Berek-laposa, Sátoraljaújhely – Berenás-oldal) találhatóak beékelődve a természetes élőhelyek közé nagyparcellás szántók és kisparcellás kertek. A legnagyobb, egybefüggő szántóként hasznosított területeket ebben az egységben a sátoraljaújhelyi Száraz-rét, Szilaska, Bodrog-zug, Szirmai-homok, ortói és Barázda-dűlő területén művelik. Ezek összesen a Bodrog mentén 682 hektárt tesznek ki.

A tervezés terület **Nagy-Kopaszon** található területegységének déli részén néhány kisebb kiterjedésű intenzíven művelt szőlőparcella van, összesen 6,02 hektár kiterjedésben. A szőlőterületek növelésének igénye a gyepes/cserjés élőhelyek rovására az un. történeti dűlőkben jelentkezik/jelentkezhet konfliktuspontként.

A gyepes területeken jelenleg nem folyik legeltetési vagy kaszálásos gyepgazdálkodás. A Bige-, a Téglás-, a Csepegő-dűlő, és a Kis-Kopasz területén természetvédelmi kezelés keretében összesen néhány hektáron folyik többé-kevésbé rendszeresen kaszálás és cserjeirtás.

A **Taktaközben**a művelési ág szerinti szántóterületek kiterjedése igen jelentős 3990 hektár. Azonban a földek rossz minősége és a gyenge termésátlag miatt hatalmas területeken ezeket a szántókat felhagyták és spontán visszagyepesedtek. Az ilyen területeken és a szintén jelentős rét, legelő művelési águ területeken gyepgazdálkodás folyik. E ténynek igen jelentős pozitív hatása van a terület madárvilágára. Nagyobb arányban legeltetés jellemző. Szerencs, Mezőzombor és Tarcal határában jelentős állományú szarvasmarhával legeltetnek. Kiemelkedő a Szerencsi Mezőgazdasági Zrt. tej- és húshasznú (Charolais fajta) szarvasmarha állománya. Jellemző továbbá Tarcal, Tokaj és Tiszaladány határában a valamivel kisebb területen gazdálkodó családi gazdaságok jelenléte is, akik Tarcal határában inkább szarvasmarhával, míg Mezőzombor, Tokaj határában juhtartással is foglalkoznak. Tokaj és Tiszaladány között jelentősebb lótarás is jellemző. Rétgazdálkodás inkább a mélyebb fekvésű területeken (pl.: Mezőzombor – Sár-rét és Tiszaladány – Káposztás-kert) fordul elő. A valóságban is szántott területek aránya ettől függetlenül a tervezési terület többi egységéhez mérten a Taktaközben magas. A szántókon leggyakrabban vetett haszonnövények a kukorica, napraforgó, búza, tritikálé, de lucernaföldek is nagy kiterjedésben jellemzőek. Elhanyagolhatóan kis kiterjedésben néhol gyümölcsösként is hasznosítják a taktaközi földeket (pl.: Tarcal – Tavasz-földek; Tokaj – Ively-dűlő).

Megemlítendő még a Taktaközben a nádgazdálkodás. A nagyobb tavakon, csatornák mentén termő, jelentős mennyiségű nád hasznosítására több cég is szakosodott. Helyi, főleg tarcali vállalkozókon kívül a nagykátai székhelyű Tempo Kft. nádgazdálkodása is jelentős. A téli nádaratásoknak, náddöntéseknek jelentős negatív hatása figyelhető meg a madárvilágra.

1.3.3.2. Erdészet

A madárvédelmi terület teljes területe 19907,61 ha, amelyből az erdőtervezett erdőterületek összesen 3192,28 ha-t foglalnak el. Az erdőtervezett erdőrésztelkek összes területe 2870,98 ha, míg az egyéb résztelkeké (épület, nyiladék, tisztás, út stb.) 321,30 ha. A terület számított erdősültsége alacsony, mindössze 16,04%-ot ér el. A tervezési terület az Északi-középhegységgel közvetlenül határos, annak lábánál terül el. A terület zöme alluviális síkság (kivételez Kopasz-hegy), melynek felszínét elsősorban a víz és a szél alakította. Erdeinek tulajdonviszonyai a hazai jellemzőkkel egybevágóak. Legmagasabb az állami tulajdon aránya, ami 65,16%-ot ér el. Rendkívül szerény a közösségi tulajdon részesedése, mindössze 1,00%. Viszonylag magas a magántulajdon aránya 23,50%. A rendezetlen gazdálkodási viszonyú területek részesedése kiemelkedően magas 10,34%-ot ér el.

Tulajdonforma	Erdő-résztelkek területe (ha)	Erdő-résztelkek területe (%)	Egyéb résztelkek területe (ha)	Mindösszesen (ha)	Mindösszesen (%)
Állami	1785,86	62,20	294,34	2080,2	65,16
Közösségi	30,18	1,05	1,66	31,84	1,00
Magán	736,74	25,66	13,49	750,23	23,50
Egyéb	318,20	11,08	11,81	330,01	10,34
Összesen	2870,98	100,00	321,30	3192,28	100,00

Erdőtervezett erdők tulajdoni aránya a madárvédelmi területen

A tervezési terület erdőterületeinek közel felén (43,52%) az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság végzi a vagyongazdálkodást. Jelentős mennyiségű erdőterületet kezel az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság (12,16%), amely erdők elsősorban a hullámtereken és ártereken helyezkednek el. Az Északerdő Zrt. meglehetősen alacsony területi részesedéssel van jelen. Két érintett Erdészeti Igazgatósága (Sárospataki Erdészeti Igazgatóság, Tállyai Erdészeti Igazgatóság) összesen 9,43%-nyi területen gazdálkodik. A közutak menti erdősávok egy csekély részén (0,06%) a Magyar Közút Nonprofit Zrt. gazdálkodik. Elenyésző területi részesedéssel vannak jelen az önkormányzatok (1,00%) a gazdasági társaságok (2,56%) és az egyetlen erdőbirtokossági társulat (0,06%). A magánerdőgazdálkodók száma magas (49), akik tekintélyes részesedéssel vannak jelen az erdőterületen (20,88%). 48 gazdálkodó 0,01-50 ha közötti erdőterületen gazdálkodik, 1 gazdálkodó 162,74 ha-nyi területen tevékenykedik. Átlagosan 13,61 ha területen gazdálkodik. A rendezetlen gazdálkodási viszonyú területek aránya igen magas 10,34%. E területeken a gazdálkodás, a tulajdonosi, vagyongazdálkodási rendezetlenségeknek köszönhetően nem tud gördülékenyen működni. Az osztatlan közös tulajdonban álló területek felszámolására tavaly alkotta meg az országgyűlés a 2020. évi LXXI. törvényt, mely a stabil tulajdonosi szerkezeten alapuló hazai agrárium kialakulását segíti elő. Ezzel az osztatlan közösök száma várhatóan csökkenni fog. Az osztatlan közös tulajdonon kívül, azonban még számos esetben lehet szó rendezetlen viszonyokról

(vagyongazdálkodó nélküli állami területek, örökölt gazdálkodó nélküli területek stb.), melyek felszámolása a jövőben megvalósítandó feladatok közé tartozik.

Erdőgazdálkodó	Terület (ha)	Terület (%)
Északerdő Zrt.		
<i>Sárospataki Erdészeti Igazgatóság</i>	207,69	6,51
<i>Tállyai Erdészeti Igazgatóság</i>	93,25	2,92
Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság	388,18	12,16
Magyar Közút Nonprofit Zrt.	1,79	0,06
Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság	1389,29	43,52
Önkormányzatok (3)	31,84	1,00
Rendezetlen gazdálkodási viszony	330,01	10,34
Erdőbirtokossági társulatok (1db)	1,90	0,06
Gazdasági társaságok (4db)	81,66	2,56
Magánszemélyek (49)	666,67	20,88
Összesen	3192,28	100,00

Erdőgazdálkodók által kezelt területek megoszlása a madárvédelmi területen

Az erdőtervezetterdők rendeltetési viszonyai a madárvédelmi területen, a természetföldrajzi adottságok szerint alakulnak. A terület, mint kiterjedt vizes élőhely, természetvédelmi szempontból igen értékes. Ezt tükrözi a védelmi rendeltetés igen magas aránya az erdők esetében, ami együttesen eléri az 59,76%-ot. Kiemelkedő a természetvédelmi (37,81%) és a Natura 2000 rendeltetés (6,71%) aránya. Számottevő mennyiségben található árvízvédelmi, vízvédelmi és partvédelmi elsődleges rendeltetésű erdők a területen. Összes részesedésük 12,66%. Alacsony a talajvédelmi, mezővédő és műtárgyvédelmi rendeltetések aránya. Összes részesedésük 2,58%. Jelentős a területen a gazdasági rendeltetés hányada. Ez adódik a vízügy által hullámterekre telepített nemesnyárasok magas arányából. Ezek az állományok elsődlegesen fatermesztési célt szolgálnak. A magasabb térszíneken fekvő akácok is ebbe a rendeltetésbe tartoznak, melyek elsődlegesen a magánerdőtulajdonosok kezelésében állnak. Javasolt a nemesnyárasok és akácok letermelését követően fafajcserés felújítást végezni. A hullámtereken őshonos fajokból álló galéria erdők létrehozása javasolt, míg a magasabb térszíneken elsősorban kocsányos tölgy dominanciájú keményfás ligeterdők kialakítása irányozható elő. A gazdasági rendeltetés aránya 29,46%. A közjóléti rendeltetés aránya elhanyagolható, csupán a parkerdő kategória jelenik meg 0,72% területarányal.

Rendeltetés	Terület (ha)	Terület (%)
Erdőrészetek		
<i>Védelmi rendeltetés</i>		
Árvízvédelmi erdő (ÁRV)	65,06	2,04
Mezővédő erdő (MVE)	28,6	0,90
Műtárgyvédelmi erdő (MŰV)	4,94	0,15
Natura 2000 erdő (NAT)	214,18	6,71
Partvédelmi erdő (GÁT)	333,26	10,44
Talajvédelmi erdő (TAV)	48,89	1,53

Természetvédelmi erdő (TV)	1206,87	37,81
Vízvédelmi erdő (VÍZ)	5,77	0,18
<i>Gazdasági rendeltetés</i>		
Faanyagtermelő erdő (FT)	935,27	29,30
Faültetvény (FAÜ)	5,13	0,16
<i>Közjóléti rendeltetés</i>		
Parkerdő (PA)	23,01	0,72
Egyéb részletek	321,3	10,06
Összesen	3192,28	100,00

Az erdőtervezett erdők elsődleges rendeltetés szerinti megoszlása a madárvédelmi területen

A tervezési területen az erdőterületek több mint felét vágásos üzemmódban kezelik (59,01%). Az állami területeken a vágásos üzemmód aránya nem túl magas 37,00%, míg a nem állami területeken a kezelt területek 98,98%-án (!) van ez az üzemmód érvényben. Az állami területeken magas (50,71%) az átmeneti üzemmód részaránya, ami az örökerdő üzemmódra való áttérés és a természetes felújítási módok preferálását mutatja. A nem állami területeken ez a szám igen alacsony, mindössze 0,53%. Örökerdő üzemmód kizárólag az állami területeken fordul elő, egyelőre alacsony területarányal (9,68%). A faanyagtermelést nem szolgáló területek aránya alacsony, a teljes tervezési területre nézve összességében 1,86%-ot ér el. Következik ez abból, hogy itt az extrém termőhelyi viszonyok nem jellemzőek, valamint a védelmi rendeltetések zöme is enged valamilyen fahasználati módot.

Üzemmód megnevezés	Állami erdő-terület (ha)	Állami erdő-terület (%)	Nem állami erdő-terület (ha)	Nem állami erdő-terület (%)	Összesen (ha)	Összesen (%)
Vágásos	684,92	37,00	1009,26	98,98	1694,18	59,01
Örökerdő (száraló)	179,28	9,68	-	0,00	179,28	6,24
Átmeneti	938,87	50,71	5,36	0,53	944,23	32,89
Faanyagtermelést nem szolgáló	48,27	2,61	5,02	0,49	53,29	1,86
Összesen	1851,34	100,00	1019,64	100,00	2870,98	100,00

Az erdőtervezett erdők üzemmód szerinti megoszlása a madárvédelmi területen

A madárvédelmi terület erdeit alkotó faállománytípus-csoportok területi részesedése a termőhelyi, klimatikus és felszínalaktani sajátosságoknak megfelelően alakul. A kiterjed sikságokat átszelő folyókat természetes viszonyok között a keményfás ligeterdők kísérik, melyek a magasabb térszíneken –árvízzel csak igen ritkán érintett területek – uralkodnak. Ezek az élőhelyek napjainkra erősen megfogyatkoztak, de a kocsányos tölgy főfafaj aránya máig kiemelkedő (27,90%). Az állományok egy része mesterséges telepítés eredménye. Számos jó természetességi állapotú erdőréssz is található a területen. Ezen területek fajai adják az egyéb keménylombosok kategória elemeit, melyek részesedése figyelemreméltó 5,26%. A tervezési területen alacsony területi részesedéssel megjelennek a gyertyános-kocsányos (2,09%) és gyertyános kocsánytalan tölgyesek (0,02%). A szárazabb, melegebb területek exponált részein (Kopasz-hegy) számottevő a molyhos tölgyesek aránya is (2,30%). A

vizekkel közvetlenül határos, puhafás ligeterdőket felépítő hazai nyárasok és füzések aránya kiemelkedő, együttesen eléri a 23,72%-ot. A lapályok és a mocsaras részek tipikus faállománycsoportjait képezik a kőrisesek, melyek területaránya eléri a 3,94%-ot. A hullámtéri erdők többsége a nemesnyárasok, nemesfüzések közé tartozik, területarányuk 29,26%. Ezek tág hálózatba ültetett állományok, melyekben a kezdeti időszakban intenzív ápolások folynak (pl: sorközök tárcsázása) ami a negatívan hat a honos flóra elemeire, a zavarás pedig kedvez az özönfajok megtelepedésének. A 15-20 éves állományokban ez nem jellemző, ellenben itt a tág hálózat miatti fénytöbblet pozitívan hat a növényzet egyes csoportjaira. Számos orchidea faj (madársisak fajok - *Cephalanthera spp.*, nőszőfű fajok *Epipactis spp.*) kedveli ezeket a típusú erdőket. Az inváziós fajok alkotta csoportok közül az akácok emelendők ki 4,17%-os területfoglalásukkal. A madárvédelmi terület erdeit alkotó további faállománytípusok egységesen 1% alatti területfoglalással bírnak. Javasolt, különösen az inváziós akác esetében az állományok fafajcserés felújítása. A teljes talajelőkészítés mellőzendő, ugyanis a talajban maradó gyökér darabok a gyökérfésülést követően intenzív sarjadásba kezdenek. A tuskók herbicidekkel történő kezelése (kenés) eredményes módszer lehet. A nemesnyárasok hazai nyárasokká történő átalakítása javasolt.

Faállománytípus-csoportok	Terület (ha)	Terület (%)
Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek	0,51	0,02
Gyertyános-kocsányos tölgyesek	59,88	2,09
Kocsányos tölgyesek	801,14	27,90
Molyhos tölgyesek	65,93	2,30
Akácosok	119,73	4,17
Egyéb kemény lombosok	151,11	5,26
Gyertyánosok	11,27	0,39
Juharosok	10,28	0,36
Kőrisesek	112,99	3,94
Nemesnyárasok és nemesfüzések	839,91	29,26
Hazai nyárasok	505,12	17,59
Füzések	176,03	6,13
Hársasok	5,28	0,18
Erdeifenyvesek	9,06	0,32
Feketefenyvesek	1,57	0,05
Lucfenyvesek	1,17	0,04
Összesen	2870,98	100,00

Faállománytípus-csoportok területi megoszlása a madárvédelmi területen

A tervezési terület erdőtervezett erdeiben a fafajok részesedése egybevág a faállománytípusoknál ismertettekkel. Igen magas a mageredetű kocsányos tölgy aránya 23,98%, ami mellett a sarjeredet elenyésző 0,10%. Oka ennek a korosztály szerkezetben rejlik, ugyanis az itteni állományok zöme fiatal (1-70 éves). A létesítésük időszakában az erdőgazdálkodási gyakorlat a tölgyfajok esetében már a magról történő felújítást preferálta, illetve az '50-es évek nagyarányú erdőtelepítései is jelentősen hozzájárulnak e magas értékhez. Magas a kőris aránya (12,75%) ami a kiterjedt mocsaras lápos területeknek köszönhető. A vizek menti puhafaligetek nagy arányának köszönhetően magas a hazai nyár (17,67%) és a fűzfajok (6,88%) aránya a területen. Kiemelkedően magas a nemesnyár aránya 25,99%. Az állományok letermelését követően javasolt a hazai nyárral történő felújítás. Az sarjeredetű akác aránya magas, ami a gyökérszaggatásos felújítási mód következménye

(hatályos erdőtörvény lehetővé teszi). Javasolt az inváziós akácot a tervezési területen belül minél inkább visszaszorítani, meglévő állományait átalakítani (teljes fafajcsere).

Fafajok (eredet szerint)	Terület (ha)	Terület (%)
Kocsányos tölgy (mag)	670,7	23,98
Kocsányos tölgy (sarj)	2,74	0,10
Kocsánytalan tölgy (mag)	8,65	0,31
Kocsánytalan tölgy (sarj)	2,4	0,09
Egyéb tölgy	54,69	1,96
Gyertyán	36,23	1,30
Akác (mag)	33,36	1,19
Akác (sarj)	86,09	3,08
Juhar	36,48	1,30
Szil	19,77	0,71
Kőris	356,45	12,75
Egyéb keménylomb	29,43	1,05
Nemesnyár	726,79	25,99
Hazai nyár	494,18	17,67
Fűz	192,51	6,88
Éger	3,41	0,12
Hárs	20,7	0,74
Erdei fenyő	7,3	0,26
Fekete fenyő	13,73	0,49
Lucfenyő	0,88	0,03
Összesen	2796,49	100,00
Üres vágás	74,49	
Mindösszesen	2870,98	

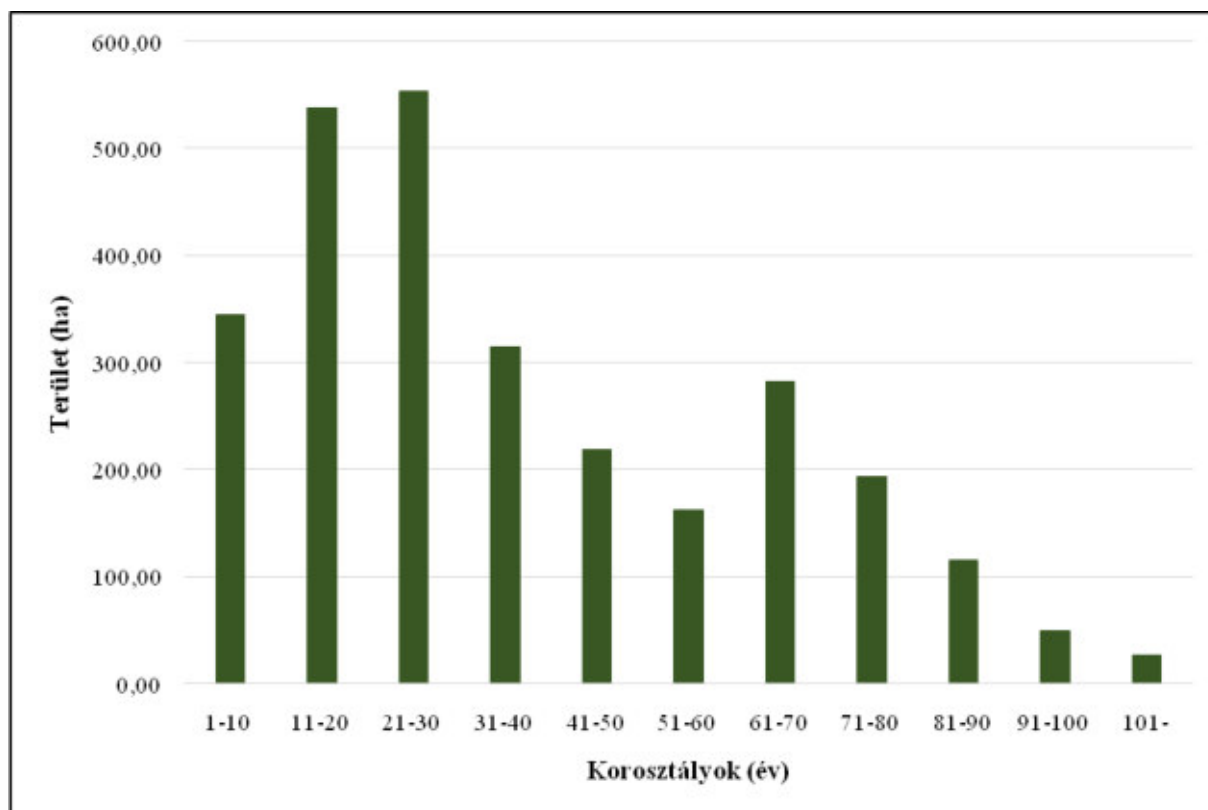
Fafaj-összetétel területi megoszlása a madárvédelmi területen

A madárvédelmi terület erdeiben a fiatal állományok vannak abszolút túlsúlyban. Adódik ez egyrészt az utóbbi évtizedek intenzív erdőtelepítési munkáinak köszönhetően, illetve a rövid vágásfordulójú erdők magas arányából. A nemesnyárasokat jellemzően 25-35 éves koruknál tovább nem tartják fenn, így azok nem befolyásolják az idősebb korosztályok arányát. A 21-30 éves állományok aránya a legmagasabb 19,76%. Az idősebb állományok fele haladva ez a szám egyenletesen csökken. Egyetlen kiugrás 61-70 éves csoportnál tapasztalható. Ebben a periódusban egy intenzív kocsányos tölgy telepítési időszak volt a területen, ami megemeli e korosztály részesedését. Rendkívül alacsony a 100 év feletti területek aránya, mindössze 0,95%. A későbbiekben törekedni kell az idős állományok (elsősorban tölgyesek) fenntartására, az odvasodó, böhöncösödő egyedek kíméletére.

Korosztályok (év)	Terület (ha)	Terület (%)
1-10	344,74	12,33
11-20	537,95	19,24
21-30	552,72	19,76
31-40	314,33	11,24
41-50	218,05	7,80

51-60	161,55	5,78
61-70	282,53	10,10
71-80	193,65	6,92
81-90	115,25	4,12
91-100	49,20	1,76
101-	26,52	0,95
Összesen	2796,49	100,00

Korosztály-összetétel területi megoszlása a madárvédelmi területen

Korosztály-összetétel területi megoszlásának diagramja

A tervezési területen az erdők természetessége meglehetősen egyenletesen alakul. A származék erdők aránya a legmagasabb (26,33%), azonban a természetes erdők sem maradnak el lényegesen (19,06%). Javasolt a származék erdők szerkezetátalakítással és az idegenhonos fajok visszaszorításával történő javítása. Kisebb volumenű beavatkozásokkal ezek az erdők természetesebbé alakíthatók. Szintén magas az átmeneti (16,94%) és kultúrerdők (12,95%) aránya. Ezen állományokban erősebb beavatkozások szükségesek a természetesebb erdőállapot eléréséhez (részleges fafajcsere, inváziósok pontszerű injektálása/kenése). Igen magas a faültetvények aránya (24,72%), melynek döntő részét a hullámtéri nemesnyárasok adják. Kitermelésüket követően javasolt hazai nyár és fűz fajokkal végezni a felújítást.

Természetesség	Terület (ha)	Terület (%)
Természetes erdő	0,00	0,00
Természetes erdő	547,08	19,06
Származék erdő	755,83	26,33

Átmeneti erdő	486,47	16,94
Kultúrerdő	371,81	12,95
Faültetvény	709,79	24,72
Összesen	2870,98	100,00

A tervezési terület erdeinek természetessége

A madárvédelmi terület erdőtervezett erdeiben a tervezett fahasználatok a következők szerint alakulnak. Az előhasználatok (TI, TKGY, NFGY, HGY) összesen 32,60%-nyi területet érintenek, míg a véghasználatok (ET, EÜ, FVB, KHG, SZV, TRV) némileg magasabb 38,91%-nyi területet. A fahasználattal nem érintett területek aránya is magas 28,50%. Ez a szám a védelmi rendeltetések magas arányából következik. Kiemelkedő a törzskiválasztó (11,41%) és a növedékfokozó gyéritések aránya (13,59%), ami a területen lévő állományok fiatal voltára utal. Magas a tarvágások aránya, amit a faültetvények kiemelkedő aránya indukál. A természetközeli gazdálkodási módok aránya meglehetősen alacsony (FVB, SZV), együttesen 10,93%. A jövőben elsősorban a tölgyesekben, a természetközeli felújítási módokra javasolt áttérni.

Tervezett fahasználat	Terület (ha)	Terület (%)
Egyéb termelés (ET)	168,72	5,88
Egészségügyi termelés (EÜ)	180,22	6,28
Felújítóvágás bontóvágása (FVB)	153,69	5,35
Haszonvételi gyérités (HGY)	84,18	2,93
Készletgondozó használat (KHG)	86,44	3,01
Növedékfokozó gyérités (NFGY)	390,1	13,59
Szálalóvágás (SZV)	160,27	5,58
Tisztítás (TI)	134,09	4,67
Törzskiválasztó gyérités (TKGY)	327,47	11,41
Tarvágás (TRV)	367,63	12,81
Fahasználattal nem érintett	818,17	28,50
Összesen	2870,98	100,00

Előírányzott fahasználati tevékenységek a madárvédelmi területeken

1.3.3.3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

Vadgazdálkodás

A vadgazdálkodási körzetek és a körzeti vadgazdálkodási tervek megszűntek. Helyettük létrejöttek a vadgazdálkodási tájegységek, a vadgazdálkodási tájegységekről szóló 13/2016. (III. 2.) FM rendelet alapján, amelyekre a tájegységi vadgazdálkodási tervek vonatkoznak. A vadgazdálkodási üzemtervezés 2017-től kezdve nem 10 éves, hanem 20 éves. A vadászterületek vadgazdálkodási üzemtervei 2037. február 28-ig érvényesek.

A tervezési terület főként a Zemplén-bodrogi (206), kisebb részben a Bükkalja-taktaközi (205) vadgazdálkodási tájegységhez tartozik. Összesen 9 vadászterület érinti, melyek közül egyedül az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság által kezelt 658901 számú terület, mely a Bodrogszigeten található, bír különleges rendeltetéssel; a többi mind vadgazdálkodási célt szolgál.

Vadászterület kódja	Vadászatra jogosult neve	Vadg. terv érvényessége
658901	Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság (3758 Jósvalfő, Tengerszem oldal 1.)	2017-2037
658902	Kenézlői Dózsa Vadásztársaság (3955 Kenézlő, Malom u. 7.)	2017-2037
659800	Sárospataki Kossuth Vadásztársaság (3950 Sárospatak, Arany J. u. 26.)	2017-2037
659901	Bodrog Vadásztársaság (3980 Sátoraljaújhely, Martinovics u. 24.)	2017-2037
658500	Hegyalja Vadgazdálkodók Vadász Egyesülete (3900 Szerencs, Kazinczy u. 32.)	2017-2037
658600	Szerencsi Mezőgazdasági Zrt. (3900 Szerencs, Rákóczi u. 59.)	2017-2037
658700	Tiszamenti Gazdálkodók Vadász Egyesület (3900 Szerencs, Móra F. u. 46.)	2017-2037
658801	Taktaközi Gazdálkodók Vadásztársaság (3915 Tarcal, Fő u. 30.)	2017-2037
658802	Taktaközi Nimród Vadásztársaság (3929 Tiszaladány, Nagyhomokos 0109 hrsz.)	2017-2037

A tervezési terület nagyobb arányban síkvidéki és mezőgazdasági jellegéből adódóan a kiemelkedik az őz, a vaddisznó, illetve az apróvadak vadászati jelentősége. A kedvező életfeltételeknek megfelelően (továbbá a vadászati gyakorlatnak köszönhetően) állományuk évek, illetve évtizedek óta magasnak mondható. A magas vadlétszám erdei és mezőgazdasági vadkárt eredményez, mely a jövőben csak szisztematikus állomány-
 apasztással csökkenthető.

A 9 vadászterület összesített terítékadatait jelenleg a 2016-2019 közötti időszakban vizsgálhatjuk. Ezek alapján következtethetünk az adott fajok állomány nagyságára is. A gím- és a dámszarvas alacsony egyedszámban jellemző a területen, esetükben stagnálás tapasztalható. Az őz állománya enyhe mértékben nő, az utóbbi években már 1000 egyed felett járt az elejtési számuk. Muflon nem került terítékre az elmúlt években. A vaddisznók elejtési száma fokozatosan csökkent 2018-ig, majd 2019-ben drasztikusan visszaesett az afrikai sertéspestis következtében. A korábbi közel 900 elejtett egyed helyett, 2019-ben már kevesebb mint 200 egyed került terítékre, de ezek több mint 90%-a is már az afrikai sertéspestis diagnosztikát szolgálta, nem pedig a vadászati célt. A kisebb vadászható fajoknál jelentős a fácán jelenléte, de a korábbi 3000 egyed feletti évi elejtési szám, már 1800 darab alá csökkent. A mezei nyúl állománya viszont stagnál, stabilan jelen van a területen. Kiemelhető a vizes élőhelyekhez kötődő lúdfajok és a tőkés réce rendszeres vadászata a területen. Jelentős a balkáni gerle és a dolmányos varjú elejtések száma is. A dűvadak esetében jelentős a szarka, a szajkó, a róka és a borz elejtések száma. Sok kóbor kutya és macska is puszkavégre kerül. Kiemelhető még a 2018. évben a pézsmapocok jelenléte az elejtett vadak között, illetve az aranysakál jelentős és növekvő státusza. Utóbbi elejtési száma a 2019. évben a korábbi évekhez képest megtöbbszöröződött, közel 90 egyedszámot is elérve.

A vadgazdálkodási tájegységek leírása

A **Bükkalja-taktaközi vadgazdálkodási tájegység** területének mintegy 92%-a vadgazdálkodásra alkalmas. A vadgazdálkodási tájegység területén meghatározóak a szántó és gyepterületek (81.2%), az erdő aránya 6.3%. Jellegzetes észak-alföldi, mezőgazdasági területeken fekvő, a hagyományos felfogás szerint apróvadas és őzes tájnak tekinthető. Az erdőterület aránya kicsi (6.3%), ezért más nagyvad megtelepülésének tartós feltételei hiányoznak. A mezőgazdasági területek jellemzője jelenleg is az intenzív, nagy táblákon folyó növénytermesztés. A modern gépesítés és vegyszerhasználat következtében a mezei nyúl és a fácán számára álló feltételek folyamatosan romlottak, ami a termesztéstechnológia miatt bekövetkező térbeli és a biológiai diverzitás csökkenésével magyarázható. A térített mezőgazdasági vadkár nagysága a vadgazdálkodási tájegységben nem jelentős, de időközi ingadozással növekszik. A térített erdei károk nagysága a tájegységi rangsorban átlag alatti, de összességében szintén növekvő trendet mutat. A vadgazdálkodási tájegységben található Ramsari vizes élőhelyek területe és a tájegység részesedése az adott élőhelyből: Bodrog-zug Ramsari Terület: 12 ha

A **Zemplén-bodrogközi vadgazdálkodási tájegység** területének mintegy 96%-a vadgazdálkodásra alkalmas. A vadgazdálkodási tájegység területének felét (50.1%) borítják szántó és gyepterületek, az erdő aránya 38.8%. A tájegység Zemplén-hegységi része kifejezetten nagyvadas jellegű, míg a Bodrogköz apróvadas és vegyesvadas részekből áll. Jelentős azonban a nagyvad hatása a környező mezőgazdasági területekre és a nagyvad hatásából eredő mezőgazdasági károk, illetve az erdei és mezőgazdasági károk megelőzése tartós konfliktusok forrásai. A térített mezőgazdasági vadkár nagysága a vadgazdálkodási tájegységek rangsora alapján átlag feletti jelentőségű. A térített erdei károk nagysága szintén átlag feletti és növekvő trendet mutat. A vadgazdálkodási tájegységben található Ramsari vizes élőhelyek területe és a tájegység részesedése az adott élőhelyből: Bodrog-zug Ramsari Terület: 3,983 ha

A vadászati berendezések helyszíneiről, a vadetetők, szórók, sózók helyéről, a kihelyezett takarmány fajtájáról, mennyiségéről, a kihelyezés módjáról egyeztetés szükséges a természetvédelmi kezelővel az értékes gyepterületek, fokozottan védett és védett növényfajok élőhelyeinek védelme és a vadak elvonása érdekében. Fontos feladat a természetvédelmi kezelő és a vadgazdálkodók folyamatos konzultációja, egyeztetése a vadlétszám folyamatos, természetvédelmi szempontból is elfogadható és kívánatos szinten tartása érdekében.

Halászat, horgászat

A halgazdálkodási tervek 5 évre szólnak és elérhetők B-A-Z. Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztályán.

A területen számos, közel 80 felszíni víz található a Bodrog-folyó térségében. A Bodrog mentén, főként a Bodrogzugban, számos holtág, medermaradvány halgazdálkodásra jogosultja az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság. Ezekre példa a Long-erdőben a Hosszú-tó, a Bodrog mentén az Áres-tó, Fekete-tó, vagy épp a bodrogzugi Nagy-tó, Bogdány-tó, Kakukk-tó, Nagy-Nádas-tó.

Kiemelhető a balsai Tisza-Rétköz Horgászegyesület, amely a Bodrogon és néhány nagyobb holtágon (pl.: Vajdácskai, Bodroghalászi, Svábközi, Hosszúrét) tölt be halgazdálkodói szerepet.

Sárospatak környékén a Bodrogmenti Sporthorgász Egyesület több vízfelületen lát el hasonló feladatot (Berek-holtág, Csepel-tó), a Ronyván pedig a sátoraljaújhelyi Tokaji Ferenc Sporthalász és Horgász Egyesület a halgazdálkodó szervezet.

A Taktán a tiszalúci Sporthorgász Egyesület, a Taktaközi Öntöző-főcsatornán a tokaji székhelyű Vízügyi Dolgozók Horgász Egyesülete a halgazdálkodó. A Prügy melletti Hódos-tó a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzet része.

Emellett számos további horgászegyesület (pl.: Zempléni Pisztráng Egyesület: Alsóberecki-holtág), magánszemély (pl. Vámosújfalú melletti holtágak), esetleg cég (pl. Bodrog-tó Kft. Alsóberecki Bodrog-holtág) lát el halgazdálkodói szerepet 1-1 felszíni víz esetében. Több vízfelület esetében viszont nincs aktuális jogosult.

A halastavak közül a Tarcál község területén lévő Kengyel-tó és a tiszanyagfalui Dél-Szabolcsi Bt. által működtetett, Tokaj és Tiszaladány közötti, 9 tóegység érdemel említést. Utóbbi egy része Tokaji Kovács-tó néven horgászvízként is működik.

1.3.3.4. Vízgazdálkodás

A terület Északnyugati határát képező Bodrog folyó szabályozási munkái során 1859-ig elkészült a Bodrog balparti összefüggő töltése a Latorcától a torkolatig. A töltések azonban a Bodrogzug ármentesítésére nem voltak megfelelőek. A további töltéserősítések és magasztási munkák során a Bodrog és a Tisza töltéseit Zalkod - Viss vonalában, a magaspartot felhasználva kötötték össze. A Bodrog balparti töltések fokozatos fejlesztése során sikerült elérni, hogy az 1881. és 1888. évi árvizek komolyabb károkat már nem okoztak. A töltések magasztása, erősítése a múlt század végén is tovább folyt és folyamatban van azóta is. A Bodrog jobbpartján töltések 2000-ig csak a Ronyvazugi terület, Sárospatak és Tokaj városrészeinek védelmére épültek. A Zempléni-hegység előterében a községek általában árvízmentes szinten települtek, az árvizek kiöntése a domborzati viszonyok miatt erősen korlátozott, így töltésépítésre nem volt szükség. Azonban az 1999 és 2000. évi árvizeket követően a Bodrog jobb parti települések védelmére körtöltések építése vált szükségessé. A Bodrog középvízi szabályozása az 1860-as években kezdődött. A túlfajlett kanyarulatokat az árvizek levonulásának meggyorsítására átvágták. A Latorca és a tiszai torkolat között 15 átmetszés készült, ebből 10 esik a mai magyar szakaszra. A magyar szakaszon az átvágások hatására a folyó 25,5 km-rel lett rövidebb. A töltések elvágták a folyótól az árterületek jelentős részét, de az élő vízfolyástól a mellékágak, holtágak néhány kivételével nem szakadtak el teljesen, mivel nagy részük a mai ártéren helyezkedik el. A Bodrog folyóra elsősorban a jól beállt, állékony, természetes meder jellemző, ezért partvédelemre csak a folyó rövidebb szakaszain került sor. A folyó 51,1 km-es magyarországi szakaszából szabályozással 11,6 km érintett.

A Tisza folyó 518,225 fkm szelvényben létesült Tiszalöki Duzzasztó és Vízérőmű (Tiszalöki Vízlépcső) duzzasztó hatása a Tisza folyón egészen Dombrád (593 fkm) térségéig, a Bodrog folyón pedig Sárospatakig (37,00 fkm) bizonyosan érzékelhető. Ebből adódóan a Bodrog folyón is járulékosan megjelennek a duzzasztott és a szabad vízfelszínű szakasz határán a feltöltődéses szakaszok, valamint a kis vízsebesség és a hordalékviszonyok nem megfelelő volta miatt túl magas vízszint, ill. kisvízszint ingadozás problémái. Sárospatak fölött a duzzasztott és szabad lefolyású szakasz közötti átmeneti jellege után a vízfelszín természetes esésűvé válik. A Sárospatak alatti folyószakaszra az átlagos 80-100 m mederszélességek mellett, az 1987-1989. évek között megvalósult mederrendezési beruházás előtt, helyenként a 150-170 m mederszélességek is előfordultak. A folyószakaszon a 35,830-36,425 fkm szelvények közötti gázló térségében, az 1998-99. évi "rendkívüli" árvizek után, a vízmélység ismét 15 dm alá csökkent. A Sárospatak feletti folyószakaszra az átlagos 75 m

mederszélességek jellemzőek, de előfordul 50 m-es mederszűkület is. A gravitációs vízkivezetési lehetőség - a Tiszalöki Vízlépcső duzzasztása miatt - a Bodrogtóban megszűnt több mint 50 éve (kivétel a Felsőberecki-főcsatorna).

A Bodrog és a Tisza közötti területen a vízhálózatot mesterséges csatornák alkotják. A csatornákat elsősorban belvízlevezetési céllal létesítették, emellett jelenleg a belvíztározás és –visszatartás is feladatuk. A fő vízlevezető csatorna rendszere a 20. század elejére alakult ki, később már csak mederrendezések, szelvénybővítések, műtárgyépítések történtek. Az 1980-as évekre – a Bodrogtó közti komplex melioráció feltételeként – alakultak ki a jelenleg is meglévő nyomvonalak és mederméretük. A csatornák létesítésekor a mélyvonulatokban építették meg a csatornákat, holt medreket kötöttek össze a talajmechanikai viszonyok által meghatározott rézsűjű ásott szakaszokkal. Jórészt egyenes, szabályos nyomvonallal, egyszerű trapéz szelvényvel létesültek, a csatornák mentén a terepviszonyok és a vízszállítás függvényében épültek ki víztartó depóniák. Egybefüggő mederburkolatok csak a csatornák torkolati szakaszain, a szivattyútelepeknél, valamint a műtárgyak környezetében épültek ki, ezek hossza a víztestek teljes hosszához viszonyítva nem jelentős. A terület vízkormányzása zsilipes rendszerrel megoldott, melynek kialakítása, felújítása a Vizes élőhelyek vízpótlásának javítása a Bodrogtó területén KEOP-3.1.2/2F/09-11-2013-0017 operatív program keretében 2014-ben fejeződött be.

A Bodrogtó közti vízgazdálkodási alegység területe belvizes terület, így az itt rendelkezésre álló vízkészlet éves viszonylatban mind mennyiségileg, mind minőségileg bizonytalanak mutatkozik. A víztestek közül jelentős vízkészlettel csak a Bodrog folyó rendelkezik. Az alegység víztestjei közül csak a Bodrogon található felszíni vízhasználatok: a Vajdácskai holtág és a Sárospatak Keleti-holtág (utóbbi állóvíz víztest) gravitációs, illetve szivornyás vízpótlása történik a folyóból, továbbá az alegység területén kívüli Bördögölcsi Borfeldolgozó üzem ipari vízellátásának vízbázisa. A vízigények nem jelentősek, azok megfelelő biztonsággal kielégíthetőek.

A lakossági ivóvíz ellátás 100 %-a a Bodrogtó közti vízgazdálkodási alegységben rétegvízkészletből történik, melynek évi átlagos mennyisége közel 1,2 millió m³. Az alegység területén parti szűrős, hasadék-, talaj-, illetve karsztvíz kitermelése ivóvíz biztosítása céljából nem történt. Ebből kifolyólag a Natura 2000-es terület ökológiai állapotára gyakorolt hatása minimális.

Vízfolyás	Kikötő helye fkm, part	Üzemeltető
Bodrog	37,345 bal	ÉMVIKIG Úszóműves kikötő
Bodrog	37,065 bal	MAHART Passnave
Bodrog	8,590 jobb	I.Controll Kft.
Bodrog	1,369 jobb	ÉMVIKIG
Bodrog	1,130 Jobb	NKH
Bodrog	0,950 jobb	MAHART PASSNAVE Úszóműves kikötő

Nagyvízi Mederkezelési Tervek tervezeti már elkészültek de még nem került kihirdetése, ezért a vonatkozó tartalmakat feltüntetjük, mivel konfliktus lehet a jelölő élőhelyek fenntartása tekintetében.

A nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadóvizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendje és tartalmára vonatkozó szabályokról a 83/2014. (III. 14.) korm. rendelet intézkedik.

A Bodrog és Tisza folyókra elkészített 08. NMT.03. és a 07.NMT.03. számú Nagyvízi Mederkezelési Tervekben a következő feladatok tervezése található, melyek az árvízlevezető képesség fenntartása érdekében szükségesek.

Az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság a kezelésében lévő elsőrendű árvízvédelmi vonalakon (az árvízvédelmi töltéseken és azok 10-10 m-es mentett- és vízdoldali előterein, valamint az árvízvédelmi célú létesítményeken) jogszabályokban előírt védekezési és fenntartási üzemelési feladatokat lát el.

Az árvízvédelmi töltések jogszabályban előírt védképességét mindenkor biztosítani kell. Azonban az építéskor kialakított védképességet számos tényező rontja: az egymás utáni árvizek igénybevételei, a légköri hatások, az állat és növényvilág és az emberi hatások is, amelyek következményeként csökkenhetnek a földművek méretei (magassági és keresztmetszeti hiányok), romolhatnak a töltéstest és altalajának talajmechanikai jellemzői. A töltésbe épített műtárgyak árvízvédelmi biztonságát a beton és acél korróziója, repedések csökkenthetik. A védképesség csökkentő hatások ellensúlyozására az árvízvédelmi célú létesítmények állapotát rendszeresen ellenőrizni kell, a bekövetkező hiányosságokat ki kell javítani, valamint szükséges az árvízvédelmi rendszerek fejlesztése ezen belül a nagyvízi medrek vízszállító képességének javítása és helyreállítása.

Az elsőrendű árvízvédelmi vonalakon a 10/1997 (VII. 17.) KHVM rendelet valamint a 232/1996. (XII. 26.) korm. rendeletben foglaltaknak megfelelően a Vízügyi Igazgatóságnak védekezési kötelezettsége van. Az 1995. évi LVII. törvényben, a 223/2014. (IX.4.) korm. rendeletben, a 120/1999. (VIII. 6.) korm. rendeletben és a 83/2014. (III.14.) korm. rendeletben foglaltaknak megfelelően – a szükséges szakfeladatokat el kell látni, fenntartási munkákat el kell végezni.

A 1995. évi LVII. törvény 24. § (1) bekezdése szerint: „A nagyvízi meder elsődleges rendeltetése a mederből kilépő árvíz és a jég levezetése.”

Az elsőrendű árvízvédelmi töltés mindkét oldali lábvonaltól számított 10 méter széles fenntartási sávot szabadon kell hagyni, illetve tisztán, gypfelületként kell fenntartani.

A folyó partvonalától számított 10 méter széles sáv az ún. parti sáv területe, amely a különböző szakfeladatok, mérések, vizsgálatok, szemlék, ellenőrzések, fenntartási munkák ellátását szolgálja.

A nagyvízi mederben elvégzendő fenntartási kötelezettségek:

- nagyvízi mederben lévő mélyvonulatokban, lefolyási sávokban lerakódott hordalék, feliszapolódás eltávolítása, cserjeirtás;
- vízvezető vápa, hidraulikai sáv és kísérőtöltéseinek gaztalanítása, kaszálása;
- nagyvízi mederben lévő árvízvédelmi célú létesítmények kaszálása, gaztalanítása.

A folyómederre vonatkozó fenntartási kötelezettségek:

- A mederben, mederrézsüben lerakódott uszadékok és hordalékok eltávolítása.
- A mederbe, mederrézsübe bedőlő fák kivágása.
- A mederben, mederrézsübe felnövő cserjék irtása.
- A vízlefolyást akadályozó medertorlaszok eltávolítása.
- A partvédő művek fenntartása.

Egységes és egyensúlyban lévő középvízi meder (főmeder) szükséges az árvizek, jég és hordalék zavartalan levonulásának biztosítása, kártételek nélküli levezetése, az infrastruktúrák és más létesítmények védelme, valamint a mezőgazdasági hasznosítási feltételek biztosítása érdekében. A modellezési eredmények is azt mutatják hogy az árvíz levezetése szempontjából legfontosabb a jó vízszállító képességű középvízi meder. A vízszállító képesség fenntartása érdekében, illetve a káros mederváltozások kialakulásának megelőzésében fontos szerepe van a folyószabályozási művek megfelelő állapotban tartásának, az esetleges mederelfajulások megelőzésének.

A folyó ezen egyensúlyi állapottól való eltérését, a meder káros irányú változásait a mederelfajulásokon, medervándorlásokon keresztül lehet nyomon követni. A

mederelfajulásokhoz nagyban hozzájárulnak a bedőlt fák, az uszadék és egyéb mederakadályok, amelyek a hordalékot lefogják, a vizet kitérítik, az áramlási viszonyokat megzavarják, és súlyos partelfajulásokat okozhatnak. Ezek időben való eltávolítása a szabályozási munkákkal egyenértékű és el nem hanyagolható feladat.

Ezen tervezett - az árvízlevezető képesség fenntartása érdekében szükséges – munkálatokkal nem ellentétesek a fenntartási terv kezelési javaslatái. Esetenként szükségessé válhatnak kis területi kiterjedésben egyed szintű, térbeli, vagy/és időbeli korlátozások. Ezek az aktuális engedélyezési eljárásokba építendőek be.

A Nagyvízi Mederkezelési Tervek több ponton is nyilatkoznak a levezetési sávok özönnövény-mentesítésének szükségességéről, illetve az idegenhonos fajok visszaszorításáról. A tervek ezen pontjaiban jelentős átfedéseket és együttműködési lehetőségeket látunk a vízügyi és a természetvédelmi kezelői szervek munkái, elérendő céljai, a Natura 2000 fenntartási terv és a Nagyvízi Mederkezelési Tervek között.

A **Tokaji-hegy** esetében a terület 2-5. Tokaj-Hegyalja vízgyűjtő-gazdálkodási alegységhez tartozik. A Tokaji-hegyen csak kisebb időszakos felszíni vizek és a Murat-völgy kicsiny bányatava található. Ezekre és a felszín alatti vízkészletekre elsősorban a szőlőtermelésre használt oldalak erózióiból származhat szennyezés (foszfor, nitrát, nitrit). Azonban a szőlő területek jelenleg a Tokaji-hegy alacsonyabb térszínein fekszenek, ezért a Natura 2000-es területre nem jelentenek veszélyt. Kifejezetten erre a területre vonatkozó előírások nincsenek vízgyűjtő-gazdálkodási tervben. Egész évben vízzel borított felszíni vízállás csak a Murat-völgyi bányaudvarban található. A hegy domborzati adottságaiból következik, hogy más bemosódás, szennyezés nem érinti.

A **taktaközi** egység esetében a terület 2-5. Tokaj-Hegyalja vízgyűjtő-gazdálkodási alegységhez tartozik.

Vízgazdálkodási szempontból a terület legjelentősebb vízteste az egykori medermaradványok mesterséges összeköttetésével létrehozott Taktaközi-öntöző-főcsatorna. Ez amesterségesen kiépített csatorna Tokaj – Tiszaladány között a Tisza 543+450 fkm szelvényétől indul, ahol az 1TA zsilipes műtárgyon keresztül vezethető be víz aTiszából, és a Taktaföldvári-átemelő-szivattyúteleppel csatlakozik a Takta-övcatorna 31+846 szelvényébe. A főcsatorna kettős feladatot lát el: egyrészt belvív elvezető csatornaként felveszi éselvezeti a hozzá kapcsolódó belvízcsatornák vizét, másrészt, mint öntöző-főcsatorna a Taktaköz öntözéséhez szükséges vízmennyiséget biztosítja.

Az érvényben lévő vízgyűjtő-gazdálkodási terv adatai alapján a következő vízkivételi pontok és mennyiségek ismertek az öntöző-főcsatorna érintett szakaszán:

Engedélyes neve	Vízkivétel célja	Vízkivétel helye (szelvény)	Vízkivételi pont EOVS X	Vízkivételi pont EOVS X	Engedélyezett vízszugár (l/s)	Engedélyezett vízmennyiség (m ³ /év)	Tényleges vízmennyiség (m ³ /év)
Tizamelléki Mélyépitő Kft.	halászat	0,376 jp	827138	307622	500	867240	440000
Tokaj Kereskedőház ZRt.	öntözés	5,200 jp	823173	308439	NA	400	0
HELISZOLG Kft.	öntözés	10,240 jp	821029	309273	NA	200000	0

1.3.3.5. Turizmus

A tervezési területen turisztikai vonzerőt elsősorban a természet iránt érdeklődő vízitúrázók, fotós, horgász, illetve madarász turisták számára képvisel. A Tokaj-Bodrozug Tájvédelmi Körzet területén a kijelölt vízitúra útvonalon látogatható a tervezési terület keskeny hajókkal (kenu, kajak). A víziutakon tartózkodás engedélyköteles, melyhez elektronikus regisztrációs rendszert alakított ki az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság bevonva a térségben tevékenykedő turisztikai szervezeteket. A legintenzívebb nyári hónapokban 500 fő/nap körüli, míg az év többi napján 300 fő/nap alatt marad a látogatólétszám a Bodrozugban. A vízitúra útvonalon az I-es és II-es számú Bodrozugi-főcsatorna elágazásánál a KEOP-3.1.2/2F/09-11-2013-0017 projektből madármegfigyelő torony épült, továbbá Zalkod településen néhány kihelyezett konténer, mobil WC szolgálja ki a vízitúrázókat. Napjainkban több cég szervez rendszeres vízitúrákat (FODOR Vízitúrák, Gentlemen Vízitúrák, JEZER Vízitúrák, Kékcápák Vízitúrák és Kenukölcsönző, Navigátor Egyesület, Vándor Vízitúrák, UNIO Alapítvány Vízisport telepe, Vízisport Turistaház és Kemping).

A Bodrogon szintén jelentős a kenus, kajakos turizmus, valamint Tokajból több sétahajó járat indul Sárospatak irányában. A sétahajózást vállalkozások és az ÉKÖVIZIG Hullám II. és Gyöngyös hajói biztosítják. A horgászok leginkább a Bodrogot és az északi egységben található Berek, vagy más néven Keleti-Holt-Bodrog területét látogatják.

Az Alföld síkjából kiemelkedő **Tokaji-hegy** természeti, kultúrtörténeti és tájképi értékei miatt a hazai és külföldi turisták kedvelt úti célja. A tervezési területet érinti a tokaji vasútállomástól induló, és a város főterére érkező Borostyán tanösvény. Ezen kívül három jelzett turistaút vezet a tervezési területen keresztül. A legjelentősebb turisztikai forgalom a csúcson található TV toronyhoz vezető aszfaltútra jellemző. A torony kilátóként nem működik, de a tővéből gyönyörű kilátás nyílik szinte az egész Hegyaljára és az Alföldre is. A természetkedvelők mellett a borturisták kedvelt célpontja is. Ezeken túlmenően a csúcson siklóernyős starthely is van. Téli időszakban a terület nyújtotta turisztikai szolgáltatások kiegészülnek egy felvonós sípályával, amely a Kopasz-hegy északi oldalán húzódik mintegy a 600 méter hosszán. A sípálya a TV torony parkolójából közelíthető meg. Így a hegy csúcának egész éves látogatószáma 20-50 ezer fő közé esik. Számos rendezvényt is bonyolítanak a területen, mely engedélyköteles tevékenység. A látogatók, terepgyakorlatosok, versenyzők, sportolók taposása időnként konfliktuspont lehet a Natura 2000 jelölő élőhelyek megőrzése szempontjából. Szerencsés helyzet, hogy a terület nagy része egyben országosan védett terület is, tehát vonatkozik rá a Tvt., azaz ezek a tevékenységek engedélykötelesek, így szabályozhatók.

A **Taktaközi** egység területén a turizmus nem jelentős. Pezsgő madárvilága miatt kislétszámú madarász turizmus jellemző a területre, illetve a terület határát képező, Tokaj-Tiszaladány közötti gáton, valamint a két település közötti közúton kis volumenű kerékpáros turizmus, egyéb sport turizmus (futás, nordic walking, stb.) jellemző. A Tiszaladányi-Holt-Tisza, a Taktaközi-öntöző-főcsatorna, valamint a Kengyel-tó területén közepes mértékű a horgászturizmus.

1.3.3.6. Ipar

A tervezési terület **Bodrog mentiés taktaközirészein** ipari tevékenység jelenleg nem folyik. Északról Sátoraljaújhely ipari parkjával a terület határos.

A tervezési terület **Nagy-Kopaszon** található egységén ipari tevékenység jelenleg nem folyik, megállapított és nyilvántartott bányatelek nincs. A Colas Északkő Kft. tarcali bányüzeme (Tarcal I. – andezit védnevű bányatelek) közvetlenül határos a tervezési területtel, amely bányatelek bővítés igénye estén konfliktusforrás lehet.

1.3.3.7. Infrastruktúra

Bodrog menti területek

A Bodrog 0,00–51,1 fkm torkolat és országhatár közötti szakasza III. osztályú víziút. Ez a HKV (Hajózási Kisvízszint = 92,825 mBf) szintig 25 dm-es vízmélység és a hajóút 44 m szélességben való biztosítását írja elő. A HKV-hez képest 2,7 m-es mélység mellett a 45 m-es hajóút szélesség biztosítható a folyó 15,1 fkm-ig. A fölötte lévő folyószakaszokon a négy gázlós szakasz kivételével 30 m széles hajóút kitűzése lehetséges 2,7 m-es merülésnél és 40 m-es 2,2 m-es merülésnél. Az előírt hajóút paraméterek főleg a vízmélység biztosítása Sárospatak térségében a legnehezebb. A 2001-2003 évi Bodrog víziút fejlesztés beavatkozás során ennek a szakasznak a javítása volt a cél. A folyón végzett meder és partrendezési munkák csak a közösségi érdekre korlátozódnak. A medertisztítási munkák (bedőlt fák, uszadék eltávolítása) évek óta csak a legszükségesebb feladatok ellátására elég, illetve a hajóútkitűzési-jelek láthatóságának a biztosítására korlátozódik. A vízi közlekedés az alegység területén jelenleg a Bodrog folyóhoz kapcsolódó vízi-munkákkal kapcsolódóan jelenik meg illetve, kisebb személyhajó forgalomban (termes-kabinos turizmus), de túlnyomórészt a folyót a kisebb géphajók és a kajakos-kenus turizmus használja. A Bodrog folyón hajózás lehetőségek nincsenek kihasználva. A szárazföldi közlekedés fejlődését az úthálózat mennyiségi és minőségi paraméterei gátolják. A Bodrogtörzbe közúton bejutni Magyarországon Sárospatak és Cigánd felől lehetséges. Vasúti közlekedés a Bodrogtörzben nincs. (Bodrogtörz vízgyűjt.-gazd. terv.)

Vízfolyás	Kikötő helye fkm, part		Üzemeltető
Bodrog	37,345	bal	ÉKÖVIZIG Úszóműves kikötő
Bodrog	37,065	bal	MAHART Passnave
Bodrog	8,590	jobb	I.Controll Kft.
Bodrog	1,369	jobb	ÉKÖVIZIG
Bodrog	1,130	Jobb	NKH
Bodrog	0,950	jobb	MAHART PASSNAVE Úszóműves kikötő

A területen település nem található. Északi részén, Sátoraljaújhely és Alsóberecki között a 3807-es számú aszfaltozott közút szeli át a Natura 2000 területet. Nyugatról csaknem teljes hosszában a Bodrog jobb partja képezi a határát, ezért számos település belterületi részével közvetlenül határos. Keletről Zalkod, Viss, Vajdácaska, Alsóberecki és Felsőberecki fekszik a site közelében. Viss településről egy mintegy 2 km hosszú aszfaltozott út nyúlik a területbe. Sárospataknál a folyó bal partján található egy nagyobb belterületi egység, ami a Natura 2000 területen kívül, a déli és az északi egységek közé ékelődve helyezkedik el. Sárospatak közigazgatási határában a Kertek és a Holtág-szög és Holtág-erdő területén (helyi néven a Berekben) üdülőházas övezet található, ahol a kis hétvégi házakat és kerteket közép feszültségű elektromos hálózat és murvás úthálózat kapcsolja össze. A sátoraljaújhelyi ipari park védelme érdekében épült a területen egy új árvízvédelmi töltés. Ennek tetejét és az északi részen, a terület keleti határát képező Bodrog bal parti gátját néhol aszfaltburkoltrészek jellemzik. A terület úthálózatát a vízállás függvényében járható, többé-kevésbé változó

nyomvonalú földutak alkotják. A bodrogzugi terület keletről Zalkodon és Vissen át, míg nyugatról a tokaji, bodrogkeresztúri és olaszliszakai köteles kompokon át tart kapcsolatot az országos úthálózattal. Az északi egységeket a sárospataki és az Alsóbereckiben található hidakon lehet megközelíteni. A területen vasúti közlekedés nincsen.

A területen magasfeszültségű elektromos távvezeték három helyen húzódik. Egyrésztől Sáradsadány és Bodroglasszi külterületi határán (a Natura terület „legkeskenyebb” részén), a Bodrog folyón keresztül mintegy 400 m hosszán, és Sárospatak külterületének déli és északi végén mintegy 800 m hosszán a déli és 2,7 km hosszán az északi részén (Berek) szintén a folyón keresztül húzódik. Ez utóbbi részen a nagyfeszültségű elektromos távvezetékén kívül hírközlési kábel is fut. Illetve található még egy közepfeszültségű légkábel Sátoraljaújhely határában, mely a Ronyva-közben lép be a Natura 2000 területre és az északi határ közelében, azzal közel párhuzamosan halad kelet felé. Egyéb közműhálózat a Natura 2000 területet nem érinti a Bodrog mentén.

A **Kopasz-hegy** tetején található az 1960-ban épített televíziós adóállomás. A tervezési területre a Tv toronyhoz vezető út „felső”, mintegy háromszáz méter hosszú szakasza nyúlik be. Ezen kívül csak burkolatlan, közforgalom elől elzárt, erdészeti tevékenységet kiszolgáló utak találhatóak a területen. ÉMÁSZ villanyvezeték szintén a Tv toronyhoz vezet egyrésztől Tarcál irányából magasfeszültségű, párhuzamos vezetéken, másrésztől Tokaj városközpontjából egy közepfeszültségű vezetéken.

A **Taktaközben** Mezőzombor és Tarcál települések között a tervezési terület határán halad el a 80-as számú vasútvonal Miskolc – Nyíregyháza közötti szakasza.

Tokaj és Tiszaladány között található a legforgalmasabb közút (3621 számú), mely a területet átszelő, kétsávos, aszfaltozott úttesttel rendelkezik. Prügy – Tarcál között a 3617, Tarcál és Taktabáj között a 3619 számú közút vezet. Előbbi aszfaltozott, rendszeresen használt, kétsávos, de kis forgalmú közút, míg utóbbi burkolata erősen leromlott, személygépkocsival nehezen járható. Nem számozott közút található Mezőzombor és Tarcál között, mely aszfaltozott, de leromlott állapota miatt személygépkocsival jelenleg nem járható.

A mezőzombori Sár-rét területén és Mezőzombortól nyugati irányba halad a tervezési területen keresztül a Mezőzombor gáz elosztó hálózat szénhidrogén vezetéke. Szintén Mezőzombortól délre, jelentős részben szintén a Sár-rét területén halad az MVM Émász Áramhálózati Kft. nagyfeszültségű villamosvezetéke. A tarcali Hosszú-tó környékén több közepfeszültségű leágazást követően a magasfeszültségű oszlopsor és szabad vezeték déli irányba fordul és a Kis-Sulymos-tó mellett elhaladva a Tormás-tó keleti részét keresztezve hagyja el a Natura 2000 területet. A Tarcál és Prügy közötti műút mellett, azzal közel párhuzamosan továbbá található egy 20 kV-os légvezeték is, mely a Hódos-tónál déli irányba fordulva a Tormás-tó nyugati felét keresztezve, a nagyfeszültségű vezetékkel közel párhuzamos vonalvezetéssel hagyja el a tervezési területet. A Tarcál-Taktabáj és a Tokaj-Tiszaladány közötti közutak mentén találhatóak a Borsodvíz Zrt. nyomás alatti, elosztó ivóvíz gerincevezetéke. Szintén ivóvíz vezetékek kerültek elhelyezésre a Tokajtól délre található Közép-legelő ivóvíz kútjai között és a város irányába.